

TC.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

TASAVVUF ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TASAVVUF KÜLTÜRÜ ve EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DAĞISTAN MUHACİRİ ŞEYH ŞERAFEDDİN ZEYNELABİDİN'İN
HAYATI, TARİKATI ve TASAVVUF ANLAYIŞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasemin DEPREM

Danışman

Prof. Dr. Reşat ÖNGÖREN

İstanbul 2025

(DEPREM, Yasemin, Yüksek Lisans, İstanbul, 2025)

*Dağıstan Muhâciri Şeyh Şerâfeddîn Zeynelâbidîn'in Hayatı, Tarikatı ve Tasavvuf
Anlayışı*

Özet

Çalışmanın konusu, yirminci yüzyılda yaşamış şeyhlerden biri olan Şeyh Şerâfeddîn Zeynelâbidîn'in hayatı, tasavvufî nüfuzu ve siyasî ilişkileri üzerinedir. Şeyh Şerafeddin(1875-1936) çok yönlü bir şahsiyettir. Kurtuluş savaşında vatan, özgürlük ve din adına ölüm kalım savaşı verip İstanbul hükümeti ile kurtuluş savaşı liderleri arasında arabulucu bir görev üstlenmiştir. Tezimizde şeyhin Dağıstan'dan göçü ve Yalova Güneyköy'e yerleşmeleri , tasavvufî kişiliği ve uygulamaları hakkında bilgi verilmiştir. Şeyhin eğitim hayatı, şeyhleri, manevî özellikleri, müritlerine nasihatleri, mürşid-i kâmilin özellikleri hakkında altını çizdiği konulardan bahsedilmiştir. Şeyh Efendinin ictimâî ve siyasî hayatı, padişahlarla olan ilişkisi, hapishane notları, Kurtuluş Savaşındaki etkin rolü vs. bu durumlar geniş bir biçimde aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nakşibendiyye, mürşid-i kâmil, Şeyh Şerâfeddîn-i Zeynelâbidîn, Kurtuluş Savaşı, Atatürk

(DEPREM, Yasemin, MA, Istanbul, 2025)

*The Life, Sufi Order, and Mystical Perspective of Sheikh Şerâfeddîn Zeynelâbidîn,
an Émigré from Dagestan*

Abstract

The subject of the study is about the life, mystical influence and political relations of Sheikh Şerafeddin Zeynelabidin, one of the sheikhs who lived in the twentieth century. Sheikh Şerafettin (1875-1936) is a multi-faceted personality. He fought a life-and-death struggle for his homeland, freedom and religion during the War of Independence and served as a mediator between the Istanbul government and the leaders of the War of independence. Our thesis provides information about the sheikh's migration from Dagestan and their settlement in Yalova Güneyköy, his mystical personality and practices. The sheikh's educational life, sheikhs, spiritual characteristics, advice to his disciples, and the issues he emphasized about the characteristics of a perfect spiritual guide are discussed. Sheikh Efendi's social and political life, his relationship with the sultans, his prison notes, his active role in the War of Independence, etc. are extensively conveyed.

Keywords: Naqshbandiyya, Murshid-i Kamil, Sheikh Şerafettin Zeynelabidin, War of Independence, Atatürk

KISALTMALAR

a.s.	: Aleyhisselâm
age.	: Adı Geçen Eser
agm.	: Adı Geçen Makale
ay.	: Aynı Yer
c.c.	: Celle Celâluhu
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Ed.	: Editör
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazretleri
k.s.	: Kaddesallahu sırrahu'l-azîz
M.	: Miladi
r.a.	: Radiyallahu Anhu
s.a.v.	: Sallallahu aleyhi ve sellem
yay. haz.	: Yayına Hazırlayan

İÇİNDEKİLER

Tez Kabul Formu.....	i
Özet.....	ii
Abstract.....	ii
Kısaltmalar.....	iii
Teşekkür.....	iv
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	1
1.3. Araştırmanın Metodu.....	2
2. ŞERÂFEDDİN ZEYNELÂBİDİN'İN HAYATI.....	3
2.1. Doğum Yeri, Tarihi ve Ailesi	3
2.2. Eğitimi	4
2.3. Hicret Kararı ve Neticesi	5
2.4. Sultan Reşad ile Görüşmeleri	7
3. ŞEYH ŞERAFEDDİN'İN ÇEVRESİ ve MENKİBELERİ	9
3.1. Şeyh Efendi'nin Çevresi	9
3.1.1. Abdülmecid Evren Efendi 1873-(?)	9
3.1.2. Musa Öz (Hitira Musa) 1873-1964	10
3.1.3. Hafız Ahmed Yaşar (1304) 1888-1960	10
3.1.4. Mehmed Gölhan (1882-1968)	11
3.1.5. Refik Sorguç (Kantarcı) (1398-1967).....	11
3.2. Şeyh Efendi'nin Menkıbelerinden Seçmeler ve Özetleri	11
3.2.1. Muhyiddin Arabi , Ahmed Er-Rıfai, Abdülkadir Geylani ve Şah-ı Nakşibendi Hazretlerinin Manevi Eğitimleri Üzerine	11
3.2.2. Şeyh Şerafeddin Buyurdular'ki;.....	13
3.2.3. Gadab-ı Nefsani Hakkında	15
3.2.4. Peygamber Efendimizin Yaradılışı ve O'nun Nurunun Ortaya Çıkışı Hakkında	16
3.2.5. Peygamber Efendimizin Doğum Gecesi Faziletlerine Ait	18
3.2.6. Üstaz Şerafuddiyn Buyurdular ki;	19

3.2.7.	Peygamber (a.s) Efendimiz'in Kerime-i Muhteremleri Fatümatü-z Zehra (r.a)'nın Vasiyeti	19
3.2.8.	Şeyh Şerafeddin'in Leyle-i Mirac Hakkındaki Menkıbesi.....	20
3.2.9.	Selmân-ı Fârisî 'nin Menkıbesi	22
3.2.10.	Silsile-i Nakşibendi İmamlarından Ali Er- Râmîte'nin Menkıbesidir.....	26
3.2.11.	Üstaz'ın Süleyman Aleyhisselam ve Kerbelâ hakkında buyurdıkları	30
3.2.12.	Selahaddin Eyyubi 'nin Menkıbesi.....	32
3.2.13.	Ebu'l Hasan Harakânî'nin Menkıbesidir.	35
4.	TARİKATI VE ŞEYHLERİ	39
4.1.	Tarikatı.....	39
4.2.	Şeyhleri	40
4.2.1.	Muhammed-ül Medeni (k.s) Hazretleri (Dağıstan 1830-Türkiye 1913) 40	
4.2.2.	Ahmed Suğuri (k.s) (1792-1882)	42
4.2.3.	Cemaleddin Kumuki Hazretleri (1788-1869).....	45
5.	TASAVVUF ÇİZGİSİ VE HAYATI.....	46
5.1.	Tasavvuf Çizgisi	46
5.1.1.	Peygamber Görmemiş Kimseler.....	47
5.1.2.	Şeyh Şerafeddin'in Manevi İhsanlar ve Kerametler Üzerine Söylemi	48
5.1.3.	Şeyh Şerafeddin'in (k.s.) Hızır (a.s) ile görüşmesinden sonra yazdırdığı vasiyet:	49
5.1.4.	Hazretin Hocaları İkazı.....	50
5.2.	Tasavvufi Hayatı.....	50
5.2.1.	Ebu'l Muhammed Medeni 'nin Vefatından Önce Şeyh Şerafeddin'e Görev Devri.....	55
5.2.2.	Tasavvuftaki Eğitimi ve Manevi Olgunlaşması	56
5.2.3.	Şeyh Şerafeddin ve Bediüzzaman Said Nursi'nin Eskişehir Cezaevi'nde Karşılaşmaları.....	57
6.	ŞEYHLİĞİ VE TARİKAT UYGULAMALARI.....	59
6.1.	Şeyh Şerafeddin'e Tevdi Edilen Son Sır	69
6.2.	Medine'ye Gitmek İstemesi.....	70

7. KURTULUŞ SAVAŞINA KATILMASI - FONKSİYONLARI	71
7.1. Osmanlı Sarayı ile İlişkiler	71
7.2. Din Türkler Elinde Kalacak	73
7.3. Şeyh Şerafeddin'in Kurtuluş Savaşındaki Rolü.....	73
7.4. Şeyh Efendi'nin İdamla Yargılanışı, Beraatı ve Jurnalcileri Affetmesi .	76
7.5. Bursa Valisi Abbas Halim Paşa'nın (1915-1917) Şeyh Efendi ve Köyü Hakkındaki Tarihi Raporları	79
7.6. Hüdavendigâr Vilayeti Umumi: 9038 Hususi: 934 İçişleri Bakanlığı Yüksek Makamlarına	80
7.7. Kurtuluş Savaşı ve TBMM'ye Manevi Destek: Şeyh Şerafeddin Dağıstanî'nin TBMM'ye Sunulan Bildirisi (11 Mayıs 1920)	82
7.8. Şeyh Şerafeddin Dağıstani'nin 11 Mayıs 1920 Günü Ankara'da TBMM'ye Tebliğ Ettiği Hakikatı Beyanı.....	83
7.9. Bildirinin Arka Planı ve Analizi	89
7.10. Mustafa Kemal İle İlişkileri	101
8. VEFATI.....	104
9. TASAVVUF GÖRÜŞLERİ.....	106
9.1. Şeyh Şerafeddin Efendi'nin Geleceğe Dair Görüşleri (Hicri 1355)	107
9.2. Şeyh Şerafeddin Efendi'den Manevi Uyarılar ve Nasihatler.....	110
9.3. Mürşid-i Kiram Hakkında Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin'in Açıklamaları.....	113
9.3.1. Yakinen Varis Olmak:	113
9.3.2. İlmi Veraset:	114
9.3.3. Amelde Veraset:	114
9.3.4. Ahlakta Veraset:	115
10. SONUÇ.....	122
KAYNAKÇA	125
EKLER	126
Ek 1	126
Ek 2:.....	132
Ek 3.....	139
Ek 4.....	140
Ek 5.....	141

Ek 6.....	142
Ek 7	143
Ek 8.....	144
Ek 9	145
Ek 10	146
Ek 11	147
Ek 12	148
Ek 13	149
Ek 14.....	150
ÖZGEÇMİŞ.....	151
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	152

1. GİRİŞ

Yaşadığımız coğrafyada birçok mütefekkir, âlim ve meşayih-i kiram bulunmaktadır. Yirminci yüzyılın önemli mutasavvıf, Nakşi şeyhi olan Şeyh Şerafeddin de bunlardan biridir. Sadece irşad göreviyle kalmamış yaşadığı bölgeyi yeniden inşa etmek, vatan için savaşmak gibi önemli eylemlere de dahil olmuştur.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı

Tezin muhtevasını yirminci yüzyılda yaşamış, Nakşibendiyye tarikatının Hâlidîyye koluna mensup Şeyh Şerâfeddîn ZeynelÂbidîn'in hayatı, tasavvufî anlayışı, dönemin siyasî yapısıyla olan ilişkileri oluşturmaktadır. Nakşibendi Şeyhi ve Dağıstan muhaciri Şeyh Şerafeddin Türkiye'ye hicret ettikten sonra birlikte geldiği kişilerle, dağlık bir bölge olan; sonradan Güneyköy olarak isimlendirilecek bölgeye yerleşim kurmuşlardır. Şeyh Şerafeddin'in tasavvuf anlayışı, İslam'ın derin ve içsel yönlerini keşfetmeye yönelik bir yolculuk olarak şekillenir. Onun tasavvufî yaklaşımı, insanın kendini tanıması, nefsiyle mücadele etmesi ve içsel aydınlanma yoluyla Allah'a yaklaşması üzerine odaklanır. Bu yaklaşımda insanın benlik kavramından sıyrılarak hakikatle bütünleşmesi, ilahi aşka erişmesi büyük önem taşır. Osmanlı'nın son ve Cumhuriyetin ilk dönemine denk gelen Şeyh Şerafeddin, Kurtuluş Savaşı esnasında dahi irşad görevine devam etmiştir. Şeyhin Türkiye'ye gelmeden önceki ve sonraki hayatı, faaliyetleri ve mürşidliği araştırmanın konusunu oluşturmuş, devlet ile millet arasındaki ilişkilerin tesis edilmesinde aldığı mühim rol, Kurtuluş Savaşındaki etkisi ve TBMM nin daha ilk günlerinde yayınlanan beyannameğine giden yol anlatılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Nakşibendiliğin Halîdîyye kolunda silsilelerde ismine rastlanılan Şeyh Şerâfeddîn ZeynelÂbidîn'in hayatı, tasavvufî umdelere yüklediği anlamlar ve bu ilim dalıyla ilgili onun ağzından kaleme alınan eserlerin bilinmesi bu alan için önem teşkil

etmektedir. Dağıstan'dan Anadoluya hicret ettikten sonra yerleştikleri Yalova'da yaptığı irşad faaliyeti, Kurtuluş Savaşı başlangıcında 1920 yılı baharında Ankara'da toplanan TBMM'ne verdiği manevi destek önemlidir.

1.3.Araştırmanın Metodu

Öncelik olarak çalışmamızda bize kaynak olabilecek tüm eser ve dökümanlar elde edilip tetkik edilmiştir. Teorik yönde ilgili kitaplar, makaleler, sempozyum bilgileri, web sayfaları vb. kaynaklar taranmıştır. Çalışmanın pratik yönünde bizzat yaşamış olduğu yere gidip saha araştırması yapılmıştır. Araştıma öncesi ve araştırma içi gözlem tekniği kullanılmıştır. Şeyh Şerâfeddîn'in torunları, onu tanıyan kişiler ve onu kaleme almış kişiler ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, böylece hem yazılı hem de sözlü bilgilerden yararlanma metodu uygulanmıştır.

2. ŞERÂFEDDÎN ZEYNELÂBİDÎN'İN HAYATI

2.1. Doğum Yeri, Tarihi ve Ailesi

Şerafeddin Zeynelâbidin, Hicri 1292 (Miladi 1875) yılında Dağıstan'ın Temirhan-Şura vilayetinin Gunıp kazasına bağlı Kikuni köyünde, Zilkade ayının üçüncü pazartesi gecesi dünyaya gelmiştir.¹

Babası Abdurraşid Efendi, annesi Emine Sara Hatun'dur. Her ikisinin de kabirleri Yalova'nın Güneyköy mezarlığında bulunmaktadır.²

Şeyh Şerafeddin baba tarafından Ebu Bekir es-Sıddık'ın; anne tarafından ise Osman Zinnureyn Radıyallahu Anh'ın neslindendir.³

Şeyh Şerafeddin'in İlk eşi Ümmü Gülsüm, ikinci eşi Rabia, üçüncü eşi Hatice, dördüncü eşi ise Zarife Hanım'dır. Çocukları arasında Alaeddin, İsmetullah, Raziye, Betül, Halime, Fatma, Habibe, Şafi, Sakine, Emine, Ayşe, Şerife, Nezihe, Bahaeddin, Natık ve Selahaddin bulunur. Dördüncü eşinden ise çocuğu olmamıştır.⁴

Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin, orta boylu bir insandı, hitab ettiği her insanı derinden etkileyen davudi sesi berrak ve tok idi. Nurani yüzü berrak, buğday renkli bir cildi ve ışıltılı bir siması vardı. Gözleri koyu gri-lacivert renkte idi. İlk irşad yıllarındaki siyah sakalı yaşı ilerlediğinde pamuk gibi bembeyaz bir hal almıştı.⁵

¹ Şerafeddin, *Menâkıb-ı Şerefiyye*, I, yay. haz. Hasan Burkay, 1955, 121.

² Cafer Barlas, *Bilinmeyen Yönleriyle Dağıstan Muhaciri Nakşibendî Şeyhlerinden Mürşid-i Kâmil Şeyh Şerafeddin ZeynelAbidin*, 2024, 43-44.

³ Sema Sağlık, "Tasavvufta İnsan ve Toplum İnşasına Sosyolojik Bir Bakış: Şeyh Şerafeddin Dağıstanî Hazretleri", 83-104.

⁴ age. 50.

⁵ Fatma Nur Özyazıcıoğlu (Mehdi Sungur Paşanın kızı, şeyhin torunu, 8 Mart 2024).

2.2. Eğitimi

Şerafeddin Zeynel Abidin'in doğduğu topraklar olan Dağıstan, o dönemde (93 Harbi) tamamen Rus işgali altındaydı. Bu süreç, dinî özgürlüklerin kısıtlandığı, manevi değerlerin zayıflatılmaya çalışıldığı zorlu bir döneme denk gelmektedir. Henüz altı veya yedi yaşlarındayken, Dağıstan'da Nakşibendiyye tarikatının önde gelen ismi olan Ebu Ahmed es-Suğuri'nin manevi eğitimine girmiş, onun zikir meclislerine katılmaya başlamıştır. Gençlik yıllarında, Ebu Ahmed es-Suğuri'den biat alarak Nakşibendi tarikatına intisap etmiş ve onun rehberliğinde seyrü sülukunu tamamlamıştır. Şeyh Şerafeddin, ilk medrese eğitimine Dağıstan'da başlamış, ancak savaş koşulları nedeniyle eğitimini tamamlayamamıştır. Türkiye'ye hicret etmiş olan Şeyh Muhammed-ül Medeni'nin yanında İslamî eğitimini tamamlayarak manevi gelişimini sürdürmüştür. Türkiye'de, Ebu Ahmed es-Suğuri'nin halifesi olan Şeyh Muhammed-ül Medeni'den yeniden biat almış ve onun manevi terbiyesi altına girmiştir.⁶

Şeyh Şerafeddin medreseye gelen çeşitli alimlerden İslami zahir ilimler tahsil etmiş, İlmi Ledün sahibidir.⁷ Küçük yaşlardan itibaren Kafkasya'da ve Türkiye'de sohbet ettiği ulema ve hocalardan övgüler almıştır. Öyle ki bazı hocalar onunla görüşmeleri esnasında bazı konularda çaresiz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu farkedildiği andan itibaren, altı yaşlarında Ahmed Suğuri hazretlerinin eğitimine alınmıştır. Cemaleddin Kumuki hazretleri ile manada görüşmüşler, ilim almışlardır. O, köyde yaşadığı sürece köyde sağlık ve hukuk sorunu pek olmadığı söylenir ayrıca yazdığı mektuplarda bitkisel ilaç tarifi vermeleri Şeyh efendinin tıbbi ilme de vakıf olduğuna örnek teşkil etmektedir.

Tasavvuf mertebelerini hızla aşarak, dayısı Ebu Muhammed Medeni'nin yanında Nakşibendiyye tarikatında yetişmiş, ayrıca Kadiriyye, Rufa'iyye, Şazeliyye,

⁶ Hayati Bice, "Şeyh Şerafeddin Dağıstanî ve TBMM'nin Manevî Tasdiki", ed. Ethem Cebecioğlu vd., (Ankara: Kalem Neşriyat, 2017), 372-373.

⁷ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 48.

Çiştîyye ve Halvetiyye tarikatlarından da irşad izni elde etmiştir. Bu altı tasavvuf yolunda yetkin olduğunu belgeleyen icazetnamesini aldığında henüz 27 yaşında idi.⁸

Kendisi; yazdırdığı menkıbelerinde tüm tarikatlarda irşad yetkisine sahip olduğunu belirtmiştir.⁹

2.3. Hicret Kararı ve Neticesi

İmam Şamil'in büyük direnişinin sona ermesiyle, Ruslar, Kafkasya ve özellikle Dağıstan üzerine yoğun bir baskı uygulamaya başlar. Bu dönemde Rusların zulmünden kaçmak isteyen birçok Dağıstanlı, kalabalıklar halinde köylerini terk ederek Türkiye'ye göç etmek zorunda kalır. Rus askerlerinin sürekli baskınlarına uğrayan köy halkı, kış mevsiminde yaklaşık beş ay sürecektir zorlu bir yürüyüşle, Şeyh Şerafeddin 27-30 yaşlarında iken kalabalık bir cemaatle Dağıstan'dan ayrılırlar. Bu tehlikeli yolculuk sırasında, çocuklar, kadınlar ve yaşlılardan oluşan kabile gündüzleri saklanarak gece yürümek zorunda kalır. Türkiye'ye ulaştıklarında, Osmanlı Devleti'nin düzenlemeleri ile önce Bursa'ya yerleştirilirler. Bir süre Bursa'da kaldıktan sonra, Marmara Denizi'nin güney kıyısında bulunan Yalova'ya yönlendirilirler. Sultan'ın özel fermanıyla, deniz kıyısına yakın dağlık bir bölgede yerleşim kurmalarına izin verilir. Osmanlı Devleti'nin iskan politikası, bu bölgenin Kafkasya iklimine benzer özellikler göstermesiyle birleşince, buranın seçilmesi uygun görülür.¹⁰

Köyün ilk kuruluşu 1867-1887 yıllarıdır. İlk hicret yıllarıyla köy yavaş yavaş kurulmaya başlar. Dağıstan'dan 1894'de ik yüz, üç yüz, beş yüz kişilik gruplar

⁸ Bice, "Şeyh Şerafeddin Dağıstanî", 2017, 372-374.

⁹ Muhammed Fevzi el Batumi tarafından yazıldığı Engin Karaman ile görüşmede ifade edilmiş ve kayıt altına alınmıştır. (13 Aralık 2025)

¹⁰ Bice, "Şeyh Şerafeddin Dağıstanî", 2017, 372-373.

halinde geliyorlar. 1886-1913 yirmi yedi yıl boyunca gelen göçle 1913 köyün kuruluşu tamamlanmış oluyor.¹¹

Şeyh Şerafeddin ve köy halkı, köyde hayvancılık ve tarımla geçimlerini sağlayarak mütevasi bir hayat sürdürmüşlerdir. Köydeki gül bahçelerinden toplanan güllerden gül yağı çıkarıldığı da söylenmektedir.

Köy, Sultan Reşad'ın köye yaptığı yardım ve imar çalışmalarının anısına “Reşadiye” olarak adlandırılır. Cumhuriyet döneminde ise Güneyköy olarak bilinir hale gelir. Şeyh Şerafeddin, Türkiye'ye daha önce yerleşmiş olan Şeyh Muhammed-ül Medeni ile birlikte, Reşadiye köyünü büyük bir özveriyle inşa eder. Ailesi ve akrabalarıyla el birliği yaparak köyü kendilerine yurt edinirler. Sürekli artan göçmen akışı, özellikle Dağıstan'dan gelenlerle birlikte köye giderek daha kalabalık hale gelir; zamanla araziler gelen göçmenlere yetmez. Köydeki ilk yapılar arasında medrese, mescit ve ilk dergahı içeren bir külliye bulunur.¹²

Şeyh Şerafeddin, Peygamber Efendimizin (a.s.) ahlaki değerlerini taşıyan bir kişilik olarak tanınırdı. Dağıstanlı muhacirlerin yoğun olarak yerleştiği, ormana kurulan Güneyköy (Reşadiye), onun döneminde cami, medrese ve çeşmelerle donatılarak muhacirlerin sıkıntısız bir yaşam sürdükleri bir bölge haline getirilmiştir.

Oğlu Bahaeddin 1927 yılında 22 yaşında iken askerde vefat eder. Şeyh Şerafeddin, eşine “Bugün Bahaeddin şehit olarak öbür dünyaya intikal etti, buna şükret” diyerek ona teselli verir. O gece, Dağıstan geleneğine uygun olarak “ıskat” yapılır ve misafirlere yemek dağıtılır. Şeyh Efendi'nin oğlu vefat etmiş olmasına rağmen misafirlerine olan ilgisi ve tebessümünü koruması, misafirleri tarafından hayretle karşılanır. Bu durumu fark eden Şeyh, “Dünyada evlat için üç mürüvvet vardır: Doğumu, düğünü ve ölümü” diyerek evlat acısına karşı duyduğu teslimiyeti ifade eder.¹³

¹¹ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 238.

¹² Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstanı”, 2017, 373-374.

¹³ Şeyhin torunun eşi Saime Sungur (26 Eylül 2024).

Şerafeddin Efendi insanlara hizmetin önemini sürekli vurgulamış ve kendisi de bu düsturla yaşamıştır. Özellikle Dağıstan göçmenlerinin yerleşmeye başladığı köyde fiziki zorluklara aldırmadan yol genişletme, su kanalları açma ve içme suyu sağlama gibi işlerde öncülük etmiştir.¹⁴

Tarikatın hilafetini ve köy liderliğini üstlendikten sonra daha çok göçmenin yerleşebilmesi için köyün sınırlarını genişletir; hatta rivayete göre köy yakınlarındaki iki çiftlik arazisini satın alarak göçmenlerin iskanı için tahsis eder. Kafkasya ve Dağıstan'dan gelen göçmenlere her türlü ihtimamı gösterir, onların beslenme ve barınma gereksinimleriyle ilgilenir. Bu destek sayesinde, Dağıstanlı göçmenler, bıraktıkları vatanlarının yerini tutacak yeni bir yurt bulmuşlardır. Kurtuluş Savaşı öncesi dönemde köyde huzurlu, mutlu ve refah dolu bir hayat sürmüşlerdir.¹⁵

2.4. Sultan Reşad ile Görüşmeleri

Şeyh Şerafeddin Efendi ile Sultan Reşad sıkça görüşmüşlerdir. Sultan Reşad merak ettiklerini sorar; Şeyh Şerafeddin Efendi de cevaplandırır. Bir keresinde “Hızır aleyhisselam hayatta mıdır? diye sormuş, “evet” cevabını almıştır.¹⁶

Sultan Reşad, Şeyh Şerafeddin Efendi'ye Hırka-i Şerif'deki, Resulullah Efendimiz'in Sakal-ı Şerif'inden hediye etmiştir. Bu Sakal-ı Şerif, halen Reşadiye'de (Güneyköy'de) Şeyh Şerafeddin'in hanesinde mevcut olan Sakal-ı Şerif'tir. Sultan Reşad'ın emriyle hırka-i saâdet dairesinden kendisine gönderildiği nakledilmektedir.¹⁷

¹⁴ Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstanî”, 2017, 375.

¹⁵ ay.

¹⁶ Hasan Burkay, *Şerafeddin Zeynel Abidin Hazretleri ve Ali Usta*, (İstanbul: Dağıstan Kitabevi, ty.), 24.

¹⁷ Torununun çocuğu Murat Bingöl (1 Aralık 2025)

Günümüzde “”Büyük Ev” diye adlandırılan Şeyhin hanesinde 12 Rebiyyülevvel ve 27-28-29-30 Ramazan-ı Şerifte, babasından emanet alan Murat Bingöl tarafından ziyarete açılmaktadır.

3. ŞEYH ŞERAFEDDİN'İN ÇEVRESİ ve MENKİBELERİ

3.1. Şeyh Efendi'nin Çevresi

Şeyh Şerafeddin Zeynelabidin (k.s.)in sohbetlerinde anlatılan sayısı oldukça fazla olan menkıbeler çevresi tarafından kayıt altına alınmıştır.Şeyh Efendi'nin bilinen meşhur dört katibi kendileriyle aynı köyden ve (Mağarül) Avar'dırlar. Bunlar, Abdülmecid Evren Efendi, Ahmed Yaşar Efendi, Hitina Musa (Musa Dede), Mehmet Gölhan ve Refik Sorguç'tur (Kantarıcı).

Günümüze ulaşan menkıbelerin bir kısmı Avarca bir kısmı Osmanlı Türkçesi bir kısmı da Arapça olarak yazılmıştır.

Şeyh Efendi'nin kendi beyanlarıyla 100 bine yakın menkıbe anlatmışlar¹⁸ ve bunlar kayıt altına alınmıştır. Abdülmecid Efendi, Ahmed Efendi, Musa Öz (Hitina Musa) ve Refik Sorguç (Kantarıcı) el yazmalarının bir kısmı günümüze ulaşmıştır.¹⁹

Güneyköy ziyaretimizde şeyhin aile bireylerinde dosyalar halinde birçok menkıbe olduğu gözlemlenmiştir.

Murat Bingöl tarafından oldukça fazla sayıda menkıbe sadeleştirme ve çevirme çalışmalarıyla hizmete sunulmuştur ve sunulmaya devam etmektedir.²⁰

3.1.1. Abdülmecid Evren Efendi 1873-(?)

Abdülmecid Efendi Dağıstan'ın Zirani köyünde Şeyh Efendi ile aynı gün dünyaya gelir.²¹(1873). Anlatıldığına göre Şeyh Efendi, sohbet esnasında cezbe haline

¹⁸ Burkay, *Menâkıb-ı Şerefiyye*, 1995, V: 68.

¹⁹ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 191.

²⁰ ay.

²¹ Ali Usta'nın Şeyh Efendi ile ilgili Hatırası (63 yaşın sırrı).

geldiğinde “kalk, Abdülmecid, kalk”²² diyerek birlikte odadan dışarıya çıkar, yüksek hararetinden dolayı kafasından sürahiler dolusu su döktürürlermiş.

Şeyh Şerafeddin vefat ettikten sonra Abdülmecid Efendi, Reşadiye köyünden göç ederek Bursa’ya gelir. Şeyh Hamid Camii’nde (Somuncu Baba Camii) bir müddet imamlık yapar ve Rebiü’levvelin dokuzuncu günü Hakk’ın rahmetine kavuşur.²³

3.1.2. Musa Öz (Hitıra Musa) 1873-1964

Dağıstan’ın Ruğca Köyü’nde dünyaya gelir. Medrese tahsilini Reşadiye Köyü’nde tamamladıktan sonra Şeyh Efendi’nin topluluğundan hiç ayrılmaz. Şeyh Şerafeddin’in menakıplarını Avarca kaleme alır. Uzun yıllar Esadiye Köyü’nde imamlık yaptı. Abdullah Dağıstani’nin Şam’a davetini kabul etmemiştir.²⁴

3.1.3. Hafız Ahmed Yaşar (1304) 1888-1960

1304 (1888) yılında Dağıstan’da dünyaya gelir.

Şeyh Şerafeddin, Dağıstan’dan hicret ettikten bir müddet sonra kendisi 18 yaşındayken Şeyh Efendi’nin yanına gelir. Küçük yaştan itibaren yazmaya olan merakı ile öne çıkar, her iki eliyle çok güzel bir hatla yazar. Şeyh Efendi’nin anlattığı menkıbeleri bazen Arapça bazen Avarca ama genellikle Osmanlıca yazmıştır.

En son Rüstempaşa Camii’nde 17 yıl boyunca baş imamlık yapan Hafız Ahmed Yaşar Efendi 1960 yılında Hakk’a yürüyerek çok sevdiği Şeyh’inin yanına gömülür.²⁵

²² Abdülmecid Efendi’nin torunu, annesinin anlatımından nakil.

²³ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 191-192.

²⁴ age., 194.

²⁵ age., 195.

3.1.4. Mehmed Gölhan (1882-1968)

Milli Savunma ve Sanayi Bakanlıkları yapmış olan Mehmed Gölhan'ın babası olup, Şeyh Ebu'l Muhammed Medeni Hazretleri ile Dağıstan'dan göç etmiş ailelerdendir. Şeyh Şerafeddin'ce Adapazarı Tavuklar(şimdiki adı Bekirpaşa) Köyü'nde görevlendirilmiştir. Köyde 1920 senesinden 1960'a kadar imamlık yapmış ve aynı zamanda klasik usulde (medrese usulü) talebe yetiştirmiştir. Kâtipliğinin yanısıra âlim ve takva sahibi kişiliği ile örnek bir insan olarak çok yararlı işler yapmış, birçok değerli insan yetişmesinde öncülük etmiştir.²⁶

3.1.5. Refik Sorguç (Kantarıcı) (1398-1967)

Adapazarı, Geyve doğumlu Refik Sorguç uzun yıllar Geyve PTT sinde memur olarak görev yapar. Kızı Naime Gürbüz ifadesine göre Şeyh Efendi'nin menkıbelerinden 10 bin sayfa yazıp çoğaltan Refik Efendi Bursa'da vefat eder.²⁷

3.2. Şeyh Efendi'nin Menkıbelerinden Seçmeler ve Özetleri

3.2.1. Muhyiddin Arabi , Ahmed Er-Rıfai, Abdülkadir Geylani ve Şah-ı Nakşibendi Hazretlerinin Manevi Eğitimleri Üzerine

Muhyiddin Arabi Hazretleri'nin bir ağacın kaç yıl yaşayacağını, bu süre içinde ne kadar meyve vereceğini, bu meyveleri kimler yiyecek, her bir kişi bu meyvelerden ne kadar maddi ve manevi güç kazanacağı bilgisine sahip olduğunu gören müritleri, onun gösterdiği yolu izleyerek yedi yıl süren bir manevi çaba ve mücahede sonunda bu bilgilere vakıf olurlar.

²⁶ Tavuklar Köyü'nden müridi Engin Karaman (13Aralık 2025).

²⁷ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 106-109.

3.2.1.1. Manevi Cihadın Önemi:

Bir kimse büyük cihadı başarıyla tamamlayana kadar sadece temel ihtiyaçlarıyla yetinmelidir. Cihad-ı ekberde zafer kazandıktan sonra nimetlerden istediği gibi yararlanabilir. Nice manevi büyükler, bu aşamadan sonra bir sofrada bir koyunu tam olarak yemişlerdir.

3.2.1.2. Ahmed er-Rifai Hazretleri ve Nefs Terbiyesi:

Ahmed er-Rifai Hazretleri; kendisine teslim edilen yetime kuru mısır ekmeği verirken kendisinin 4-5 tavuk yemesini şöyle açıklar: “Ahlak-ı zemimelerden arınmadığı sürece bu nimetler ona haramdır. Kalbi arındıktan sonra benim yediğim nimetler ona da helal olur.”

3.2.1.3. Nefisle Mücadelede Muhasebe:

Mücadele edenler, nefisleriyle sürekli muhasebe içinde olmalıdırlar. Bir tüccar gibi, her gün ne kazandıklarını ve ne kaybettiklerini sorgulamalıdırlar. Gün boyunca neler yaptıklarını, kimlerle konuştuklarını ve hangi hisleri taşıdıklarını dikkatle değerlendirmelidirler. Bir düşmanla yüz yüze gelen asker gibi, her an dikkatli olmalı, bir anlık gafletin kalplerine zarar verebileceğini unutmamalıdırlar.

3.2.1.4. Cihad-ı Ekber ve Cihad-ı Asgar Arasındaki Fark:

Cihad-ı asgarda kişi malını, mülkünü, ailesini bırakıp savaşa gider; büyük fedakarlıklarda bulunur. Ancak cihad-ı ekberde nefis ve şeytanla mücadele etmek çok daha fazla dikkat ve gayret gerektirir. Bir dakika bile şeytana karşı direnmek, dış düşmanlarla yapılacak büyük savaşlardan daha büyüktür.

3.2.1.5. Kalp Kılmaktan Sakınmak:

Abdülkadir Geylani Hazretleri şöyle buyurur: “Bir kalbi kırmak, Beytullah’ı yıkıp orada yedi defa zina etmekten daha ağır bir günahdır. Beytullah, insanın kalbidir; bu yüzden kalp kırmak yoktur. İnsanlar hata yapabilir, ama kimseyi rencide etmeden, İslami ölçülerle yaklaşmak gerekir.”

Şah-ı Nakşibend Hazretleri de, “Kapımız herkese açıktır, ancak kalp kıran biri için tüm tarikat kapıları kapanır. Tüm müridler bu kişinin irşadını yürütmekte zorlanır,” diyerek kalp kırmanın manevi yol üzerindeki büyük engellerden biri olduğunu vurgular.

Bu menkıbede anlatılanlar, cihad-ı ekberin, kalp terbiyesinin, nefis mücadelesinin ve manevi yolda ihlasla yürüyenlerin kazanacağı derecelerin önemini gözler önüne sermektedir.²⁸

3.2.2. Şeyh Şerafeddin Buyurdular'ki;

Kantarıcı Refik Efendi anlatıyor:

Şeyh Şerafeddin efendiye göre "Arafat'a gelmeden önce hacıların kötü ahlaklarından kurtulmaları lazımdır. Kötü ahlaklar ile hacca gelen hacıların bu ahlaklarını vahşi hayvanlar temsil eder. İşte Hacc'ın hikmeti böyledir . Evliyâların, Kâbe'yi ziyaretleri bereket, mutluluk içindir. Hakikatte Kâbe, onlara hürmet edip ziyaret etmeye gelir. Evliyâlar için yer, mekân yoktur. Bir an süresinde istedikleri yere gider ve gelirler.

Üstaz'a göre, Kuran-ı Kerim'in 99 anlamı vardır. Ehl-i sünnet imamları, sadece ikisini aldılar ve şeriat kanunu olarak bir tanesini gösterdiler. Birinci anlamı dünya düzeninin devamı içindir. Resûlullah Efendimiz, diğer manalarını Sahabe-i Kirama

²⁸ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 106-109.

dahi söylemedi. Onlar, sadece şeriat ile sorumlu oldukları için, açıklamadan bıraktı. Sadece Hz.Ebu Bekr-i Sıddık, Hz. Ali (Ra) ve Huzeyfetul Yemani'ye söylediler. Algılayabildiğiniz ya da öğretilen din kuralları dışında ve hatta bunlara ters şeyler görseniz dahi bunlar hakkında kötü düşünmemek, yorum yapmamak lazımdır. Bazı Evliyalar çok yanlış şeyler yapıyormuş gibi görülseler bile sessiz kalınmalı, yorum yapılmamalıdır. Şeriat, hakikat, marifet bu üç ilim gerçektir. 'Biz bunları tam olarak anlayamayız' diyerek birbirinizi bu konular hakkında güzel düşünmeye yönlendirin. Bu hakikatlerden bahseden bir kimseye denk geldiğinizde de ben bu hakikatleri anlayamam diyerek yorum yapmadan kötü düşünmeden bırakınız.

İmam-i Şafii Hazretleri buyurdular ki: "Eğer ki ben Şeyban-ı Rai'ye (Sahabe-i Kiramdan okuma yazması olmayan, gizli ilimleri, ilmi ledunniyi çok iyi bilen bir Sahabe) rastlamamış olsaydım mahvolmuştum. Şeriat hükümleri ile vazifeli din adamları O'na gidiyorum diye beni azarlarlardı. Şeriat ilminin (zahir ilimler) bana yetmeyeceğini anladığımdan, kibrimi ezerek O'nun yanına giderdim. Allah, bana bu ilmi O'nun sayesinde lütfettiği için şükrederdim. Aynı şekilde İmam-ı Azam Efendimizin şeyhi Osman (r.a.) Efendimizdir, İmam-ı Ahmed'in şeyhi Bişr-i Hafi Hazretleridir ve İmam-ı Malik Efendimizin de mürşidi vardı. Ehl-i sünnet imamları işte o mürşidleri sayesinde hakikat ilmine ulaştılar. Fakat Şeriat ile görevlendirildikleri için Kuran-ı Kerim'in ikinci anlamını halka bildirmediler. Tertemiz, bozulmamış Şeriat ilmi, dünya düzeninin devamı için son derece önemli olan genel emirlerdir. Hakikat ilmini bilmek ise çok az insana nasip olur, öyle ki yüz bin kişi içinde ancak birkaç kişi sadece Allah'ın lütfu ile hakikat ilmini anlayabilir.

Bâyezid-i Bistâmî Hazretleri buyurdular ki, Evliyâlık makamının öncesi Sıddık sonrası zındıktır diye bilinir. Nedeni, başlangıçlarında şeriat hükümleri ile davranırlar. Zaman içinde kendilerine hakikat ilminden idrakler nasip oldukça şeriat hükümlerini devam ettirmeyip hakikatten bahsetmeye başlarlar. Hakikat ilmini anlamayan akıllar bu Evliyâlara suizan eder, işkenceler yapar hatta ölümlerine sebep oldular. Fakat, onlar başlarına böyle belalar geleceğini bilerek

hakikati anlatmaktan geri durmazlar. Sizlere de tavsiyem kimse hakkında kötü düşünmeyiniz. Halleri haklarında hiçbir yorum yapmadan bırakınız.

3.2.3. Gadab-ı Nefsani Hakkında

Üstaz, şehvet-i nefsanî hariç ne kadar kötü ahlak varsa hepsinde gazab-ı nefsanînin mayası ve kokusu bulunur. Aslı ve esası olmadığı tek huy, bahsedildiği üzere şehvet-i nefsanîdir. Gazab-ı nefsanînin uğursuzluk ve felaketlerinden en büyüğü olan belası iman ve İslam nurunu söndürüp mahvetmesidir. İnsanın üstünlük ve şerefini yok edeceği gibi, sosyal mevki makamda olan şeref ve varoluşunu da yok eder. Gazab-ı nefsanîye önem göstermeyip, başka kötü ahlaklardan kurtulmaya çalışmak silahsız olarak savaşa girmeye benzer.

Kalbinde, gadab-ı nefsanî yani nefsi öfkeden kurtulmak isteyenler, imsak vaktinden yarım saat önce kalkıp, taze abdest alarak iki rekat sünnet-i vudu namazı kılsınlar der. Ayakta iken yüz kere 'Ya Halim' İsm-i şeriflerini söyleyip, bitince Cenab-ı Hakk'a kalben, "Ya Rabbi, ben zayıf ve aciz bir kulunuzum. Merhametinize sığınır, yardımınızı ve beni bağışlamanızı dilerim. Resul-i Ekrem Aleyhisselam ile Meşayih-i Kiram Hazretleri'nin manevî yardımları aracılığıyla bu kötü ahlaklardan beni kurtarmanızı dilerim" diye dua edin der.

Kötü ahlaklardan kurtulabilmek için tarikat ilmi ve usulü üzerine gayret etmek lazımdır. Gerek halvet ve uzlet gerek riyazat ve gerekse erban-ı şerif, yani ibadet için çekilerek yalnız kalmak, nefsi terbiye için az yiyip az uyuyarak dünya lezzetlerinden kurtulmaya çalışmak gibi mürid-i kâmilin tedbirleri altında hakiki fatih oluncaya kadar gayret etmek gerekir. Müridin ellerinde olan emanet tamam olunca, sütten kesilmiş yavru gibi olur. Ve her taraftan kendisine, manevî kuvvet ve ruhani gıda olacak davranış ve işlere ulaşır, haberdar olur. Arzu ettiği ruhaniler ile ve hatta ehl-i berzah ile toplanır ve konuşur. Daha da ötesi Resulullah Efendimiz ile de toplanır, görüşür ve konuşur. Hakikat olmayan birşeye asla bakmaz. Hak tarafından karşılıksız verilen, ikram ve bağışlardan haberdar olur. Artık hiçbirşey

için perde ve engel kalmaz. Eşyanın hakikati olduğu gibi anlaşılır. Ki eşyayı anlamak, Rabbi bilmeye giden en iyi yolda en iyi aracıdır.

3.2.4. Peygamber Efendimizin Yaradılışı ve O'nun Nurunun Ortaya Çıkışı Hakkında

Cenab-ı Hak Teâlâ, Resûl-i Ekrem Aleyhisselatü Vesselâm Hazretleri'nin Nuru'nu ve Hakikati Muhammediye'yi, kâinat ve diğer her şeyden önce yaratmıştır. Ve El-Kuddûs İsm-i Şerif'ine yakışan şekilde, O Peygamber Nuru ve Şerefli Zerre'lerini nurlandırdı. (El-Kuddûs, her türlü kusurdan ve acizlikten uzak) El-Vâhid İsm-i Celil'inin nuruyla da nurlandırdı. (El-Vâhid, eşi benzeri olmayan) Ve sonra, bütün İlâhi Sıfat ve İsimlerinin toplandığı ALLAH İsm-i Zat'ının nurları ile de süsledi, donattı ve tenvir etti yani nurlandırdı.

Bu anlatılan tecelliyattan sonra, Cenab-ı Hak Teâlâ, O Habibi'ne, "Men ene? Vemâ ente? - Ben neyim? Sen nesin?" buyurdu. Resûl-i Ekrem'in zerresi, o âlemde geçerli olan lisan ile, "Ent El-Kahhar ve ene abdûke'l-aciz - Ey Rabbim, Sen kullarından isyan edenlerin işledikleri günahları örterek, af denizine atan ve o günah ve kusurları mahvedici olan Allah'ımsın, ben ise her an Sizin lütuf ve rahmetinize muhtaç olan aciz bir kulunuzum" dedi. Hak Teâlâ Hazretleri'nin, Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm'ın zerresine karşı ilk İlâhi hitap ve sözleri budur. Sonra buyurdu ki, "Sen benim Habîbim ve sevgili Resûlümsün. Ve seni bütün kâinat ve yaratmış olduklarıma, Resûl kıldım" Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm'ın zerresi sordu, "Ya Rabbi, Senden ve benden başka mahlûk var mıdır?" Hak Teâlâ şöyle buyurdu, "İlk yarattığım mahlûk sensin. Sonradan kâinat ve mahlukları yaratacağım. Ve onların hepsine seni, Nebî ve Resûl kılarım". Cenab-ı Hak, O Zerre-i Muhammediye'ye, kendi İlâhi İlmi'nde saklı olan hazinesinden, âlemleri ve kainâtın hakikatini gösterdi. Sonra, yaratacak olduklarına, ilim, anlama ve insan olma faziletini yerleştirdi, idrâk ettirdi. Zerre-i Resûl ilk önce bütün Nebi ve büyük Peygamberlere nazar buyurdu, baktı. Hemen ardından, Sıddîk-ı Ekber'e baktı. Bu nazardan çok büyük şevk ve üns yani istek, dostluk ve arkadaşlık ortaya çıktı. Sonra Sıddîk-ı Ekber'in cemaatine, büyük Evliyâ'lara ve ümmetinden salih olan kimselere baktı.

Arş-ı Rahmânül Âzam, Kubbet'ül Erzak, sekiz Cennet ve yedi kat Cehennem'e baktı. Münafık ve müşriklerin yani ikiyüzlü şirk koşanların halini anlayınca, hayret hali ile sıkıldı, daraldı. Fakat Cenab-ı Hak Teâlâ, üzerinde bulunan hüzn ve sıkıntıları, O'nu ferahlatarak unutturdu.

Cenab-ı Hak, O Zerre-i Muhammediye'yi mükellef yani vazifeli, sorumlu kıldı. Hak Teâlâ, o zerre-i şerifi beş ayrı makamda, her biri yüz bin sene olmak üzere terbiye etti.

Makam-ı Muhabbet (Sohbet)

Makam-ı Kurbiyet (Yakınlık)

Makam-ı Havf (Korku)

Makam-ı Hayâ (Utanma)

Makam-ı Recâ (Ümit)

Bu makamlarda terbiye olunurken, Hak Teâlâ tarafından, vahy-i ilahi ile indirilecek olan Kur'an-ı Kerim'in hakikatine vakıf oldu. Hak Teâlâ kendisine bildirdi. Fakat, Cenab-ı Hakk'ın huzurunda olduğu ve O'nun hakikatine ulaşmaya çalıştığından, Kur'an'a bakmaya müsait olmadığı için, bu işin Cebrail Aleyhisselâm'a emanet edilmesi için Hakk'a yalvardı. Bundan dolayı, Kur'an-ı Azîmüşşân'ın indirilmesine delil ve aracı Cebrail a.s. oldu.

Hak Teâlâ Hazretleri, İlâhi iradesi ile hızlıca âlemi icat edip yaratmaya başladı. Önce bütün Nebi ve Büyük Peygamberlerin şerefli zerrelerini, hakikat, fazilet, iyilik ve mükemmelliklerini, Efendimiz'in zerre-i şeriflerinden, en ufak parçasından alınan nur ile yarattı. Bu sayede, bütün ilim, fazilet, iyilik ve hakikat tamam olduktan sonra, O nur, Nur-u Muhammediye'ye geri dönerek, iade olundu. Bundan sonra, Sıddık-ı Ekber'den başlayarak bütün Sahabe-i Kiram, bütün geçmiş olan ümmetler ve diğer mahlûkları ve yani zerreleri yarattı. Ebû Bekir es-Sıddık'ın zerresini yaratırken alınan Nur-u Muhammediye, geri verilmeden aynen kendisinde kaldı. Diğer bütün sahabeler, Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm Hazretleri'nin ibadet etmiş olduğu oda olan Kubbe-i Latife'den akan damlalardan yaratılmıştır. Alâ-

meratibihim yani derecesine göre, akan ikinci ve üçüncü damlalardan Tabiin-i kiram (sahabeleri görenler) kıyamete kadar gelecek olan büyük evliyâ'lar ve ümmetin salihleri ve sonra Arş, Kürsi, Kalem, Levh-i Mahfuz, Büyük Melekler, Cinan-ı Semanîye (sekiz cennet) niran-ı sebiyye (yedi cehennem) yer, gök ve diğer mahlûklar yaratılmıştır. Bütün Nebi ve Büyük Peygamberler, Hâtem-ül-enbiyâ Muhammed Mustafa Aleyhisselatü Vesselâm Hazretleri'nin yardımcısı ve memurlarıdır. Kendi kavimlerine, topluluklarına kitapları bildirmek için, Resûlullah'ın yardımcılarıdır. Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm, Resûl-üs-sakaleyn'dir. Bütün geçmiş olan ümmetlerin de Resûlüdür.

3.2.5. Peygamber Efendimizin Doğum Gecesi Faziletlerine Ait

Mekke-i Mükerreme'de, uzak memleketlerden gelip Efendimiz'in doğumunu bekleyen seksen kadar rahip vardı. Rahiplerin içinden en meşhur alim, Behra isminde idi. Bu kişi, seksen sene bu doğumu bekledi.

Behra, bizzat kundaktaki Efendimiz'in kulağına sorduğu sorulara aldığı cevaplarla, derhal Kelime-i şehadet getirdi. Behra'nın arkadaşları da birer birer gelip 707 soru sordular. Hepsine mucize olarak cevap verdi.

Rahiblerin içinde birde Satiyh isminde bir rahip vardı ki, Efendimiz (sav)'in doğduğu saati bildi. Peygamberimiz'in, hayvanlar alemine nasıl müjdelendiğini de anladı. Ve Kâbe'i Muazzama'nın secde ettiğini gördü. Beraber kendisi de secde etti. Satiyh, bu secde sayesinde kıyamet gününde Efendimiz'in şefaatiyle müslüman olarak gelecektir.

Rahiplerden Nasir ismindeki rahip, Efendimiz'in doğduğunu işitince müjdelenmiş olmanın verdiği sevinçle, bin iki yüz seksen iki kilo hurmayı sadaka olarak dağıttı. Peygamber Efendimiz bir hediyeye karşı büyük mükafat buyurdu, onu ümmetliğe kabul etti.

3.2.6. Üstaz Şerafuddiyn Buyurdular ki;

Ey Din kardeşleri, Efendimiz'in doğum gecesi ve gündüzlerinde, Peygamber Efendimiz'in hazinesinden talep edelim. Ve O'nun doğumu hürmetine, Cenab-ı Hakk'ın bize vermiş olduğu nimetlerinden, hiç olmazsa bir hurma kadar sadaka verelim. Ve mübarek on ikinci gecede, bu adabı yapmaya gayret edelim.

Akşamdan önce gusleder, iki rekat namaz kılarız, Yetmiş İstiğfar, Bir Fatıha-i Şerif, Bir Amenerresul-ü Şerif, On bir İhlas-ı Şerif, Birer Muavvizeteyn okur, bunların sevabını Efendimiz'e hediye eder. Sonra mevlide niyet edip gönlünden kopanı sadaka olarak dağıtırız. Sonra aklına gelen duayı eder, mümkünse sabaha kadar oturur mümkün olmazsa, *imsak vaktini uyanık olarak geçiririz. Sürekli olarak Peygamber Efendimiz'den yardım ve şefaata rica ederiz. Allah cümlemize başarılar versin. Amin bi hürmet-i seyyid-el mürselîn. *Peygamber Efendimiz, imsak vaktinde dünyaya teşrif etmiştir.

3.2.7. Peygamber (a.s) Efendimiz'in Kerime-i Muhteremleri Fatümatü-z Zehra (r.a)'nın Vasiyeti

Üstaz , hazret-i Fatma'nın ölüm olayını anlatırken Peygamberimizin kızı dahi olsa nasıl zorlanarak evlatlarından ayrıldığını ve vasiyetindeki ayrıntıları aktarır. Hazret-i Fatma, hazret-i Ali'ye dönerek; Ya Ali benim gözlerimin nurları olan, çocuklarımızı sakın dövme, hırslanıp onlara bağırma, beni ölünce sen yıkarsın, sen kefenlersin, kabre sen koyarsın. Ben Resûlullah'ın kızı da olsam günahsız değilim. Benim için Allah'dan affımı dile. Zebaniler mahşere beni getirirken sende şefaata hakkını helal et. Beni unutma, Allah'ın arslanı, demiştir. Kabri Şerifleri Medine-i Münevvere'de, Cennet-ül Baki kabristanındadır.

Üstaz “ Cenab-ı Allah Ehli Beyt-i seven ve sayan, onları üzmeyen kimselerden eylesin.”diyerek Ehli Beyt sevgisine vurgu yapmıştır.

3.2.8. Şeyh Şerafeddin'in Leyle-i Mirac Hakkındaki Menkıbesi

Leyle-i Mirac'da, Cenab-ı Hak, Fahr-i Alem Hazretleri'ni kendi haremine, yani başka hiçbir kimsenin ayak basmadığı yere davet etti.

Cibril-i Emin'in makamı, Sidretü'l-Müntehâ'dır. Orada, Cibril'den ayrıldıktan sonra, yirmi dört bin senelik mesafe daha gitti. Huzura geldiği zaman, Cenab-ı Hak, Efendimiz'in ne kadar isteği varsa tamamını dinledi. Ve Efendimiz tek tek ümmetinin isimlerini sayıp, bildirdi. Fahr-i Alem Efendimiz, Huzur-u İlahi'de kimin ismini söylediye, o kimse Mahşer Günü, Liva-ül Hamd yani Efendimizin sancağı altında toplanacaktır.

Fahr-i Alem Efendimiz, ahirete intikal edeceği zaman, ehl-i hakikat yani Hak yolunda olanlar katında ve 'İzâ Câne' suresi indiği vakit, Efendimiz anladı ki, kendisinin din'i tamamlandı, ikmal oldu.

Ahirete intikalinin yaklaştığını ve seksen gün sonra yanlarından ayrılacağını bildirdi. Ve Rebiülevvel'in on ikinci gecesini, imsak vaktinde intikal buyurdu. İntikalinden önce, Cibril-i Emin, Cenab-ı Hak'ın selamı ile geldi. "Ya Muhammed, bütün yer ve gök halkları sizi gözlüyor ve bekliyor" dedi. Fahr-i Alem, "Lebbeyk, Cenab-ı Hak ümmetime ne yapıyor?" diye sordu. "Cenab-ı Hak, Sizin ümmetinizi Eşref-ül Ümme ve İkrâm-ül Ümme yani şerefli olacak ve ikram edilecek ümmet kıldı" buyurdu. Ne zaman ki, intikaline üç gün kaldı, Cibril-i Emin bütün meleklerle beraber gelip, "Cenab-ı Hak selam eder. İsterseniz, dünyadaki fetihleriniz tamamlanıncaya kadar, yani İslam olması gereken bütün yerler fethedilip, bu iş bitinceye kadar, belki kıyamete kadar dünyada durabilirsiniz, ya da isterseniz şimdi Huzur-u İlahi'ye gidebilirsiniz Ya Resûlullah" dedi. Efendimiz de, "Böyle, fetihler tamamlanana kadar durmak istemiyorum" buyurdu.

"Hayatım sizin için hayırlıdır; benimle konuşursunuz ve size (ilâhî vahiy ve hükümler) bildirilir. Vefatım da sizin için hayırlıdır. Amelleriniz bana arz edilir.

Güzel bir amel gördüğümde Allah'a hamd ederim, kötü bir şey gördüğümde de sizin için Allah'a istiğfar ederim.”

Cibril-i Emin geldi, "Ya Resûlullah, ümmetiniz için, Sizden başka bir aracı yoktur" dedi. Sonra, Azrail Aleyhisselâm geldi ve Cenab-ı Hak'ın "Fahr-i Alem ne derse, ona uygun davran" dediğini bildirdi. Efendimiz, Azrail'e de sordu, "Cenab-ı Hak, ümmetime ne yapıyor?" diye. Buna cevap olarak, Cenab-ı Hak, gök alemine şöyle bildirdi, "Ümmet-i Muhammed, Ümmet-i Merhume, Ümmet-i Mağfuredir yani rahmete ulaşmış ve affolunmuş ümmettir" buyurdu. Resûlullah Efendimiz, Hazreti Âişe Validemiz'e, "Yanıma gel Ya Âişe, evde tasadduk edecek neyimiz var?" diye sordu. Yedi adet hurma cevabını alınca, tasadduk edilmesini söyledi. Hazreti Âişe, dışarıya çıktığında, Veysel Karani Hazretleri'nin annesine rastladı ve hurmaların birini ona verdi.

O hurmayı yiyince, meleklerden bir tanesi müjde olarak, "Ey Hatun, kurtuldun" dedi. Cibril-i Emin Aleyhisselâm, "Ya Resûlullah, Senin bu sadakan, Hazreti Âdem Aleyhisselâm'dan kıyamete kadar verilmiş ve verilecek olan bütün sadakalardan üstün oldu" dedi. Efendimiz de, "Daha fazlası olmaz mı?" diye sordu. Cibril, "Bu sadakan, kıyamet günü, dünyanın en büyük dağı olan, Cebel-i Uhud gibi olacak ve ümmetinin günahlarına karşı olarak, terazinin sevap tarafına konulacak" buyurdu. Kitaplarda, Efendimizin intikali anında, müşkülat yani güçlük, zorluk oldu diyorlar. İntikal başladı. Ebû Bekir Hazretleri, "İntikal anında, mübarek ağzından, 'Ümmeti, ümmeti' duyuluyordu ve bazen de Refik-i a'lâ yani yüce dost diyordu" buyurdu. Refik-i a'lâ olan Cenab-ı Hak, Efendimizin mübarek ruhunun gidip duracak olduğu yerdir. Bakınız, ümmetinden ayrılmak istemeyen Efendimiz, ne kadar zahmet çekmiştir.

Efendimizin amellerinin sonuncusu tasadduk ve îsârdır yani sadaka etmek ve kendi ihtiyacı varken, başkasına vermek. Bir kimseye böyle bir ibadetin en ufak kısmını yapmak bile nasip olsa, o kimse, yirmi dört bin Enbiyâ ve'l-Mürselîn Hazretleri'ne hizmet etmiş olan kimseden üstün olur. Cenab-ı Hak, Efendimizin ümmeti için yedi bin kere yapmış olduğu münacatların yani duâların tamamına, 'İstediğin her ne

varsa, veririm' cevabını verdi. Efendimiz Aleyhisselâm'ın almış olduğu nefeslerinden sonuncusunun sevabına, bütün peygamberlerin hizmeti yetişemez.

şerafeddin 1337

3.2.9. Selmân-ı Fârisî 'nin Menkıbesi

Bu büyük menkıbede, her bir şeref ve mutluluğun, kökü ve temelinin, muhabbet yani sevgi ve teslim olmak olduğu anlatılacaktır. Gerçekten de gece-gündüz beraber olmaları ve beraber olarak, Mekke-i Mükerreme sokaklarında gezmelerine rağmen, bir sürü Kureyşliye kısmet olmayan, şeref, sevgi ve nûr-u hidayet yani doğru ve Hak yola götüren nur, Resûlullah Efendimiz sayesinde, bilad-ı acem yani İran diyarının uzak köşelerinde dünyaya gelmiş ve hatta Efendimiz zamanında olmayıp, çok daha evvel doğmuş olan, Selman-ı Farisî Hazretleri'ne kısmet olmuştur Resûlullah Efendimiz'in, Velâdet-i Nebevî yani doğumundan 193 sene önce, İran'ın İsfahan bölgesinde dünyaya gelmiştir . Kendileri, on altı yaşındayken, babası ve dedesi ile beraber ateşe tapmaya gidiyorlardı. Selman duvarda bir yazı gördü ki, kendine özel bir dil ile yazılmış, kimsenin yazısına benzemiyordu. Nurani bir yazıydı. Yazılı olan ise, La ilahe illallah, Muhammedün Resûlullah'tı. Bu yazıyı gördüğü anda, Mecusi dinine karşı hiçbir sevgisi kalmadı. Babası "Oğlum şu ateşe karşı ibadet ve secde et" dedi. Selman-ı Farisi, "Acaba babam üzülmeyin diye secde etsem olur mu?" diye düşündü. Derhal, ateşten bir ses geldi, "Ya Selman, ben Mâbud yani ibadet edilen, değilim. Cenab-ı Hak beni, sen ya da başka biri bana ibadet etsin diye yaratmamıştır. O gördüğün yazının ilk cümlesinde olan Allahu Teâlâ Hazretleri'ne secde eder, ikinci cümlede yazılı olan Sevgili Resûlü'nü de tasdik edersin. Senin için kurtuluş ve güven bu yoldadır" diye.

Selman, "Ey beni yaratan Allah'ım, beni Hak yola götürecektir bir aracı, bana bağışla" derdi. Bir süre oraya, buraya gideceğim derken, yolu şam-ı şerife düştü ve orada birkaç sene kaldı. Sonunda, şam'da bir rahipten, Hâtem-ül Enbiya Muhammed Aleyhisselâm hakkında birkaç söz işitti. Bu sözler üzerine, kalbindeki aşk ve sevgi ateşi arttı. Rahip, "Bizim bildiğimiz bu kadardır. Ama, Rum Konstantinapol şehrinde O'nun daha fazla özelliklerini bileni bulursun" dedi.

Selman, hemen İstanbul'a gitti ve İstanbul rahiplerinin toplantı gününde onlara "Sizde, Hâtem-ül Enbiya, Ahir Zaman Nebî ve Resûl'ünün, vasıf özellik ve ahlâkından anlayan ve bilen var mıdır?" diye sordu.

Rahiplerden birisi, "sen Ammûriye beldesine git. Bizim büyük üstazımız oradadır ve ondan daha âlim, bilgili kimse yoktur" dedi. Selman birkaç gün sonra Burussa'ya (Bursa) gitti. Ammûriye, Burussa'nın o zamanlardaki ismiydi. Vardığı zaman, sorarak o rahibi buldu. Selman, "Ya Seyyidi, bu Şeriat-i İsa (İsa As. yolu) ve O'na inmiş olan İncil-i Şerif'i nesh edecek (kaldırıp, hükmünü sonlandıracak) bir kimse gelecek midir? diye sordu. Rahip, "Sen beni dinle, O Nasih-i Şerâyi vel Edyân yani şeriat ve dinlerin hükmünü bitiren, Hâtem-ül Enbiya'nın çıkışı, gelişi yakındır. Hicaz kıtası yani Arap yarımadasında, Mekke Şehrinde dünyaya gelecektir. Sonra orayı terk ederek, Yesrib Medine denilen şehre gidecek, göç edecektir. İsmi Muhammed'dir. Babasının ismi Abdullah'tır. Sirtında, iki kürek kemiği arasında, Nübüvvet yani Peygamberlik mührü vardır. Bu mühürde, Hakaik-i Evvelîn vel Ahirin yani önceki ve sonrakilerin hakikati olan, Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlullah yazılıdır. Her ne kadar henüz inmiş olmasa da ben, O'na indirilecek olan Kur'an'ın bazı hükümlerini, birtakım kitaplarda yazılı gördüm. Bu hükümler ile ibadet ediyorum. Hak Teâlâ birçok ilim, ilerleme ve hikmeti bu sebeple bana bağışladı" dedi.

"Ya Selman, sana bir şey söyleyeyim ama kimseye söylemeyeceksin. Sen, O'nu bulursun. Ona arkadaş ve ailesi yani Ehl-i Beyt'inden de olursun. Şimdi sen yolda giderken köle olacaksın. Bir yahudiye köle olup, O'nun memleketine varacaksın" diyerek, böyle çok acayip, şaşılacak olayı bildirdi. Selman, heyecanla bunu sağlayacak olayları takip etti. Belli bir zamandan sonra Mekke'ye giden bir kafiye den geldi. Selman, kafiye reisine, "Gideceğiniz yer neresidir?" diye sordu, cevap olarak, "Mekke" dediler. Sevinci ve Mekke'ye olan aşkıdan, "Ben köleyim, beni satın alacak kimse yok mudur?" dedi. Böyle deyince, birisi O'nu sahiplenip, kafiye reisine sattı. Mekke-i Mükerrreme'ye girince Cenab-ı Hak, Cibril-i Emin Aleyhisselâm'ı gönderdi. Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm'a, "Mahbubunuz ve size âşik

olan Selman, şimdi Mekke'ye girdi. Hemen davet et, beraber hurma yiyin" dedi. Resûlullah Aleyhisselâm, o an beş, altı hurmayı bir tabağa koyup, yemekte idi. Sahabe-i Kiramdan birisini gönderip, sahibinden beş, on dakika izin istedi ve Selman, Huzur-u Resûlullah'a geldi.

Selman ne arap ne de eski memleket dillerini bilirdi. İki yüz sene kadar Rum diyarında kaldığı için, anadilini unutmuştu. Fakat, Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm ile bulunduğu an, anadilini hatırladı. Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm, O'na hayatı boyunca başına gelen olayları ve nereleri gezmiş olduğunu, Fars dili ile bildirdi. Sonra, Cibril Aleyhisselâm tekrar gelerek, "Ya Muhammed, Selman'a izin ver, gönlünde ne muradı varsa sana söylesin" dedi. Resûlullah Aleyhisselâm, "Ya Selman, istediğin meseleyi sorman için izin verdim" buyurdu. Selman, "Ya Muhammedül Emin, senin sağ omzuna, yani kürek kemiklerinin arasına bakmak isterim" dedi. Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm, boş, تنها bir yere götürüp, istediği şekilde gösterdi. Selman hemen, "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammedün Abdûhu ve Resûluhu" dedi.

Selman-ı Farisî'nin iman ettiği gün, seksen kimse daha iman ile şereflendiler. Bunların içinde, Ebü'd-Derdâ da vardı. Selman-ı Farisî ve Ebü'd-Derdâ arasında hayret verici bir yakınlık ve sevgi,bağlılık ortaya çıktı. Başka sahabeler ile de aralarında yakınlık gelişti. O akşam Selman-ı Farisî Hazretleri, bir dua etti ve, "Ya Rabbi, şu kalbime vermiş olduğun ferah ve sürûr yani sevinç ve neşe, yedi Cehennem'in üzerine atılsa, zannederim ki Cennete dönüşürdü" buyurdu. Sabah, Cibril Aleyhisselâm, Resûl-i Ekrem' "Ya Muhammed, Hak sana selam eder ve yeni gelen misafirin,Selman'a da selam eder. Cenab-ı Hak, bütün melekleri ile, sekiz Cennetin içinde olan Hurî ve Gilmana da emretti, 'Selman'ın duasını dinleyin' diye. Bütün Cennet ehli Hak'tan dilediler ve yalvardılar, 'Ya Rabbenâ, Selman'ın Resûlullah'ın aşkına ulaşmış olduğundan dolayı, kalbine gelen sevinç ve neşeden bir kısmını bize de bağışla' diye. Cenab-ı Hak, bunların duasını kabul buyurdu. Cennet ehlinin üzerine bir süs, güzellik ve nur indi ki, daha önce böyle güzellik yoktu" buyurdu. Sonra, Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm, Selman'ı huzura çağırdı ve Cibril Aleyhisselâm'ın getirdiği haber ve hakikati bildirdi.

"Ya Selman, kalbinize inen, gelen neşe ve sevinç, Cehennemine üzerine atılsa Cennete döner. Bu akşam senin yalvarışını, Cennet halkı, Allah'ın emri üzerine dinlediler ve üzerlerinde sekiz derece daha fazla güzellik ve nur ortaya çıktı. Ya Selman, baban ve deden ile girdiğin zaman o mabette benim ismimi nasıl gördün?" diye sordu. Bu söz üzerine Selman sekir yani sarhoş hale düştü ve yirmi dört saat ayılamadı. Sonra Resûl-i Ekrem, Sahabe-i Kiramı davet ederek, özel olarak Selman-ı Farisî Hazretleri'nin hakikatini gösterdi, açıkladı. Ve O'nun kendisine karşı olan aşk ve sevgisini de bildirdi, hemen sonra, "Selmânu minnâ, min ehlibeyti - Selman bizdendir, bizim Ehli Beytimizdendir" buyurdu. Ashab-ı Kiram katında bu şekilde fazilet ve özel şerefe ulaşmıştır.

Selman, Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm'ın himmetiyle ve Cenab-ı Hakk'ın , sırf Selman'ın özgür kalabilmesi için Cennet'ten hazine indirmesiyle kölelikten kurtulmuştur.

Selman, özgür kaldıktan sonra dedi ki, "Ya Resûlullah, bir an bile Senden ya da Seni görmekten uzak kalmaktansa, Cehennem ateşine gitmeyi kabul ederdim. Selman Radiyallahu Anh Hazretleri'nin, Resûl-i Ekrem'e karşı olan sevgi ve bağlılık derecesi olağanüstü derecedeydi. Selman-ı Farisi Radiyallahu Anh, Resûlullah'tan hiçbir zaman ayrılmadı.

Resûl-i Ekrem'in intikalinden sonra da, Halife'nin beraberinde kaldı ki, Osmanı Zinnûreyn Radiyallahu Anh'in hilafetinde, Hendek'te isabet eden zehirli bir ok yarası sebebiyle intikal etti. İntikal ettiklerinde, miras ve tereke yani mal olarak tam on dört dirhem (44.8gr) kadar bulundu. Ölüm döşegindeyken, Sahabe-i Kiramdan bazı kimseler sordular, "Ya Selman, Mehâsin-i Ahlâkiye yani ahlâk güzelliklerinden, insan için dünyada en şerefli olanı, hangi hulk yani ahlâk ve huydur?".

Cevap olarak, "Tevekkül gibisini bulamadım" buyurdu. (Allah'tan gelene razı olmak. Kendine ait vazifeyi yaptıktan sonra neticelerini Allah'dan istemek. Kadere

razı olmak) Kendilerinin çok yerlerde makamât yani makamları vardır. Asıl olanı, Kudüs civarındadır. Radıyallahu Anh.

3.2.10. Silsile-i Nakşibendi İmamlarından Ali Er- Râmîte'nin Menkıbesidir

Evliyâların kendi zaman ve asırlarına göre dereceleri vardır. Bazıları bir köy ya da kasaba halkı kadar kimseyi düzeltip, iyileştirmeye memur olur. Daha fazla ilimleri bulunmaz. Başka Evliyâ'nın bir şehri düzeltmeye yetkisi bazılarının da bütün yeryüzünü iyileştirip, düzeltmeye yetkisi vardır ve görevli olurlar. Nasıl ki kurak toprağın yağmura ihtiyacı olur, yedi yüz sene önce yaşamış Ali er-Râmîtenî Hazretleri de böyle muhterem bir kimsedir.

Bulundukları zamanda, Irak'ta Şeyh Emrullah Ebherî adında bir âlim vardı. Öğrencileri o kadar çoktu ki Irak'a sığmamış ve dışında on beş bin çadır kurulmuştu. Kendisi hem âlim hem de amil yani görevliydi.

Şeyh öğrencilerine ders verirken ; hata yapan bir öğrencisine bugünden sonra sana ders okutamam” dedi.

Öğrencisi; “Ya Seyyidi, tövbe kabul olmaz mı?” diye sorunca, kabul olur diye cevaplayıp haram olan işleri terk etmesini tavsiye etti ve öğrencisi de hakiki tövbe etti.

Bunların konuşmaları devam ederken, siyahi Habeş bir esir kadın gelerek, Şeyh'e karşı, “sen kendin suda boğulacak olduğun halde, başka bir yok olanı kurtarıyorsun. Ulü'l-emr yani yönetici olarak bu halkı mahvetmek için emretmen gerekirdi” deyince, Şeyh; bunun bana söyledikleri, benim öğrenciye söylediklerimden daha önemli oldu, bundan bir miktar ilim alayım diye, düşündü.“Sen kimsin? Görevin nedir?” diye sordu. Kadın, “Koyun çobanıyım, Sudan'dan geldim” diye cevap verdi. Şeyh şaşkın bir vaziyette, “Sudan buradan çok uzak, nasıl geldin?” diye sordu.

Kadın, “Sübhânallah (Allah her türlü eksiklikten uzaktır), ben talebe olmak için geldim. Sen ise ilimden mücerretmişsin yani sende ilim yokmuş, cahilmişsin. Cenab-ı Hak, ve fevka kulli zi ilmin âlim - her ilim sahibinin üstünde daha iyi bilen birisi vardır, buyurmuştur” dedi.

Şeyh, “Ben senden âlimim demiyorum. Ama iki kimse bir araya gelince, isimleri sorarak, kim oldukları anlaşıldıktan sonra söze başlamak lazımdır” dedi. Kadın, “Sen Ebu'l Hasan, ben Meymûne'yim” deyince, Şeyh “Sendeki ilim cevherini paylaşabilir miyiz?” diye sordu.

Kadın, “Eğer bendekini paylaşırsam müsrif yani israf eden kimseler arasına dahil olmaz mıyım? Sen bu ilmi anlayamazsın. “innehu la yuhıbbul müsrifin - çünkü Allah israf edenleri sevmez” buyrulmuştur. Mal açısından israftansa, ilim açısından israf daha kötüdür” diye cevap verdi.

Şeyh, kadına, “Ben size hayran kaldım. Bu hayranlıktan uyandıran ilmi de bana verdiniz” dedi. Kadın, “Senin aklın çok yukarıda, söyleyeceğim ilmi nasıl anlarsın?” dedi. Şeyh, “Ben ilacı talep ediyorum” diye cevap verdi. Kadın, “Öğrenci olsaydın ben seni bir sözle uyandırırdım” deyince, Şeyh kırk bin öğrencisine, “Bu kadın beni hayrette bıraktı, bana ilim vermediği sürece size ders okutamam” dedi.

Kadın, öğrencilere, “Buraya bakınız” diyerek, üç evin bacalarından çıkan dumanı gösterdi. Dumanı görerek, orada ateş yakılmış olduğunu bilmenin ilme'l-yakîn yani ilme dayalı kesin bilgi olduğunu anlattı. Bu görünen ilmin kendileri için yeterli olduğunu söyledi. Sonra, “Şimdi, ilme'l-bâtın yani içe, kalbe, manaya ait ilmi bilen kimseden dinleyelim” demesiyle, Hızır Aleyhisselâm geldi.

Hızır Aleyhisselâm, “Oğlum, havass-ı hamse yani beş duyudan biri olan göz kör olursa, bir şeyin siyah ya da beyaz olduğunu ayırt edemezsin. Havass-ı hamse-i bâtına yani kalbe bağlı olan beş duygun (hayal, akıl, şüphe, hafıza, mutasarrıfa) açılmadıkça, hastalıkların doktorunu nasıl bulursun?” dedi. Şeyh, bunun Hızır olduğunu anlayamadı ama yaratılışı temiz, pak olduğundan, Peygamber olduğunu

bildi.“Ya Seyyid-ül Kavm, ben acizim” deyince, Hızır Aleyhisselâm, “Dünyada büyük kimse yoktur. Bunu sana merhameten söylüyorum” dedi.

O zamanlar, Ali er-Râmîtenî Hazretleri yirmi dört yaşlarındaydı. Kendisi ilim okuturken, etkisinden kuşlar yere düşerlerdi.

Şeyh Emrullah, Ali er-Râmîtenî’nin kapısına varıp orada öğrencilerini görünce, sesi çıkmamış, birbirlerine sarılmışlardı.“Evlatlarım, neredeydiniz?” diye sorunca, Öğrencileri, “Ya Seyyidi, biz olağanüstü bir şekilde, kendimizi burada bulduk” diye cevap verdiler.

Şeyh, “Burada toplanmış olmanıza şaşırdım” dedi. O gün bayram günüydü. Râmîtenî Hazretleri bayram namazına gelmiş, yirmi dört sene gizlemiş olduğu perdeli yüzünü Şeyh’e göstermiş ve yüzünü gördüğü anda Şeyh için bütün ilm-i hakikî fethedilmiş yani açığa çıkmıştı.

Râmîtenî Hazretleri, Şeyh’e, “Ya Veledi, bazen gözlerde selamet yani kurtuluş bulurlar, sana delil olan, yol gösteren kardeşimiz Hazreti Hızır’dan Allah razı olsun. Kur’an-ı Kerim’de anlayamadığın mesele hangisidir?” diye sordu.

Şeyh, “Cenab-ı Hak, zerrelere elestu birabbikum - Ben sizin Rabbiniz değil miyim? dediği zaman, belâ - evet diye cevap verdiler. Sonra, li menil mulkul yevm - Bugün mülk, yetki, yönetim kimindir? dediği vakit, cevap veremediler. Meselem budur” dedi.

Râmîtenî, “Sen tarikatı ister misin? Bu kavmin kurtuluşuna delil olan, yol gösteren bu tarikatın hoşluğunu ister misin?” demesiyle, evet cevabını alınca, Şeyh’e, “Sen talip, talep eden ol, istekli ol, efkâr-ı fukara yani fakirlerin fakiri ol. Bu üç sıfatın sahibi olanlara verilecek ilimler vardır. İlk olarak teslim ve tefviz yani işi sebeplere yaptıktan sonra Allahü Teâlâ’ya havale etmek gerekir. Ya Şeyh, vücudun yani varlığının, senin için kıymeti nedir?” diye sordu.

Şeyh, “Önceleri, varlığım kendim için kıymetli ve kabul görür vaziyetteydi. Ama esir bir kadınla görüştüktan sonra bir değeri, kıymeti kalmadı” dedi. Bunun üzerine Râmîtenî, “Artık nefsini bana teslim edebilirsin” dedi. Şeyh, “Zaten buraya onun için gelmişim” deyince, Râmîtenî Hazretleri, “Benim iki müridim var. Kaşgar padişahı tarafından açıkça idam edilecekler. Sana bir mektup vereceğim. Birisinin yerine kendin geç ve seni idam etsinler. Buna karşılık olan sevabı, rûz-i mahşerde alacaksın” dedi. Şeyh kabul etti. Kaşgar’a gitti. Kaşgar padişahı da bunu kabul etti. Tam idam edilecekken, kalbine bir düşünce geldi. “Acaba benim buraya gelmem edep dairesinde olmuş mudur? Yani kurallara, usullere uygun mudur?” diye düşündü. Bu düşünce Râmîtenî Hazretleri katında makbul olmadı ve ciheti sitte yani altı yönden, herkesin duyacağı bir şekilde, “Niye yalan söylüyorsun?” diye bir ses duyuldu. Sesi herkes işitti ve çok şaşırdılar. Tam o sırada, padişahın bir çocuğu dünyaya geldi ve idam cezası affedildi. Oradan ayrılarak, Râmîtenî Hazretleri’nin yanına döndüğünde, Râmîtenî Hazretleri kendisine, “Sen bütün Enbiyâ ve'l-Mürselîn Hazretleri’ni yalanlardın. Bu inkârın gizli olsa da kalbine gelen düşünceler yüzünden artık açık oldu. Artık sende tarikata yer kalmadı. Bana gelen misafirlerin ellerini yıkamak için dışarıda dur” dedi. Bakınız, âlem-i zerre yani maddi alemi bilip, haberdar olan kimsenin sahip olduğu ilim ve anlayışın, Râmîtenî Hazretleri katında bir önemi yoktur ve makbul değildir. Râmîtenî Hazretleri, Şeyh’e, “Ey oğlum, bir kimsenin eline dökmüş olduğun sudan kazanacağın sevap, dünyada Âdem Aleyhisselâm’dan başlayarak, kıyamete kadar kazanacağın ilmin sevabından büyüktür” dedi. Daha sonra, Hızır Aleyhisselâm ile buluşup, görüştüler. Şeyh’e, “Sana, toprakların güneş ve suya ihtiyaç duyduğu gibi, bütün yeryüzünün muhtaç olduğu kimseyi işaret ettim. Ama sen kendisinden yararlanamadın. Mazûl olacaktın yani vazifeden alınacaktın. Bari sana verilen vazifede azmetseydin, gayret gösterseydin ve sebat etseydin, dayanarak, kararlı olsaydın” diyerek, azim ve sebat göstermeyi, kendisine tavsiye etmiştir. Bu ikisi var olmadıkça, ne kadar gayret edilse de tarikat olmaz.

Sonraları, Şeyh Emrullah Ebherî, Ali er-Râmîtenî Hazretleri’nin halifesi olmuştur. Halifelîği verirken yüz yirmi dört bin Enbiya ve’l Mürselin’i davet ederek “işte bu kimse bizim dairemize katıldı, dahil oldu buyurdu. Sonra, Şeyh’e; “Sen bir kimseyi

hidayet etmek yani doğru yolu göstermek isterken bütün yeryüzünü hidayet etmek ister misin? Eğer istersen, senin için kapı açık, fethedilmiştir. Bak, biz bir evin içinden duman geldiğini görürsek, orada ateş yandığını biliriz. Bunu bilebilmek ilme'l-yakîn yani kesin bilgidir. Ama binlerce sene sönmeden yanıyorsa ya da gözlerimiz bağlı olup da yanına gidersek, bunun ne için yandığını bilemeyiz. Veya uzakta bir hayvan görmek gibi. Hayvanın öküz ya da inek olduğunu anlayamayız. Çünkü hamse-i bâtına yani kalbe bağlı olan beş duygumuz kapalıdır. Bunların açılması şarttır. Başka ilaç yoktur” dedi.

Şeyh Emrullah Ebherî, aynı kör bir kimse gibi, yirmi dört sene yollarda seyahat etti. Sonra Hızır Aleyhisselâm aracılığıyla, tarikat ve hakikatten ne kadar uzak olduğunu anladı. Ali er-Râmîtenî Hazretleri tarafından, üçüncü kere imtihan edildi, bu imtihanda da mağlup oldu. Fakat daha sonra, ufak bir vazife sayesinde, hakikate ulaştırıldı. O'nun irşadı ile öğrenci ve bağlı olanlar, kurtuluşa ereceklerdir.

Hızır Aleyhisselâm, “Kırk kişi ile karşılıklı görüştüm fakat Ali er-Râmîtenî gibi tarikat hüküm ve esaslarını uygulayana rastlamadım” buyurdular.

6 Cemâziye'l-âhir 1337

Şerafeddin

3.2.11. Üstaz'ın Süleyman Aleyhisselam ve Kerbelâ hakkında buyurdukları

Süleyman Peygamber Irak devletine doğru atı üzerinde seyahate çıkmıştı. Irak'a varmadan yolda atı yavaşladı, kendisi bütün hayvanatın lisanını bildiği için atına sordu, “Sana ne oldu da yavaşladın?” .

At cevap verdi; “Sen peygamber olduğun halde neden dalgınsın? Cenab-ı Allah sana doğudan batıya kadar ne kadar mahlukat varsa hepsinin dillerini öğretti. İnsan, cin ve hayvanların hepsinin peygamberi olduğun halde neden dalgınsın? Bu geldiğimiz toprak Kerbelâ toprağıdır. Büyük Peygamberimiz Hazreti

Muhammed'in torunu Hazreti Fatıma'nın oğlu Hazreti Hüseyin'in kanı döküleceği yerdir. Fırat nehrinin kenarında olan bu yere karşı saygılı olman lazım değil midir?"

Süleyman Aleyhisselam derhal atından indi, Fırat'tan bir abdest aldı ve secdeye kapandı. Tam Süleyman Aleyhisselam'ın önünden bir balık çıktı ve dile geldi. "Ey sultanım, bu bulunduğun yer, son zamanın Peygamberi Hazreti Muhammed Sallallahu Aleyhi Vesellem Efendimizin kızının oğlu Hazreti Hüseyin ve etrafındakilerin şehit olacağı yerdir. Bu toprağın onların kanının akacağı yer olduğunu atın sana söylemiş ama sen anlamamışsın." deyince, Süleyman Aleyhisselam derhal secdeye kapanarak ağlamaya başladı. Ve çok dalgın ve üzgün olduğu halde 24 saat başını kaldırmadan ağladı. Onunla beraber yer ve gök de ağlıyordu.

O an Cebrail Aleyhisselam gelerek dedi ki, "Beni sana Allah gönderdi, ya Nebiyallah! Allahın selamı var sana müjde de söyledi. Mahşer günü, doğu ve batı arasındaki bütün insan, hayvan ve hatta cinlerden sen sorumlu idin. Seni Allah bu sorumluluklardan affetti. Sen benim Habibimin kızının oğlu için yaş döküp ağladığın için, seni onların hürmetine af ettim. İlk göz yaşı döken sen olduğun için kıyamete kadar da af olundun" .

Süleyman Aleyhisselam, Peygamber Efendimiz'in büyüklüğü ve Hz.Hüseyin Efendimiz'in yüksek makamlarından dolayı ellerini açarak Cenab-ı Allah'a dua etmeğe başladı, "Sen beni peygamber yaptın, bütün mahlukların dilini öğrettin, bana vahiy gönderip yücelttin ve beni bu kadar mal mülk sahibi ettin. Keşke bana bunların hiçbirini vermeden, beni ahir zaman Peygamberi Hazreti Muhammed Sallallahu Aleyhi Vesellem Efendimiz'in ümmetinden bir kul etseydin ve o'nun şefaati bana nasip olsaydı" dedi.

O an Cebrail Aleyhisselam geldi, "Ya Nebiyallah, Allahu Teala hazretleri dedi ki, sana verdiğim bu büyük mal, mülk ve sahiplikten mahcup olduğun için senin adına bir insan yaratacağım, Ahir Zaman Peygamberinin ümmetinden alim bir insan olacak. Manevi yönden aynı sen olacak. Ayrıcalığın olmadığı kıyamet gününde,

nasıl ki sen bu mal ve mülkün için mahcup olduysan, başkaları da cehaletlerinden dolayı mahcup olacak. Cenab-ı Allah af edicidir”.

Bu menkıbeyi bildiren kişi dedi ki, “Seyyid Hüseyin harp ederken kendisine yardım etmek için o Kerbelâ toprağına 24 bin melaike indi. Bir o kadar da cinler indi. Sonra Hazreti Hüseyin harbe başlayınca, 'Ya Hüseyin bizi Cenab-ı Allah sana yardım etmeğe gönderdi, sen bize izin ver' dediler, fakat Hazret-i Hüseyin izin vermedi "siz gidin kendi görevlerinize, ben belalara sabredenlerle olmak istiyorum" dedi.

Sonra o melaikelere Cenab-ı Allah başka emir verdi. "Siz gidin ve bu Kerbelâ'da kanı dökülen kimseler için acıyarak ağlayan ne kadar Müslüman varsa isimlerini bana bildirin. Ayrıca her sene Muharrem ayında işleyecekleri küçük büyük günahları da bildirin".

İmam Ali Hazretleri dedi ki, 'Gökyüzü isminde ki bir tepede, insanlardan ayrılarak orayı kendilerine mekan eden Evliya'lar vardır. Peygamberimiz'in şerefli ruhu gelip 'Cebrâil Aleyhisselam, beni görenlere bu menkıbeyi okumamı emir etti', bende size ediyorum. O mecliste, bu menkıbeyi söyleyince çok saygı gösterdiler. Onlar yani orayı mekan etmiş olan Evliya'lar, Muharrem ayında ibadet edenlere ve Hazreti Hüseyin'e acıyarak ağlayanlara dua ederlermiş”.

Okuyanlara, dinleyenlere Kerbelâ Şehitleri'nin sevabı olsun.

3.2.12. Selahaddin Eyyubi'nin Menkıbesi

Selahaddin Eyyubi Hazretleri o meşhur savaştan galip çıkıp savaş sonlanınca, Ebu Abdullah-il Asım Hazretleri ile özel olarak muhabbet edip O'na danıştılar. “Biz bu savaştan Allah-ü Teala Hazretleri'nin merhameti ve cömertliği sayesinde galip çıktık. Şükürler olsun. Bu nimete karşı nasıl şükretmemiz lazım ve bu konudaki görevlerimiz nedir?”.

Ebu Abdullah cevap olarak,”Ya Emir-el Müminin(İslamlar halifesi)biz Allah’ın yardımını ile galip geldik ve zafer kazandık. Bundan iki türlü fayda çıkarmamız lazım.Önce bütün İslam ülkelerinin sınırlarını düşman tehdidinden kurtarmak ve güveni sağlamak,hemen ardından bütün müslümanlar için dini vazifeleri ve Muhammed-i Şerif Hükümlerini uygulatmaktır. Ülke sınırlarını genişletmek değildir” Bu muhabbet sırasında üç farklı yerden sesler işittiler. Allah-ü Teala, Resulullah ve Cibril-i Emin tarafından “Ya Eba Abdullah, siz halife ve mücahitler ile Nureddin’in mezarını ziyarete gidiniz. Receb-i Şerifin Miraç gecesinde ziyarete vardılar. Efendimiz Aleyhisselam ile 124 bin Peygamber Hazretleri'nin tertemiz ruhları oraya geldiler. Resulullah Efendimiz önce Sultan Selahaddin'i Allah için savaşmış olması ve galibiyeti ile Allah'ın rızasını kazanmış olmasından dolayı tebrik etti. Ardından son asırda bulunan Müslümanlara ve İslam halkına yapmış olduğu hizmetlerinden dolayı memnun olduklarını bildirdiler. Sonra Allah-ü Teala'nın kendilerinde nasıl tam manasıyla razı ve memnun olacağını açıkladılar.

“Siz nefsinizle olan büyük savaşta mücadele edip galip gelseniz, bunun mükafat ve faziletinin ne derece yüksek olacağını sadece ben anlarım. Sizi, hiçbir insan ya da meleğin algılayamayacağı şekilde müjdelere ve size iltifat ederim”.

Resulullah Efendimiz “İlk defa meydana gelen isyan ve haddini aşan kıskançlık, göklerde olmuştur. İblis, Cenab-ı Hakk'ın emirlerine uymadı ve Hazreti Adem'in büyüklüğünü kabul etmedi. Kibirlendi ve Hazreti Adem'i kıskandı. Yani, Cenab-ı Hakk'a karşı göklerde gerçekleşen ilk isyanın sebebi kıskançlık denen kötü huy oldu. Yerdeki ilk isyanın sebebi de kıskançlıktır. Gerçekten de Hazreti Adem'in oğullarından Habil kardeşi Kabil tarafından öldürüldü. Bunlara benzer olarak Yahudi tayfasının azmalarının sebebi de kıskançlıktır. Çünkü onlar benim Allahu Teala tarafından Peygamberlikle görevlendirilmemi kıskandılar ve hatta hanımlarımın çokluğunu da öne sürüp beni kabul etmediler.

Eğer ki bu kıskançlık huyu benim ümmetimden herhangi bir kişide ortaya çıkarsa, o artık benim ümmetimden değildir. Ve hemen tövbe etmezse aynı iblisin etmediği

gibi, İlahi Rahmet'den ve Cennet'ten mahrum kalır. Cennet ona haram olur. Mahşer günü ondan ortaya çıkan bütün nimetler ondan davacı olur”.

Efendimizin bu sözleri üzerine, Selahaddin Eyyubi kötü huylara karşı savaşmak gerektiğini anladı. Peygamber Efendimiz bu kötü ahlakların en fenasının kıskançlık olduğunu bildirdi. O an nefesine karşı savaş ilan etti. Ve yanında bulunan savaş gazileri de savaş ilan ettiler. Selahaddin Eyyubi Hazretleri, Peygamber Efendimize sığınarak “Ya Resulullah, kötü huyların en fenası olan kıskançlıktan kurtulmamız için gereken ahlak nedir? Ve Cenab'ı Hak bizi bu huyun etkilerinden nasıl kurtarır?” deyince, Efendimiz, Ebu Bekir Hazretlerine yapılması gerekenleri anlat diyerek emir etti.

Sıddık-i Ekber Efendimizde, Salat-ı Necat (Necat kurtuluş manasındadır) adındaki iki rekat namazı bildirdi. Bu namazın Pazartesi, Perşembe ve Cuma günleri ve geceleri kılınmasını tavsiye etti. Bu namazın kılınmasını şu şekilde tarif etti.

1. Rekat, Fatiha'dan sonra zammı sure, Ayet-el Kürsi ve Âli İmrân suresi ayetleri.
2. Rekat, Fatiha'dan sonra on bir defa İhlas-ı Şerif okur. Selamdan sonra secde oturup orada “Ya Rabbi, Senin merhametin ve cömertliğinin yardımıyla bu kötü huydan kurtulmama yardım etmenizi dilerim” diye dua eder ve yalvarır.

Selahaddin Eyyubi, 40 gün boyunca Ebu Abdullah'ın bu tarifi üzerine mücadele etti. 40 günden sonra bir ses işitti ki, “Mahşer gününe kadar, bu kazanmış olduğunuz savaş gibi savaşlar yapıp hepsini kazanmış olsanız dahi, şu 40 gün yapmış olduğunuz mücadele ile kazanmış olduğunuz mevki ve mutluluğa ulaşamayacaktınız. Kıskançlık, iyi niyetle yapılacak olan bütün güzel hareketleri gölgeler ve engel olur. Sadece Şehvet (arzu) denilen kötü huyun içinde 21 bin bela, afet vardır. Bunlar kıskançlık belasının bir tanesine dahi eşit olamaz”.

3.2.13. Ebu'l Hasan Harakânî'nin Menkıbesidir.

Ebu'l Hasan Harakânî halkı irşada, doğru yolu göstermeye başladıkları zaman, iblis gece gündüz demeden toplantılarına devam etti. Bu şekilde her toplantıya bir derviş kıyafeti ile gelip oturdu. Tam yedi sene devam etti.

Ebu'l Hasan Harakânî onu hemen tanımış olsa da, iblis bunu anlamasın diye aralarına altmış yedi türlü perde, hicâb koydu. Birinci gelişinde, Ebu'l Hasan Harakânî Hazretleri, büyük bir kişiye gösteriyormuş gibi saygı gösterdi ve yanına oturttu. İblis, Harakânî Hazretleri'nin toplantılarında, kırk yedi yaşında birisinin şekil ve kıyafetinde bulunuyordu. Bir gün Ebu'l Hasan Harakânî, "Benden isteğiniz, arzunuz nedir? Sizi, isteğinize yakın edeyim" deyince, iblis cevaben, "Hiçbir arzum ya da isteğim yoktur, Turab-ı Aktabınız yani Mürşid olarak bulunduğunuz bu topraklarda huzurunuzda olayım diye geldim. Başka bir amacım yoktur" dedi. Ebu'l Hasan Harakânî'de "Pekalâ, ben de seni kabul ettim" dedi.

Ebu'l Abbas-ı Adevi, Ebu'l Hasan Harakânî Hazretleri'ne "Bir mürid, mürşidine karşı, Şükran-ı Nimet vazifesini ne zaman yerine getirebilir?" diye sordu. İblis, üzerine hal gelmiş bir derviş gibi hareket ederek, "Ne güzel bir sorudur bu" dedi.

Ebu'l Hasan Harakânî Kaddesallahu Sırrehu, "Allah'ın birliğine inanan ve iman edenlerden birisi, Sekiz Cennet'te olan bütün nimetlere ulaşp, erişse ve hatta Peygamber ve Evliya'ya özel olan nimetlere de ulaşsa, ve kendisine Allah tarafından bağışlanan bu nimetleri kendi mürşidine bağışlasa, bu şükran vazifesinin bir noktasını dahi gerçekleştirmiş olmaz. Ve eğer ki o mürid, bu bağışladığım belki bir nokta kadar olmuştur diye düşünürse, bu yaptığı ancak Üstazının nazar ve terbiyesinden uzaklaşmasına sebep olur" buyurdu.

Ebu'l Hasan Harakânî Hazretleri'nin bu sözleri üzerine, Ebu'l Abbas-ı Adevi kederlendi ve ümitsizliğe düştü. Sonra Harakânî, "Ya Ebu'l Abbas, şükrün mükemmel olanı, bu şükür yapamayacak olmayı itiraf etmekten meydana çıkar. Demek ki Mâsivâullah yani Cenab-ı Hak dışındaki herşeyin sahibi olup, bunun

tamamını mürşidine bağışlasa bile, bunun bir nokta kadar başarım sağlamayacağını ve Şükran-ı Nimet sayılamayacağını itiraf etmek Şükran-ı Nimet'ten sayılır. İzhar-ı Acz yani acizliği ve zayıflığını gösterip kabul etmekten başka ödül yoktur" diye bildirdi.

Ebu'l Hasan Harakânî Hazretleri o sene Hacc-ı Şerif yapmaya niyet etti ve iblise, "Cenab-ı Hak bana bu ziyarette, yanımdan ayrılmayan bir arkadaş bağışlamıştır ki, meclisimi ben onunla tezyin ediyor yani süslüyorum ve meclisimde bulunduğu için övünüyorum" diyerek onu bir daha aldattı.

Ebu'l Hasan Harakânî, yirmi dört saat içinde Allah'ın birliğine inanan ve iman edenlerden on iki bin kişiyi, iblisin yapacağı kötülüklerden kurtarıyordu. İnsanların arzularına göre onları iğva etmekten yani azdırmaktan eksik kalan iblis, günden güne zayıflamaktaydı. Ebu'l Hasan Harakânî; "Seni çok zayıf görüyorum, galiba riyaziye fazladır" dedi. Yirmi beş müridi ile Hacc-ı Şerif seferine çıktılar. Beraberinde Ca'fer el-Medenî ve ibliste vardı. Mısır'dan bir günlük mesafe uzaklaştıktan sonra, müridlerden birisi, "Ya Seyyidi, Mısır kütüphanesindeki eserlerin içinde, Bâyezid-i Bistâmî Hazretleri'nin acayip bir sözünü okudum. Sultânü'l-ârifin, 'Bir Mürid, iblisin derecesine ulaşınca, olgunluğa, mükemmelliğe ulaşmış sayılır' ben burada anlatılanı anlayamadım" diye sordu.

Ebu'l Hasan Harakânî, "Az sabret, sırası gelince ben sana bunu anlatırım. Acele etme" buyurdu. Hicaz memleketine varıp, Mekke-i Mükerreme'ye ulaştılar. Ve zamanı gelince Hacc'ın şartları, edepleri ve esaslarını yerine getirmeye başladı. Mina'da taş atılan yere gelince iblis kayboldu. Çünkü, İlâhi Emir üzerine, Cemre yani taşlama bitene kadar, bu anlatılan yerde bağlanıp kalır. Müridleri ile birlikte cemre atarken, iblisi ve bütün atılan taşların ona isabet ettiğini, müridlere gösterdi. "Bakınız şu cesim (büyük) mahlûğa. Bunca taşı üzerine atıyorlar, hiçbir hareket ya da acısı yoktur. Her gecenin üçte biri kaldığı boy zaman bütün kâinat ona lânet eder. Fakat vaziyeti hiç değişmez ve bu yapılanı ağır görmez. İşte bir mürid, makam-ı tevâzu yani alçakgönüllülük makamında bu seviyeye ulaşırsa, ulaşabileceği mükemmelliklerin ortaya çıkmasına bir engel kalmamış demektir. Bistâmî

Hazretleri'nin sözlerinin anlamı budur. Eğer sen de, Bâyezid-i Bistâmî Hazretleri gibi hayırlı kimselerin üstlendikleri yük ve zorluklara dayanabilmiş olsaydın, o sözlerle ne demek istediğini anlardın" diye o müride anlattı. Sonra Ebu'l Hasan Harakânî Hazretleri, Muhyiddin İbnü'l-Arabî Hazretleri'nin sözlerini açıklamaya başladı.

Muhyiddin İbnü'l-Arabî, sonradan dünyaya gelecek olan Evliyâullah'tan olsa da, olgunluğa ulaşan evliyâ için mazi, hal, istikbal yani geçmiş, şimdi ya da gelecek olmadığı için, sanki daha önce yaşanmış gibi anlatmaya başladı. Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin sözlerinden, şöyle bildirdi; "Büyük evliyâdan, kemâle yani olgunluğa, mükemmelliğe ulaşan kimselerde, iblisin özelliklerinin bulunması lazımdır" Demek ki, iblis aleyhi mâ-yestehik öyle özelliklere sahiptir ki, özelliklerin büyük Evliyâullah'da bulunması gerekir. Burada sorulması gereken soru şudur; "Madem ki iblis bu özelliklere sahip, bu özellikler neden onu kurtuluşa, doğru yola ulaştırmıyor? Ve Cenab-ı Hakk'ın merhametini kazanamıyor?" Cevap, "Bu özellikler-vasıflar, esas olarak yaz mevsiminde, Nisan Ay'ında yağan yağmurlara benzer. O yağmur damlalarından, balığın karnına giren damla, elmas ve mücevher olur. Yılanın karnına giren ise kuvvetli zehir olur. İşte bu özellikler, büyük Evliya'da bulunur ise iyilik, ahlâk ve huy güzelliklerine, ibliste ise günden güne Allah'ın merhametinden uzaklaşmaya sebep olur.

Yedi sene boyunca, Harakânî Hazretleri'nin yanında, gece gündüz ayrılmadan durarak ve O'nun haberi olmadan, O'nu avlamaya çalışarak uğraşsa da, hiçbir şekilde başarılı olamadığı için, iblisin canı sıkıldı ve, "Yanında bulunan ve sana az-çok hizmet etmiş olanları kurtarıyor ve irşad ederek onları doğru yola sokuyorsun. Senden faydalanıp gidiyorlar. Ben, yedi senedir yanınızda hizmet ediyorum. Hiçbir fayda ya da çıkar elde edemedim ve irşad-kurtuluş olmadı" dedi. Ebu'l Hasan Harakânî Hazretleri bunun üzerine şöyle buyurdu, "Sen bana hizmetçi olup, yanımda bulunduğun için, yedi sene boyunca, hergün yirmi dört saat içinde, on iki bin kimseyi senin hile, kötülük ve fenalığından kurtardım. Bu irşad yetmez mi? Bunca Ümmet-i Muhammed'i yoldan çıkmaktan kurtardım. Bu irşad yeterlidir." İblis, "beni yaratan Allah'ın merhametinden kovulduğum günden bugüne kadar

kimse bana böyle bir hile yapmadı. Peygamberlerden bile böyle bir intikam görmedim" dedi. Ebu'l Hasan Harakânî Hazretleri, "Gerek Nebi ve Resûllerin, gerekse Hâtem-ülenbiyâ Aleyhisselâm'ın ümmetinden birçok kimseyi kandırarak azdırıp yoldan saptırdın. Bu, yapmış olduklarına karşı ödül olsun" buyurdu. Bunun üzerine iblis, "Yanında bulunduğum sürece beni aldattın. Fakat bundan sonra gelecek olan ümmetin yoldan çıkması için daha fazla gayret sarf ederim. Bu, bana oynadığın oyuna karşı boş durmam" dedi.

Ebu'l Hasan Harakânî Hazretleri'nin kendisine oynadığı bu oyun yüzünden yedi sene ağlamış. Harakânî Hazretleri'nin asrından itibaren her asırda, mürşid ve büyük evliyâlar, kendilerine bağlı olanlara bu olayı anlatır, bildirirlerdi. Ve son derece önem göstererek, düşmanın hilelerinden korunmak için, her türlü sebeplere sarılarak, mücadele edilmesini tavsiye ederlerdi.

İblisin, Allah'ın birliğine inanan ve iman edenlere karşı yapacak olduğu hile ve oyunları zamana göre değişir. Bu zamanımızda iman edenleri yoldan çıkarmak ve Allah'ın birliğine inananların nasib-i hidayetlerinden mahrum kalmaları için kullandığı silah, kalplerine rızık ve geçim hakkında, sıkıntı, şüphe ve dert korkularını aşılayıp, yerleştirmektir. Bir kere kalbe yerleştirdiği zaman başarılı olamazsa, ikinci gelişinde başka türlü fikirler aşılar. Yirmi beş defa tekrar tekrar aşılayarak, ayrılmaz, uyumaz.

Sadat-ı Nakşibendiyye Hazerâtından, Muhammed Zâhid-i Semerkandî, iblise sordu, "Allah'ın birliğine inanan ve iman edenler içinden, senin en büyük düşmanın kimdir?" diye. İblis doğru söyledi ve dedi ki, "En büyük düşmanım Ebu'l Hasan Harakânî'dir. O'nun bana yaptığı oyun ve hileyi hatırlarsam, tam bir hafta boyunca kuvvetimi kaybediyorum ve o hafta yapmam gereken çok önemli iş ve vazifelerim eksik kalıyor".

4. TARİKATI ve ŞEYHLERİ

4.1. Tarikatı

Şerafeddin Zeynelâbidin Dağıstanî, Nakşibendî tarikatının Hâlidî kolunun önde gelen müridlerindendir. Şeyh Şerafeddin Dağıstanî'nin tasavvuf anlayışı Hâlidîye'nin tarikat uygulamaları ve manevi atmosferi içinde vücut bulmuştur. Aşağıda tarikatın silsilesi verilmiştir:²⁹

Nakşibendi Tarikâtı Hâlidîye kolu altın silsilesi

1. Muhammed Mustafa
2. Ebû Bekir
3. Selmân-ı Fârisî
4. Kâsım bin Muhammed
5. Cafer-i Sadık
6. Bayezid-i Bistamî
7. Ebû'l Hasan Hârakânî
8. Ebû Ali Fârmedî
9. Yûsuf el-Hemedânî
10. Abdülhâlık Gucdüvânî
11. Ârif-i Rîvgerî
12. Mahmûd Encîr Fağnevî
13. Ali Râmitenî
14. Muhammed Baba Semmâsî
15. Emîr Külâl
16. Muhammed Bahâeddin Nakşibend
17. Alâeddin Attâr
18. Ya'kub-i Çerhî
19. Ubeydullah Ahrâr
20. Muhammed Zahid Vahşuvârî
21. Derviş Muhammed İmkenegî
22. Hâcegî Muhammed İmkenegî
23. Muhammed Baki-Billah
24. İmâm-ı Rabbânî
25. Muhammed Ma'sum Sirhindî
26. Muhammed Seyfüddîn Sirhindî
27. Nur Muhammed Bedâûnî
28. Mirza Mazhar Cân-ı Cânân

²⁹ Erdoğan Mehmet, 2013, 4. Tosun Necdet , *Altın Silsile, SİLSİLETÜ'Z-ZEHEB*, Erkam Yayınları, 2022.

29. Abdullah Dehlevî
30. Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî

ve

“İsmail-i Şirvanî (Kurdemirî) (ö. 1247/1832)” → “Has Muhammed-i Şirvanî (Dağıstanî) (ö. 1260/1844)” → “Muhammed Efendi (Yerağvî) Dağıstanî (ö. 1265/1848)” → “Seyyid Cemâleddin-i Kumukî Hüseyinî Dağıstanî (ö. 1285/1869)” → “Ebu Ahmed-i Sugurî Dağıstanî (ö. 1299/1882)” → “Ebu Muhammed-i Medeni (ö. 1332/1913)” → “Şerafeddin-i Dağıstanî (ö. 1355/1936)”.

4.2. Şeyhleri

4.2.1. Muhammed-ül Medeni (k.s) Hazretleri (Dağıstan 1830-Türkiye 1913)

Şeyh Muhammed Medeni ve Şeyh Şerafeddin'inin doğduğu Dağıstanda'ki Kikuni köyü; Hargabi kazasına bağlı, kayalıklar üzerine kurulmuş bir Avar köyüdür. Adalet ve nizamın işlediği, toplumun iyi organize olabildiği, İslam dininin derinlemesine yaşanabildiği bir köy olarak ünlenmiştir.

Ebu'l Muhammed Medeni 1830 yılında doğmuştur ve Yalova'da kendi kurduğu Reşadiye (Güneyköy) köyünde 1913 yılında hayata veda eder.

Ebu Muhammed Medeni'nin yazdığı “Eyyühel Veled” isimli eseri İstanbul ve Temirhan Şura'da basılmış ancak büyük ihtimalle Yunanlıların Reşadiye köyünü yakmaları esnasında yok olmuştur.

1877'de Mağarullar (Avarlar) ve Çeçenlerin özgürlük ayaklanmalarına destek olmalarından dolayı içinde alimlerin, yol gösterici büyüklerin, yiğit yürekli öncülerin, kadın ve çocukların da bulunduğu pek çok insan rus generallerin emirleriyle Sibiry topraklarına gönderilir. Sibiry'ya sürülen binlerce insan arasında 1879'da tutuklanan Ebu'l Muhammed Medeni'de vardır.

Şeyh Şerafeddin'in tarikatı devraldığı Büyük Şeyh Efendi diye anılan Ebu'l Muhammed Medeni, Kafkasya'da tutuklanarak Sibirya 'ya götürölüp zincire vurulur. Kapıda görevli silahlı nöbetçiler; namaz vakitlerinde Şeyh Efendi'nin zincirlerden kurtulup yok olduğuna tanık olurlar ve bu durumu yetkililere bildirirler. Bu durumu gözetleyen rus subaylar namaz vakitlerinde tutuklunun zincirlerinin çözölüp ortadan kaybolduktan belli bir süre sonra dönüp tekrar zincirlendiğini görünce “zincirlediğimiz halde içerde tutamadığımız kişilere karşı bir gücümüz olamaz”diyerek Şeyh Muhammed Medeni'yi serbest bırakırlar.

Sibirya sürgününden sonra Ebu'l Muhammed Medeni'ye Saratov Guberniya'da ikamet zorunluluğu getirilir. Yüksek zekası, ahlakı ve davranışları, rusların saygısını kazandırır. Saratov şehrinde Muhammed Medeni'nin müridlerinin sayısı artmaya başlayınca ruslar onu tekrar Sibirya'da hapseder. Ebu Muhammed Medeni'nin Sibirya'dan Türkiye'ye kaçmayı planlar. Bu kaçış esnasında Ruslara ait bir istasyonda, Plevne mücâhidi Gazi Osman Paşa ile karşılaşır ve elini sıkarak “Gazan mübarek olsun. İstanbul'da buluşacağız” diyerek tebşir eder. Hakikaten İstanbul'da buluşmuşlardır. Ebu'l Muhammed Medeni Türkiye'ye gitmeden önce ailesini görmek için gizlice Kikuni'deki evine uğrar. Onun eve geleceğı gece ablası, annesine “Anne bu gece yemeğı fazla yap, kardeşim geliyor”der. Kapıdan içeri giren Ebu'l Muhammed Medeni'yi gören anne baba hayret içinde kalırlar. O akşam ailesi ile birlikte yemek yiyip “Ben Karadeniz'den Batum'a geçecek gemiye yetişmeliyim”diyerek aralarından ayrılır.

Doğruca limana giden Ebu'l Muhammed Medeni mısır yüklü geminin kaptanına bir miktar para vererek “Beni Türkiye'ye götür”der. Onu gemiye almak istemeyen kaptanın yüzüne öyle bir bakar ki, kaptan gemiye almakla kalmayıp saklanacak yer de gösterir.

Ebu'l Muhammed Medeni İstanbul'a geldiğinde Padişah ona istediğı şehirde yaşayabileceğini söyler. Yeni camiye gidip şükür namazı kılan Ebu'l Muhammed Medeni bir müddet İstanbul'da yaşarım diye düşünür. O sırada kendisine Hızır Aleyhisselamın gelerek, çok zaman kaybetmeden yaşayacağın yere gidip esir kaldığın zamanlardan borçlarını hallet, demesi üzerine Yalova'ya gelir. Padişahın

İstanbul’da sağladığı imkanları bırakarak daha Sibiry’a da iken Hızır (a.s.)ın göstermiş olduğu, vahşi hayvanların yaşadığı, daha önce hiçbir yerleşimin olmadığı Türkiye’de kalacağı yere küçük bir ev yaparak beraberindekilerle burda yaşamaya başlar.

1913 yılında Hakk’ın rahmetine kavuşur. Türbesi Güneyköy’de Şeyh Şerafeddin ile yan yanadır.

Şeyh Ebu’l Muhammed-ül Medeni, Şeyh Şerafeddin’in öz dayısı olup, Şeyh Şerafeddin onun kızı ile evlenince, aynı zamanda kayınpederi olmuştur. Ebu’l Muhammed-ül Medeni, o dönemde Dağıstanlılar tarafından ilmî derinliği, manevi kemalatı ve kerametleriyle takdir edilen maneviyat ikliminin zirvesinde olan büyük bir zattı. Şeyh Şerafeddin, Ebu Ahmed es-Suğuri’nin Dağıstan’daki dergahında maneviyatın ilk soluklarını solumuş, ancak onu zahirde ve batında evlatlığa kabul edip yetiştiren kişi Ebu’l Muhammed-ül Medeni olmuştur.³⁰

Şeyh Ebu’l Muhammed Medeni Hazretleri, Dağıstan halkı arasında yüksek itibara sahip, manevi olgunluğu ve ilmiyle tanınmış bir şahsiyettir. Ebu’l Muhammed Medeni, Şerafeddin Efendi’yi manevi evlat olarak kabul eder ve hem zahiri hem de batını ilimlerde yetiştirir. Ebu’l Muhammed Medeni Hazretleri, Rusya ve Türkiye’nin dört bir yanından gelen öğrencileri Reşadiye Medresesi’nde büyük bir şefkatle ağırlar. Başlangıçta birkaç evden ibaret olan bu köy, zamanla 1000’den fazla öğrencinin ilim tahsil ettiği bir eğitim ve irfan merkezi haline gelir.

4.2.2. Ahmed Suğuri (k.s) (1792-1882)

Dağıstan’ın Sugūr (Sogratl) şehrinin Avar köyünde doğar. Tüccar bir babanın oğludur. İlk eğitimini bölgesindeki âlimlerden alır ve Kur’ân-ı Kerîm’i ezberler. Ardından dinî ilimlerin yanı sıra özellikle matematik ve astronomide tanınan

³⁰ Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstanî”, 2017, 372-373.

Abdullah es-Sugūrî'nin öğrencisi olur. Genç yaşta Gazi-Kumuk'a giderek Nakşibendî-Hâlidî şeyhlerinden Cemâleddin Gazi-Kumukî'ye intisap eder ve seyrüsülûkünü tamamlayıp hilâfet alır. Daha sonra Sugūr'a gelen Gazi-Kumukî'nin şeyhi Muhammed Yaragî'nin sohbetlerine katılır ve ondan da icâzet alır.

Sugūrî 1830-1859 yıllarında, Kuzey Kafkasya'da müslümanlar tarafından oluşturulan Kuzey Kafkasya imamlığı sürecinde bölge nâiblerini kontrol etmek ve İmam Şâmil ile aralarındaki ihtilâfları çözmek gibi görevler üstlenir. Şeyh Şâmil'in güvendiği yardımcılarında olduğu için 1834'te Ruslar tarafından yakalanıp Tiflis'e götürülür, Şeyh Şâmil de elindeki Rus esirleri onunla değiştirir. 1859'da Şeyh Şâmil'in Ruslar tarafından esir alınması ve Cemâleddin Gazi-Kumukî'nin İstanbul'a sürülmesiyle Kuzey Kafkasya imamlığı dağılır. Sugūrî bu süreçte Dağıstan'da Nakşibendiyye-Hâlidîyye'nin en önemli şeyhi durumuna gelir. Yaşlılığından dolayı Sugūrî'ye önce sürgün cezası verilir, ardından bu ceza Gazaniş'ten itibaren bir devlet adamının kefaletiyle Kumuk kasabasında ev hapsine çevrilir. Sugūrî burada halkın arasına sadece cuma namazını kıldırmak için çıkar, diğer günler halk onun yanına giderek ikindi vaktine kadar görüşebilir. Rebiülâhîr 1299'da (Mart 1882) vefat eden Sugūrî, Gazaniş Mezarlığı'na defnedilir. Kabri Dağıstan'ın meşhur ziyaret yerlerindendir.

Kumuk'ta mecburi ikameti sırasında cuma namazının ardından cemaate kelime-i şehâdet getirip mânasını açıkladıktan sonra on defa yüksek sesle kelime-i tevhidi tekrarlattığı, bunun ardından müridleriyle birlikte cemaatin de katıldığı sesli zikir icra ettiği belirtilmektedir.³¹

Henüz Şeyh Ebu'l Muhammed Medeni ve Şeyh Şerafeddin dünyaya teşrif etmeden önce, Kikuni köyü yanından geçmekte olan Abdurrahman Suğuri o an yanında bulunanlara, Kikuni köyüne bakarak; "Bu Kikuni köyünde iki erkek çocuk dünyaya

³¹ Reşat Öngören, "Sugūrî", *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, 2019, 2: 522-523.

gelecek, Allah'ın lütfu olarak çocukluklarından itibaren ilimle bereketle donanmış olacaklardır. Onların nuruyla gök ve yer aydınlanacaktır.”³² der.

Abdurrahman'a mürşidlik yapmak için ilk icazet veren; nakşi şeyhlerin büyüklerinden Yarağı hazretleridir. Muhammed Yarağı, Abdurrahman Hacı'ya icazeti ile birlikte ithaf ettiği bazı şiirlerini de gönderir. Bu şiirlerinde yeni mürşide verdiği değeri ifade ederek, yeni görevinde; tarikatı daha da yaygınlaştırması ve ileri götürmesini hatırlatmaktadır.

Cemaleddin Kumuki hazretleri, Abdurrahman Hacı (Ahmed Suğuri)'ya ikinci bir icazet daha verir. İmam Şamil'in danışmanlık göreviyle de aralarındaki bağ daha da sağlamlaşır.

Ahmed Suğuri 1832 yılında Dağıstan Muhacirleri ile birlikte Hac farızası için Mekke'ye gider. Hac erkanlarını tamaladıktan sonra ilmini genişletmek için Arabistan'ı dolaşır, Mısır'a, Suriye'ye, Ürdün'e gider. Oradaki alimlerle bir araya gelir. Meşhur alimlerden ilim tahsil ederek ilim ve irfanını kemale erdirir.

Hacı sıfatıyla köyüne dönünce. bütün gücüyle zamanını medrese ve müderrislikte geçirir. İlmi kitaplar kaleme alır,halkı irşad eder, onları Müslümanca yaşamaya çağırır.³³

Kendi çocuklarını da, belli bir eğitimden sonra, o zamanlar ilim cihetiyle Müslümanlar arasında meşhur Mısır'daki Camiül Ezher Üniversitesine gönderir. Abdullah Suğuri ailece ilmin çırağı ve ocağı olurlar. Müslümanlar için Arapça olarak islam dininin kanunlarını beyan eden kitaplar kaleme alır. “Nakşibendi'nin çeşmesi” isimli çalışmasında tarikatın aslını, mürşidin ve müridin aralarında olması gereken adap ve şartları anlatır.³⁴

³² Muhammed Abdülazizova, *Tarikatın Cevheri*, (Mahaçkale, 2010).

³³ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 20.

³⁴ age., 21.

Mürşid konumuyla Abdurrahman Hacı halkı dine çağırır. Onlara doğruyu, eğriyi, helali haramdan ayırmayı öğretir. Bunu hayata uygulamayı insanlara bilgi ve terbiye vermeyi net, anlaşılır Avarcası (Mağarulca) ile vaaz, nasihat eder ve yazar.³⁵ Vatan ve özgürlük için halk savaşa girdiğinde Abdurrahman Hacı ilk günden beri savaşçılarla beraber, savaşa destek verir, fiilen içinde yer alır. İki yıl boyunca Suğral köyünde Naiplik yapar. Daha sonra Andallar'ın vilayetinde İmam Şamil'in Naibi göreviyle birlikte, danışmanlığını da yapar.³⁶

Çocukları gittikleri ülkelerde alimler olarak din yolunda hizmet verdikleri halde babalarına, yanlarına gelmeleri için ısrar ettiklerinde Abdurrahman Hacı “Yıllar ne kadar zor ve zahmetli geçse de ve ne kadar sıkıntıya tahammül etmek gerekse de ben vatanı özellikle böyle zamanda, bana bir iş düşebilir düşüncesiyle terk etmem” der. Vatanında yaşanan savaşta galip gelenlerin vahşiliği rüyada bile görülebilecek cinsten değilken, Abdurrahman Hacı o sıkıntıyı ve zulmü fazlasıyla yaşar. Ömrünün son yıllarında Allah'a daha iyi bir kul olmaya yönelir ve Gazdanuşi'de 1882 yılında vefaat eder.³⁷

Şerafeddin, henüz çocuk yaşlarında iken kendisiyle görüşmeye başlamış hicret edinceye kadar birlikteliğini sürdürmüştür. Çok zeki bir çocuk olduğundan Ebu Ahmed es Suğuri' nin ilahi sırlara ışık tutan sufi öğretilerini hemen kavrama yeteneğine sahipti ve şeyh bunu farketdiği için Şerafeddin'e özel ilgi gösterdi.

4.2.3. Cemaleddin Kumuki Hazretleri (1788-1869)

Şeyh Cemaleddin Kumuki Dağıstanda'ki Kumuki şehrinde dir. Hz.Osman zamanında ashab-ı kiram buraya gelerek harbettikleri için bu şehre gazi denilmiştir. Orda birçok ashabı kiramın kabirleri vardır. Cemaleddin Kumuki'nin ataları da o vakitler Medine-i Münevvere'den gelerek Kumuk'a yerleşen ve Peygamber

³⁵ age., 22.

³⁶ age., 23.

³⁷ age., 24-26.

Efendimizin neslinden gelen kimselerdir. O zamanda Dağıstan’da hanlıklar vardı. Kumuk Han da zalım bir kimse idi. Cemaleddin Kumuki’yi kendisine kâtip ve müftü yapmak ister. O da “Zalim kimseye ne kâtip olurum ne de müftü”der. Bunun üzerine hapse atılır ve çok işkence görür. Cemaleddin Kumuki ne pahasına olursa olsun yine de kabul etmeyince bu sefer han gazaplanarak idam edilmesini ister, Seyyid Cemaleddin’in idam sahnesini izlerken gözüne ne göründü ise, han “Serbest bırakın onu” diye bağırarak düşüp bayılır ve Cemaleddin serbest bırakılır.³⁸

Cemaleddin Kumuki hazretlerinin hanımı eşinin kıymetini bilmez, ona eziyet eder; o da sabreder.

Şeyh Şerafeddin manevi olarak Cemalüddin Gazikumuki tarafından desteklenir. Bu zatın kabri Karacaahmet mezarlığındadır.³⁹

5. TASAVVUF ÇİZGİSİ VE HAYATI

5.1. Tasavvuf Çizgisi

Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin’in tasavvuf anlayışı, genellikle “vahdet-i vücud” düşüncesi etrafında şekillenir. Bu anlayış Allah’ın varlığının herşeyde tecelli

³⁸ Hasan Burkay, *Şerafeddin Zeynel Abidin*, 35.

³⁹ age. 36.

ettiğini ve herşeyin O’nun bir yansıması olduğunu ifade eder. Şeyh Şerafeddin, Allah’ın aşkıyla yanmak ve O’nu herşeyde görmek gerektiğini öğütler. İlahi aşkın insanın özünü tanımasının ve Allah’a ulaşmasının yolu olduğunu söyler. Tasavvufta “Aşk”, kişinin dünya sevgisinden arınıp ilahi aşka yönelmesi anlamına gelir ve bu yolda Şeyh Şerafeddin, kişinin her türlü kibirden, öfkeden ve benlik duygusundan arınması gerektiğini öğretir. Ona göre gerçek aşk yalnızca Allah’a olan aşktır ve insanın kalbinde bu aşkı taşıması, onu Allah’a ulaştıracak yegâne yoldur.

Şeyh Şerafeddin Allah aşkında Fenafillah mertebesine ermiştir. Şerafeddin, Rasulullah(a.s.)in manevi mirasçılarından. Bu manevi ilişki vasıtasıyla insan-ı kamil mükemmellik makamındadır.

Şeyh Şerafeddin zahiri ilimlerde yetkinlik kazandıktan sonra, Allah tarafından kendisine “ilm-i ledün” nimeti verilmiştir. “Sır bilgileri” alanında büyük derecelere gark olmuştur Nakşibendi öğretisinin gereği olarak her an Rabb’inin huzurunda toplum içinde halvet, kalabalık ile inziva halindedir. Hem Kafkasya’da hem de Türkiye’de birçok âlimle sohbet etmiş, onların derin takdirini kazanmıştır. Hatta bazı âlimler, onun yanında kendilerini yetersiz hissettiklerini ifade etmişlerdir. Ebu’l Muhammed Medeni Hazretleri’nin manevi eğitimini tamamlayan Şeyh , cezbe sürecini başarıyla geçirdikten sonra Ebu’l Muhammed Medeni tarafından irşat vazifesi ona devredilmiştir. Bu devir işlemiyle birlikte Ebu’l Muhammed Medeni, müridleriyle birlikte Şeyh Şerafeddin’e tabi olmuştur.

5.1.1. Peygamber Görmemiş Kimseler

Bir gün bir mecliste birisi Şeyh Efendi’ye; dünyada hiç paygamber görmemiş ve sonrasında da duymamış kimselerin iman ve inanç durumu nasıl olur, diye sormaları üzerine, Şeyh Şerafeddin:

Allah (cc.) herkese akıl, fikir, acıma ve şefkat hissi vermiştir. O kimsenin, kendini yaratanı araması ve istikameti bulması için araştırma yapması ve

tefekkür etmesi lazımdır. O kimse bir mürşide rastlamadıysa, kendi nefesine layık görmediğini, başkasına da layık görmeyecek şekilde hareket ederse sonunda Allah (cc.) ona doğru yolu buldurur. Kendine iyi bir yol bulup seçmeyen kimse mes'uldür. diye cevaplamıştır.⁴⁰

5.1.2. Şeyh Şerafeddin'in Manevi İhsanlar ve Kerametler Üzerine Söylemi

Şeyh Şerafeddin, kendisine Allah tarafından ihsan edilen manevi kerametleri ve görevleri şöyle ifade etmektedir:

Allah Teâlâ, bana yedi ayrı keramet nasip etmiştir; bunu takdis için söylüyorum. Resulullah Efendimiz (a.s.) ve yüz yirmi enbiyayı mürselinin mucizeleri, ilimleri ve ahlakıyla bağım vardır ve gerektiğinde bunların uygulanmasına mezun kılınmışımdır.

Dünyanın başlangıcından bu yana mevcut olan bitkiler ve ağaçların kendilerine mahsus özelliklerini, zikirlerini ve tesbihatlarını bilme yeteneği de bana bahşedildi.

Allah Teâlâ, bana evrenin geçmişini ve geleceğini idrak etme kuvvetini ihsan etti.

Cenab- ı Hak, Adem aleyhisselamın soyundan gelen bütün insanların dillerini bilip anlamaya müsaade etti. Kıyamet gününe kadar konuşulacak olan lisanların toplamı yetmiş iki bindir. Ayrıca Nakşibendiyye alimleri katında özel ve makbul olan dil ile konuşmaya, ve bundan başka kalan insanlar için onların anlayabileceği diller ile konuşmaya da izin verdi.

Allah-u Teala çocuklara gözüm çarptığında, onların içindeki gerçeği, içlerinde olan yetenekleri, kendilerinde olan dünyevi ve dini işleri, Letaif-i hamselerinde gizli kalmış yetenek ve başka işleri kavrayıp, anlayıp ve gözleyebilmek için bana müsaade etti.

Allah-u Teala, Levh-i Mahfuz ile aramdaki bütün perdeleri kaldırarak, bütün yaratılmışların kaderini anlamaya ve yirmi dört saat içindeki, en ufak anı daha eksik olmadan, o kaderlerinde nasıl değişiklikler olacağını anlayıp bilmeye müsaade etti.

Allah(c.c.) beni evliyalar arasında ayırarak bana 921 özellik bahşetti. Şah-ı Kul olarak bilinen İmam'ul Alemin Şah Muhammed Bahaeddin Nakşibend'iyeye ise on iki bin özel meziyet verilmiştir. Allah'ın izni ve

⁴⁰ Hasan Burkay, *Şerafeddin Zeynel Abidin*, 16.

peygamberlerin merhameti olmaksızın bu özellikleri açıklamam mümkün değildir. ⁴¹

Kalp letaifi, huzur tecellisi ve Hakka teslimiyettir.

Ruh letaifinin belirtisi, Allah-u Teala'nın sevgi ışığının tecellisidir.

Sırr letaifi, bizzat Allah-u Teala'yı talep etmektir.

Hafî letaifinin belirtisi şekerin suda erimesi gibi, her bir eşyada ilahi nurların tecelli ettiğini görmektir.

Ehfa letaifi en gizli, gizlinin de gizlisi anlamındadır, yani fiilen değil hükmen kayboluş ve yok oluş safhasıdır.

5.1.3. Şeyh Şerafeddin'in (k.s.) Hızır (a.s) ile görüşmesinden sonra yazdırdığı vasiyet:

Allah'a şهادet ederim ve derim ki “Bu vasiyet ebedi hayata, dünya ve ahirete kefiledir. Tekrar umumen vasiyet ederim ki: Bu asrın cehaletinden korunmak için 179 defa Hızır Peygambere rastladım. Bana bu vasiyet yazdırıldığı ana dek bütün meclislerin sonunda bu konuşma yapıldı. O konuşma şuydu: Konuşmalarımızda, fiillerimizde, amellerimizde cehalete düşersek ruh verirken bir kişinin arasında bir tek kişinin bile kurtuluşu ihtimali yoktur. Bilhassa bu asırda konuşmaların, fiillerin, amellerin bulaştığı fitneye ebedi fitne diyerek peygamberimiz (s.a.v.) birçok mecliste bildirmiştir. Ârife, bilhassa bizim zamanımızı tarif etmek gerekmez. Velhasıl 124 bin Nebi ve Resullerin yolunu takip eden büyükler bile asrın cehaletini tarif etmekten acizlerdir. Ve yine cihadın manası da bunun gibi büyüktür. Biz tarif etmekten aciziz peygamberlerimizin yanında, Allah'ı Teala Sadatün Nakşibendilerle olan haşru neşirden bizi ayırarak cehaletten muhafaza etsin.

Ey duaları mutlak kabul eden Allah.

Bu vasiyet Hicri Kameri 1334 senesinin Miraç gecesinde yazıldı.

⁴¹ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 50-51.

Not: Bu vasiyet namenin yazıldığına ve doğruluğuna dair beş şahıs mühürleriyle bunu tasdik ediyor. Tasdik edenler: Musa Efendi, Şeyh Abdul Ahad(senet) Efendi, Abdulmecit Efendi, İmam Abdulhalim Efendi, Müezzın Ahmet Efendi, Abdullah.⁴²

5.1.4. Hazretin Hocaları İkazı

Bir gün Reşadiye’de Şeyh Şerafeddin Efendi tarikatı anlatırken dışarıda hep onun aleyhinde konuşan hocaları kastederek:

Caminin kapılarını kapayın. Kimse dışarı çıkmasın. Bana bakın hocalar, orada-burada benim için “Bu, şeriatın hilafındadır. Yaptıkları işin hepsi yanlışdır.” diye konuşuyorsunuz. Hazret-i İmam-ı Ali “Bana bir harf öğretere köle olurum” demiştir. Beni yanlış yoldan çevirecek adam içinizde varsa, ben onun kölesiyim. Şimdi benim yanlış yaptığım şeyi söyleyin.” der. Kimseden ses çıkmayınca “Bana bakın! Ya bu sarıkları çözerek biz hoca değiliz deyin ya beni ikaz edin; sonuçta bir şey deyin ve bana cevap verin.” diye ikaz eder.⁴³

5.2. Tasavvufi Hayatı

Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin’in tasavvufi hayatı, derin bir manevi yolculuğun ve tasavvufi düşüncenin bir örneğidir. Tasavvuf yolundaki yükselişi, mürşidlerinden aldığı eğitim ve onların himmetiyle olmuştur. Şeyh Şerafeddin zamanla çevresinde büyük bir mürid topluluğuna sahip olmuş ve hem dini hem de sosyal hayattta etkin bir lider haline gelmiştir. Yaşadığı dönem itibariyle Osmanlı İmparatorluğunun çöküşüne ve Türkiye Cumhuriyetinin doğuşuna tanıklık etmiş, bu süreçte önemli görevler üstlenmiştir.

Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin, henüz çocuk yaşlarda iken, arkadaşlarıyla birlikte odun toplamak amacıyla ormana gider. Diğer çocuklar köye taze, sağlam ve kalın

⁴² age., 52.

⁴³ Hasan Burkay, *Şerafeddin Zeynel Abidin*, 25.

odunlar getirirken, Zeynel Abidin yalnızca kuru ve ince dallarla döner. Babası bu durumu Ahmed es-Suğuri Hazretleri'ne sorduğunda, kendisinden bu durumu bizzat oğluna sormasını tavsiye eder. Babası tarafından sorgulanan küçük Zeynel Abidin ise, “Efendim, baltayı kaldırdığımda ağacın ‘La İlahe İllallah’ diyerek zikir ettiğini duyuyorum. Bu yüzden onları kesmekten çekinip yalnızca kuru dalları toplamayı tercih ediyorum.” cevabını verir. Onun daha çocuk yaşlardan itibaren gösterdiği bu manevi hassasiyet, çevresindekilerin dikkatini çekmiştir. Bu farklı tavırlarını görenler, “Bu çocuk çok farklı bir kişilik, ileride büyük bir şöhrete sahip olacağı aşikâr.” demişlerdir.⁴⁴

Şeyh Zeynel Abidin, eğitim hayatına kendi köyündeki meşhur âlimlerin önünde başlar. Daha sonra, Hunzak kasabasının Gotsa köyündeki ünlü medresede öğrenim görür. İlim yolunda hızla ilerleyen Zeynel Abidin, Hargabi kasabasına gittiğinde, Tunzi bölgesinden gelen ve Mirzabeg isimindeki bir âlimden dersler alır. Henüz beş yaşındayken, Suğral’a Abdurrahman Hacı’nın yanına giderek temel İslamî eğitimini almaya başlar.

Yedi yaşına geldiğinde, annesinden doğum yapacak olan ineğin erkek buzağını kendisine vermesini ister. Annesi, buzağının dişi olması durumunda ona kendisinin bakacağını, ancak erkek olursa onu Zeynel Abidin’e vereceğini belirtir. Bunun üzerine Şerafeddin, “Hiç merak etme anne, ineğimiz bu defa erkek buzağı doğuracak.” diyerek bu konudaki bilgisine olan güvenini ifade eder. Annesi, oğlunun bu bilgiyi nereden bildiğini sorduğunda ise, Şerafeddin, “Onun annesinin karnında erkek olduğunu görüyorum.” şeklinde yanıt verir. Zeynel Abidin’in dediği gibi inek erkek buzağı doğurur. Bir süre bu buzağıyı büyüttükten sonra, onu satarak elde ettiği gelikle Abdurrahman Hacı’ya hediye etmek amacıyla iki kuzu satın alır. Bu kuzuları alıp Suğral köyüne giderken kuzuları kaybeden Şerafeddin çok aramasına rağmen bulamaz. Çok üzgün bir halde Suğral köyüne gidip Abdurrahman Hacı’nın yanına vardığında, Şeyh kendisine “Niçin bu durumdasın”

⁴⁴ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 44.

diye sorar. Şerafeddin niyetini ve başından geçen olayları anlattığı esnada Abdurrahman Hacı'nın evine gelen çoban, iki yabancı kuzu bulduğunu, nasıl hareket etmesi gerektiğini sorar. Şeyh Abdurrahman Hacı, çobana, “Bu kuzuları Kikuni’li genç delikanlıya sor.” der. Çoban, bu iki kuzunun, Şerafeddin’in yolda kaybettiği kuzular olduğunu anlar. Bu olaylar, Zeynel Abidin’in daha çocuk yaşlardayken çevresi tarafından derin bir manevi bilgelik ve feraset sahibi olarak tanınmaya başladığını göstermektedir. Şeyh efendi, Şerafeddin’in kendisine kurban niyetiyle hediye ettiği kuzuları kabul eder ve kurban ettirir. Bu olay, onun hem manevi hem de maddi fedakarlığa verdiği önemi gösteren bir anı olarak hatırlanır.⁴⁵

Şerafeddin, Dağıstan’ın Kikuni köyünde Ahmed Suğuri’nin öğrencisidir. Henüz yedi-sekiz yaşlarındayken, medrese eğitimi sırasında bir teneffüs esnasında arkadaşlarına, “Haydi içeri, gökten yumurta büyüklüğünde şeyler geliyor.” der ve hep birlikte içeri girerler. Ahmed Suğuri Hazretleri, öğrencilerin vakit dolmadan içeri girdiğini görünce nedenini sorar. Çocuklar, Şerafeddin’in gökten büyük nesnelerin düşeceğini söylediğini belirtirler. Bir süre sonra dışarıda gerçekten yumurta büyüklüğünde dolu yağmaya başlar. Ahmed Suğuri, bu olaydan sonra Şerafeddin’in farklı bir manevi kabiliyete sahip olduğunu görerek ona özel ilgi göstermeye başlar.

Şerafeddin, iki üvey kardeşinden daha küçüktür; kardeşlerinden biri Ali, diğeri ise Muhammed’dir. Anne ve babası, geceleri Şerafeddin’in bazen evde olmadığını fark ederek endişelenirler. Evin konumu uçurumun kenarında olduğundan, Şerafeddin’in küçük yaşta uykuda kayalıklardan düşmesinden korkmaktadırlar. Babası, çare olarak bir gece Şerafeddin’i iki kardeşi arasına yatırır ve çıkmasını engellemek amacıyla organlarla onu kardeşlerine bağlar ve eşine “Bu gece Şerafeddin hiçbir yere çıkamaz.” der. Ancak, gece yarısında uyanan baba, Şerafeddin’in yatağında olmadığını görür ve sabah onu tekrar kardeşlerinin arasında bulur. Yatağın kenarında ise elbisesini yırtılmış ve koyun gübresine

⁴⁵ age., 46.

bulaşmış halde görür. Babası, bütün tedbirlere rağmen dışarı çıkmasını engelleyemediği Şerafeddin'e, "Bugün seni köylülerin önünde direğe bağlayıp kırbaçlayacağım, " diyerek bir ders vermeyi düşünür. Bu durumu öğrenen Ebu'l Muhammed Medeni, babasına; "Bu çocuğa neden ceza vermeyi düşünüyorsun?" diye sorar. Babası da Şerafeddin'in elbiselerinin yırtık olduğunu ve davranışlarının anlaşılmasız olduğunu ifade eder. Bunun üzerine dayısı, Şerafeddin'i yanına çağırır ve olanları anlatmasını ister. Şerafeddin, Abdurrahman Hacı Suğuri'nin rüyasında kendisine gelerek, Özden köyü yakınlarındaki bir mağarada hırsızların çaldıkları koyunları açıklıktan ölmek üzere bıraktıklarını ve onları kurtarması gerektiğini söylediğini anlatır. Bunun üzerine, Şerafeddin mağaraya gidip kapıyı yıkarak koyunları serbest bıraktığını, günlerce aç kalan hayvanların üzerine saldırması sonucu elbiselerinin yırtıldığını belirtir. Bu açıklamadan sonra dayısı Ebu'l Muhammed Medeni, Şerafeddin'in babasına, "Ona üzülme, Zeynel Abidin öyle bir kişi olacak ki, onunla gurur duyacaksınız." der.⁴⁶

Bir başka olayda, Şerafeddin'in annesi üç kardeşi için yeni mintanlar dikmiştir. Bir gün eve eski mintanla dönen Şerafeddin'i gören kardeşleri, ertesi gün annelerine yeni mintanın kaybolduğunu bildirirler. Annesi bu durumu sorunca, Şerafeddin yolda üşüyen fakir bir adamla karşılaştığını ve yeni mintanını ona verdiğini açıklar. Annesi, eskisini verebileceğini söylediğinde ise, Şerafeddin, sadakanın makbul olanının yeni ve iyi eşyalar olduğunu ifade eder. Bu olaylar, Şerafeddin'in daha çocuk yaşlardan itibaren farklı manevi işaretler taşıyan bir kişilik olarak tanınmasını sağlamış ve çevresi tarafından derin bir bilgelikle değerlendirilmesine yol açmıştır.⁴⁷

Şeyh Şerafeddin, Şeyh Ebu'l Muhammed el-Medeni'nin kızıyla evlendikten sonra Reşadiye köyünde derin bir saygının odağı haline gelmiştir. Reşadiye'de kurulan medresede, kısa süre içinde Bursa ve İstanbul'dan dahi öğrenciler ders almak için bu köye gelmeye başlamış ve kendisi, buraya gelen çeşitli alimlerden İslam'ın zahiri ilimlerini okuyarak icazet almıştır.

⁴⁶ age., 47.

⁴⁷ age., 48.

İslami bilimlerin birçok alanında olduğu gibi fıkıhın en zor ve derin meselelerinin çözümlerinde de müçtehit düzeyinde olmuştur. Zamanın fetva vermeye yetkin alimlerinin en önde gelenidir. Aynı zamanda Kuran-ı Kerimin hıfzı ve yazımında yetenekli bir hafız ve hattattır. Rasulullah (a.s.) siretini ayrıntıları ile bilir ve hadis ilimlerinde, rivayet senetleri konusunda deha derecesinde yetkin bir alimdir. Bütün bunlar onun zahiri-batini ilim dolu sohbetlerine yüzlerce bilgin ve ilim talibinin neden hassasiyetle devam ettiğini izah etmektedir.

Şerafeddin Efendi'nin müridlik döneminde, Şeyh Ebu'l Muhammed Medeni Hazretleri onu belirli aralıklarla uzlete çekilme göreviyle sorumlu tutmuştur. Uzletleyken yaşadığı bazı manevi tecrübeler, onun ruhaniyetini pekiştirmiştir.

Tasavvuf yolundaki ilerleyişinde mertebeleri tek tek aşarak, dayısı Ebu Muhammed Medeni'nin yanında Nakşibendiyye tarikatında yetişmiş, irşad izni elde etmiştir. Bu icazetnamesini aldığı anda henüz 27 yaşında idi. Ebu'l Muhammed Medeni Hazretleri'nin terbiyesi altında seyr-i sülukunu tamamlayan Şeyh Şerafeddin, bu süre zarfında ilahi aşkın yoğun etkisiyle vücudunda aşırı bir hararet hissettiğinde, bu harareti azaltmak için kış günlerinde bile elbiselerini çıkarıp köy yakınlarındaki buzlu dereye girdiği ve bu sırada çıkan buharın ve sudan yükselen ıslık benzeri sesin vadide yankılandığına tanık olunmuştur. 1994 yılında halen hayatta olan Şeyh Şerafeddin'in eski müridlerinden Gaffarzade Yusuf Efendi , bu ıslık sesinin uzak mesafelerden dahi duyulduğunu ve derenin üzerinden yükselen buharların görüldüğünü aktarmıştır.⁴⁸

Şeyh Şerafeddin mükemmel bir kemala sahip mürşid-i kamil olmakla İsm-i Azam da dahil olmak üzere esma-ül hüsnanın tüm isimlerinin mazharı haline gelmiştir. Bu durum, cemal sıfatları kadar celal sıfatlarının da kişide tezahürü anlamına geldiği için kendisi ile karşılaşanları derhal tesiri altına alan ihtişamlı bir ilahi heybet mazharı idi. Tecelli-i mazhar hali ortaya çıktığında hiç kimse onun

⁴⁸ age., 48-49.

gözlerine bakamaz;eğer bir kişi buna cesaret ederse bayılır veya ona doğru kontrol edemediği güçlü bir cezbeyle kapılırdı. Bu sebeple bu tecellinin zuhurunu hissettiğinde ya halk arasından çekilerek gizlenme yolunu veya bu mümkün olmayacaksa gözlerini kapayacak şekilde bir peçe ile yüzünü örtmeyi adet edinmiştir.

Herhangi bir bağıslı, tasavvuf yolunda kemale ermek için hangi uygulamayı yapayım diye başvurduğunda kişinin kemalinin buna uygun olmadığını bildiği halde himmeti ile o kişiye bazı tavsiyelerde bulunur ve kendi manevi gayretiyle asla ulaşamayacağı makamlara erebilmesine vesile olurdu.

Şeyh Şerafeddin, tasavvuf yolunda kişisel ibadetlerin yanı sıra nefis terbiyesi ve insanlara hizmetin önemini sürekli vurgulamış ve kendisi de bu düsturla yaşamıştır. Özellikle Dağıstan göçmenlerinin yerleşmeye başladığı köyde fiziki zorluklara aldırmadan yol genişletme, su kanalları açma ve içme suyu sağlama gibi işlerde öncülük etmiştir. “Gün boyu kendi nefisini terbiye ile riyazete alıştırmaya çaba sarf etmeyen hiçbir talip bu yolda bir dereceye erişemez.” sözlerinin bizzat uygulayıcısı olarak örnek olmuştur.

5.2.1. Ebu’l Muhammed Medeni ‘nin Vefatından Önce Şeyh Şerafeddin’e Görev Devri

Şeyh Şerafeddin daha Dağıstanda iken en uzununu üç yıl sürmek üzere birkaç kez halvete girmişti. Reşadiye (bugünkü Güneyköy) yakınındaki bir yamaçta bulunan bir mağarada Şeyh Muhammed Medeni’nin emri ile altı ay sürecektir son bir halvete daha girer. Halveti sırasında ilahi aşkın pek çok makamı onda zahir olur. Halvetten çıkar çıkmaz büyük veli Ebu’l Muhammed Medeni, nasihat etmek ve yol göstermek üzere geniş bir cemaat önünde konuşarak Şeyh Şerafeddin’e vazifeyi devretmiştir. Topluluğa hitabında, “Allah’ın Peygamberi adına bizlere tevdi edilen kutsal vazifeyi ahidimize uygun bir biçimde yerine getirdiğime inanıyorum; eğer kusur etmişsem Allah’tan af dilerim. Bundan böyle sizleri şu gördüğümüz ve içinde bulunmasından dolayı gece gündüz şükredeceğiniz Şeyh Şerafeddin’e emanet

ediyorum; çünkü o, öylesine büyük makamlara sahiptir ki, tarif edilmesi mümkün değildir. Ben doğuda ya da batıda bulunsam idim ve dizlerim de kötürüm olsa idi, güçlükle dahi olsa Şeyh Şerafeddin'i ziyarette gelirdim" diyerek onun manevi mertebesine olan saygısını göstermiştir.

Kalabalık müridan arasında bu kadar genç ve tecrübesi eksik birine teslim ediliyor endişesini hisseden Ebu'l Muhammed Medeni Hazretleri "Siz onun genç olduğuna bakmayın. Ben Allah'tan göl istedim, O bana derya gönderdi." demiştir.⁴⁹

5.2.2. Tasavvuftaki Eğitimi ve Manevi Olgunlaşması

Yalova'dan başlayarak Balıkesir, Kastamonu, Sakarya ve Konya gibi birçok bölgede "manevi güçlere sahip bir zat" olarak tanınan Şeyh Şerafeddin'in kerametlerine dair hikayeler yayılmıştır. Reşadiye köyünde gerçekleştirdiği imar faaliyetleri de din dışı alanlarda geniş bir vizyona sahip olduğunu göstermiştir. Şeyh Şerafeddin'in ünü yayıldıkça, bazı alimler arasında kıskançlık ve haset duyguları filizlenmiştir. Reşadiye'deki medresede din eğitimi veren bazı zahiri ilim âlimleri, onu şeriatı aykırı söylemlerle itham etmeye başlamıştır. Bu durum, tasavvuf ehli ile zahiri ilim ehli arasında tarih boyunca süregelen gerilimin bir örneği olarak değerlendirilebilir. Nitekim Hallac-ı Mansur, Mevlana Celaleddin Rumi, Ahmed Yesevi, Necmeddin Kübra, Bayezid-i Bistami ve İbn Arabi gibi tasavvufun büyük isimleri de benzer ithamlara maruz kalmışlardır. Zamanla, Reşadiye medresesinde zahiri ilim ehlinin ihtirazları aşılmış ve Şeyh Şerafeddin'in zahiri ve batını kemali tüm ulema tarafından kabul edilmiştir.

Sonuç olarak, Yalova'nın Reşadiye köyü, her seviyeden insanın yanı sıra birçok alim ve aydın için de bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Özellikle kandil ve bayram gibi özel günlerde köy, büyük bir ziyaretçi akınına uğramış ve zamanla misafirlerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için Şeyh Şerafeddin Efendi'nin evinin avlusuna bir misafirhane, yemek yeri ve kurban kesim alanı eklenmiştir. Şeyh Şerafeddin'in

⁴⁹ age., 49-50.

hatm-i haccan yaptırdığı ve günümüze kadar korunan bu bölüm, bugün hala ziyaretçilere açık tutulmaktadır. Şeyh Şerafeddin hakkında günümüze ulaşan birçok rivayet, en eski müridlerinden biri olan Ali Usta tarafından kayda geçirilmiş ve kitaplaştırılarak günümüze kadar ulaşmıştır. Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin'in sohbetleri de onunla birlikte olan "katipler" tarafından kaydedilmiş, el yazması olarak çoğaltılmış ve Hasan Burkay'ın katkılarıyla "Menakıb-ı Şerefiyye" adı altında basılmıştır. Şah-ı Nakşibendi Muhammed Bahaeddin Buhari'nin "Bizim yolumuz sohbet yoludur" düsturunu benimseyen Şeyh Şerafeddin, bağlılarının eğitimi için sohbeti en etkin vasıta olarak kullanmıştır.⁵⁰

Günümüzde Murat Bingöl tarafından el yazmalarından dilimize çevriltelen bazı menkıbeleri fotokopi halinde ilgililere ulaşmaktadır. Bir çok yerlerde olan menkıbeleri de hala gün yüzüne çıkmak için zamanını beklemektedir. Biz de izleri takip etmekteyiz .

5.2.3. Şeyh Şerafeddin ve Bediüzzaman Said Nursi'nin Eskişehir Cezaevi'nde Karşılaşmaları

1935 yılında Türkiye'de yaşanan Menemen olayının ardından, ülkede tasavvuf ehline yönelik baskıların arttığı bir dönemde, Şeyh Şerafeddin Dağıstani ve müridleri de incelemeye tabi tutulmuş ve yirmi sekiz müridi ile birlikte Eskişehir Cezaevi'nde gözaltında tutulmuştur. Bu süre zarfında Şeyh Şerafeddin ile cezaevinde görevi gereği tanışan ve sonrasında kendisine bağlılık gösteren, 1994 yılında 100 yaşlarında vefat eden müridi Gaffarzade Yunus Efendi, cezaevi günlerine dair bazı anekdotlar aktarmıştır. Bu anılar, Şeyh Şerafeddin ve Bediüzzaman Said Nursi arasındaki ilişkiye dair önemli bilgiler sunmaktadır.

Şeyh Şerafeddin, Eskişehir Cezaevi'nde bazı diğer Nakşibendi şeyhleri ve İslam alimleriyle birlikte bulunurken, aynı cezaevinde Bediüzzaman Said Nursi ve yakın

⁵⁰ Bice, "Şeyh Şerafeddin Dağıstani", 2017, 374-376.

talebeleri de gözetim altındaydı. Bediüzzaman, Şeyh Şerafeddin'in cezaevinde olduğunu öğrenince, talebelerini nezaketen herhangi bir ihtiyaçları olup olmadığını sormak üzere Şeyh Şerafeddin'e gönderir. Şeyh Şerafeddin, Bediüzzaman'ın bu yardım teklifine teşekkür ederek, "Biz 'hiç'iz ve 'hiç'in de hiçbir şeye ihtiyacı yoktur " şeklinde cevap verir.

Bir gün, Şeyh Şerafeddin, Bediüzzaman'ın talebelerinden, kendisine "Neden burada bulunuyoruz?" diye sormasını ister. Bediüzzaman, bu soruya "Biz burada Hz. Yusuf'un (a.s.) makamı olan 'susma orucuna' ulaşmak için medrese-i Yusufiye'de bulunuyoruz, " şeklinde yanıt verir. Bu soru-cevap alışverişi, aralarındaki görüş alışverişlerinin son bulmasına neden olur, ancak Yunus Efendi için derin anlamlar taşıyan bu konuşma, kendisini düşünmeye sevk eder ve sorularına yanıt bulamayınca, Şeyh Şerafeddin'e, burada bulunmalarının sırrını sorar. Bu soruya diğer tutukluların da bulunduğu bir ortamda cevap veren Şeyh, "Allah beni buraya, manevi yardıma muhtaç olan bazı insanlara rehberlik etmek için gönderdi. Bu kimseler bir araya toplanmıştı ve onlara manevi destek sağlıyorum. Burada bulunmamız, hakikatte tutsaklık değildir; çünkü biz sürekli ilahi varlıkla dolup taşan bir hal içerisindeyiz ve bu durumdan etkilenmeyiz. Bir süre sonra hepiniz buradan serbest bırakılacaksınız; önemli bir şahsın vefatının ardından tekrar bir araya geleceksiniz, " der. Bu sözleri dinleyenler arasında Said Nursi'nin yaklaşık yüzyirmi talebesi de bulunur. Şeyh Şerafeddin ve yirmi sekiz müridi, yaklaşık üç aylık tutukluluk sürecinin ardından serbest bırakılır. Said Nursi ve talebeleri ise 6 ay ile 1 yıl arasında değişen cezalarını tamamlayarak tahliye olurlar.

Bediüzzaman'ın talebelerinden Abdülkadir Badıllı'nın aktardığına göre, Şeyh Şerafeddin dört ay boyunca Bediüzzaman'ın talebelerini kendi halkasına katmaya çalışmış, ancak bu çabasında yalnızca bir kişiyi kendi halkasına dahil edebilmiştir. Her iki taraf arasında ise herhangi bir gerilim veya olumsuz olay yaşanmamıştır. Bu olay, Şeyh Şerafeddin ve Bediüzzaman Said Nursi arasındaki manevi anlayış

farklılıklarına işaret etmekte ve iki büyük zatın aynı cezaevinde, farklı yaklaşımlar sergileyerek kendilerine has bir etkileşim kurduklarını göstermektedir.⁵¹

Cezaevinde aynı koğuştaki birlikte kaldıkları Konyalı maneviyat adamlarından, tasavvuf ehlinde merhum Ali Kemal Belviranlı'nın (vefatı 2003)babası merhum İsmail Hakkı Belviranlı (vefatı 1969)kanalı ile günümüze intikal etmiştir.

Cezaevi günlerinde yaşanan anekdotlardan birisi zahiri görünüm ile batın arasındaki ilişkiye işaret etmesi açısından dikkat çekicidir. Birlikte kaldıkları ve zahiri şekli kurallar konusunda hassas olan bir tutuklunun bıyıklarının üst dudağını biraz örtmesi konusunda rahatsızlık hissettiğini manevi olarak anlayan Şeyh Şerafeddin Dağıstani bu kişiyi sözleriyle uyarmıştır: “Deniz kenarına gittiğinde dalgaların kenara attığı çer-çöp gözüne ilişse de sen denizin enginliklerine yönelt bakışlarını. Denizin enginliğine göz atarsan kenardaki çer çöp gözlerinden kaybolacaktır”.⁵²

6. ŞEYHLİĞİ VE TARİKAT UYGULAMALARI

Şeyh Şerafeddin'in müridleri üzerinde sıkı bir eğitim yöntemi uyguladığı, onları ahlaki ve manevi gelişime teşvik ettiği bilinir. Sohbetlerinde sıkça; zikir (Allah'ı anma), fakr (dünya nimetlereinden uzak durma), tevazu ve ihlas gibi tasavvufi

⁵¹ Hasan Burkay, *Hız Muhammed (s.a.v)'in Varisleri*, 1994, 255-256. Krş. Hayati Bice, *İşaret Taşları*, 2006, 257-258.

⁵² ay.

kavramlara vurgu yapardı. Şeyh Şerafeddin'e göre insan, manevi yolculukta arınarak ilahi gerçeklere ulaşabilir ve "insan-ı kâmil" mertebesine erişebilir.

İnsanda mevcut olması gereken güzel ahlak özelliklerini belirtmiştir;

- AHLAK-I HAMİDE
- ET-TEVBE, işledikleri kusur ve hatalardan pişman olmak ve bu hata ve kusurları bir daha işlememek.
- EL-İNÂBE, Cenab-ı Hakk'a yakınlaştıracak her türlü sebeplere sarılmaya çalışmak ve gayret etmek.
- ET-TEBETTÜL, Cenab-ı Hakk'a rücu etmek yani dönmek ve Ondan gayrısından vazgeçerek, Hakk'a dayanmak.
- EL-UZLET, insanların işleri ve o işleri düşünmekten el çekmek, daima kendisini koruyarak, insanların zararından muhafaza etmek.
- EL-HALVET, insanlardan uzak kalmaya çalışarak, onların kendini meşgul edecek işlerine karşı cihad etmek.
- ER-RIZA, Hakk'ın kendisine vermiş olduğu nasibinden memnun ve razı olmak.
- ES-SABR, her türlü umur yani işinde, hayırlı olmaya çalışmak, özellikle diğer insanlardan gelecek zararlara karşı sabretmek.
- EL-MUHASEBE, işlediği ve işleyeceği amelleri için muhasebe yapmak, bu işleri nasıl ve niçin yapacağını hesap edip, düşünmek.
- ER-RECÂ, Hak'tan her an selamet, kurtuluş ve mutluluğun sebeplerini rica ve talep etmek.
- ET-TEFEKKÜR, Hak Teâlâ Hazretleri'nin, afakî ve enfüsî yani iç dünya ve dış dünya ve yani nefse, iç âleme ait olan ve Kâinat ve içindekilere ait olan ayetleri, delilleri hakkında düşünmek ve ibret almak.
- ET-TEZEKKÜR, nefsine lazım olan işleri, meseleleri unutmak ve her şeyi gerektiği şekilde yerine getirip, gerçekleştirmek.
- EL-VERÂ, haram ve yasaklanmış olan işlerden, nefsini korumak.
- ET-TAKVÂ, Rûz-i Mahşer'de, mesuliyete sebep olacak her türlü işten kendini korumak ve Allah'tan korkmak.

- EZ-ZÜHD, dünyaya yönlendirecek ve bağlayacak işlerden vaz geçerek, kader-i kifâye yani kendisine belirlenmiş, yetecek olandan fazlasına heves etmemek.
- ET-TEVEKKÜL, her işinde Cenab-ı Hakk'a dayanıp, güvenmek ve Hak Teâlâ'nın her işi için kâfi olduğunu bilmek.
- ET-TEVFİZ, her işini Cenab-ı Hakk'a bağışlamak, ısmarlamak ve O'ndan beklemek. Yaratılmış olanlardan beklememek.
- EL-FAKR, her işinde Cenab-ı Hakk'a muhtaç olduğunu bilmek. İnsanlardan kendisine o manada bir yardım olamayacağını bilmek.
- EL-İFFET, haram olan şeylerden sakınmak ve özellikle kadınlara karşı muhafazakâr yani koruyucu, tutucu olmak.
- EL-KANAÂT, Hakk'ın emri ve nimetini yeterli görüp, razı olmak.
- EL-ÎSAR, dünyevi ve uhrevi kazanımlarını İhvan-ı Din'e yani din kardeşlerine takdim etmek, sunmak.
- EL-MUHABBET, Cenab-ı Hak, Resûlullah, Ehl-i İman ve Ehl-i Salah yani iman sahibi hayırlı kimseleri, her şeyden fazla sevmek.
- EL-HAVF, Cenab-ı Hakk'ın emir ve mekrinden, haram ve yasaklanmış olan işlerden korkmak.
- EŞ-ŞECÂAT, Hak yani doğru olan işte benlik yapmak yani doğru olduğunda ısrar etmek. Başka kimselerin hatırı için ya da onlardan korkarak Hak olan işi bırakmamak.
- EŞ-ŞEFKAT, Allah'ın yarattıklarına ve özellikle ebnâ-i beşer yani insanlara karşı rahmetli ve şefkatli olmak.
- EL-HÜZÜN, ahireti için gerekli işleri hakkıyla yerine getiremediği ve getiremeyecek olduğunu düşünerek, bu konuda gayretli olmak.
- EL-HAŞYET, Cenab-ı Hak'tan hürmet ve sevgi ile korkmak.
- ER-RAĞBET, her tür hayır işlerine karşı istekli ve düşkün olmak.
- ER-RECA, kurtuluşa ulaştıracak her tür hayır işini istemek ve Cenab-ı Hakk'ın rahmetini ummak, beklemek.
- EL-HİMMET, gayretli, çalışkan ve kabiliyetli olmak.
- EL-MÜRAKABE, her güzel ibadet, işe rakip olmak yani daha güzel yapmaya çalışmak, yanlış ise yapmamak için gayret etmek.

- KETM-İ SIR, gizli kalması gereken ibadet ve işleri ya da kendisine sır olarak söylenen işi gizli tutmak, açığa çıkarmamak.
- ES-SUMUT, lüzumsuz sözden kaçınmak, lazım gelenden fazla konuşmamak.
- ES-SIDK, söz, iş ve hareketlerinde doğru olmak.
- EL-İHLAS, ibadet ve bütün davranışlarında, Rıza-i Hak'tan başka bir gayesi ya da amacı olmamak.
- EL-İSTİKAMET, özü, sözü, iş ve hareketleri, düzgün ve Emr-i İlahi'nin gerektirdiği şekilde olmak.
- EŞ-ŞÜKÜR, sayısız ve hesapsız olan Niam-ı İlahi için şükretmek. O nimet ne için yaratıldıysa, o yolda harcamak, sarf etmek.
- EL-VUDDE, Allah, Resûlullah ve Salihleri sevmek. Tarîk-i Hak ve Hidayeti yani doğru yol olan İslâmiyet'i sevmek.
- HÜSN-Ü HULK, herkes ile iyi geçinmek, güler yüzlü olmak.
- EL-İHSAN, ihtiyacı olanlara iyilik yapmak, güzelce vermek. Diğer anlamı, Hak Teâlâ'yı görür gibi ibadet etmek.
- EL-MÜCAHEDE, dünya ve ahirette, kendisini her tür mutluluktan mahrum etmeye çalışan şeytan ve düşmanlara karşı cihad etmek.
- EL-YAKÎN, İslâm ve tuttuğu yolda, şüpheden uzak, arınmış olup, tamamıyla doğru üzerine olmak.
- EL-VEFA, Gerek Cenab-ı Hak ve gerekse Efendimize karşı olsun söz ve yeminini korumak ve yerine getirmektir.
- EL-HUŞÛ', ibadet ve inancında, Allah'ın huzurunda, Allah için kıldığını bilmek ve gereken edebe uymak.

Nakşilikte klasik seyrü sülûk usulünü takip etmemiş ,senede iki defa halvet/erbain yaptırmış ayrıca cehri zikirde yaptırmıştır. Genel olarak nakşi halidilerde halvet/erbain uygulaması görülmezken Şerafeddin Efendi bunu bir terbiye metodu olarak kullanmıştır.

Lakin kolaylaştırma adına da Şerafeddin Efendi zikri 1000 lafzai celale düşürmüştür. Oysa ki nakş-i halidilikte kişi 5000 zikirle (lafzai celal) seyrü sülûkla

başlar ve gittikçe sayı yükselir. Bu değişikliğinin sebebini günümüz yaşam koşullarında zamanın daha iyi yönetilmesi gerekliliğine bağlamıştır. Kişi ahlaki yönden sıkı bir terbiyeden geçerken uygulama kısmında yükü hafifletilmiştir.⁵³

Şeyh Efendi Hususi bir kıyafet istimal etmemiş, ulema kıyafeti ile gezmiştir. Devrimle gelen kurallara uymuştur. Fötr şapkayı ilk kullananlardan olmuştur.⁵⁴

Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin'in vefatından sonra dahi öğretileri, müridleri ve kendisine bağlı topluluklar tarafından yaşatılmıştır. Bugün dahi birçok tasavvuf erbabı, onun öğütlerini ,sözlerini ve örneklerini aktarmaya devam eder. Kısacası Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin'in hayatı,derin bir manevi yolculuğun ve tasavvufi yaşantının örneğidir.

*Uyguladıkları Hatme esnasında zikredilenler;

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm Bismillâhirrahmânirrahîm

Eve lâ yeravne ennehum yuftenûne fî kulli 'âmin merraten ev merrateyni şümme lâ yetûbûn velâ hum yezzekkerûn. Ve-izâ mâ unzilet sûratun nazara ba'dhum ilâ ba'd. Hel yerâkum min ehadin şümme-nsarafû. Sarafallâhu kulûbehum bi-ennehum kavmun lâ yefkahûn. Lekad câekum rasûlun min enfusikum 'azîz 'aleyhi mâ 'anittum harîsun 'aleykum bilmu'minîne raûfun rahîm.

Fe-in tevellev fekul hasbiyallâhu lâ ilâhe illâ hu 'aleyhi tevekkeltu vehuve rabbu-l'arşi-l'azîm.

Sadakallâhu'l-azîm.

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm Bismillâhirrahmânirrahîm

Îlâ Şerefi ruhun Nebiyyi Hatemü'l-Enbiya Muhammed SAV

ve ilâ Ervâhi âlihi ve Ashabihil kiram

⁵³ Bizzat görüşülen müridi Engin Karaman (Sakarya'nın Tavuklar köyünden, Mehmed Gölhan'ın düsturuyla eğitim almış).

⁵⁴ Torunun oğlu Murat Bingöl (Şeyh Şerafeddin'in oğlu Selahaddin'in oğlu Şerafeddin'in oğlu).

ve ilâ Ervâhi Eimme-i erbaa
ve ilâ Ervâhi meşâyihina fittariykatil Nakşibendiyyetil aliyye
hassaten
ve ilâ ruhi İmamittariyka ve Gavs-ül halika Hâce Bahâeddin nakşibend
Muhammed Uveysi'l Buhârî
ve ilâ ruhi Ebu Muhammed-ül Medeni
ve ilâ ruhi Ebul-beha Ebul-fukara Ebul-alemin, Hazretel Üstaz
el-Fatiha

3 Kelime-i Şehadet

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm Bismillâhirrahmânirrahîm
Vemâ tukaddimû li-enfusikum min hayrin tecidûhu ‘indallâhi huve hayran ve
a’zame ecrâ vestağfirûllâh, innallâhe ğafûrun rahîm.
Sadakallâhu’l-azîm

25 İstiğfar (Estağfirullah)

Sonuncuda, Estağfirullahe'l-azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûmü ve
etûbü ileyhi, innehû, hüve't-tevvâbü'r-rahîm

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm Bismillâhirrahmânirrahîm

Yâ Müsebbibe’l-esbâb
Yâ Müfettiha’l-ebvâb
Yâ Mukallibe’l-kulûb vel Ebsar
Yâ Delile’l-Mütehayyirîn
Yâ Gıyâse’l-müsteğîsîn
Aleyhi tevekkeltu yâ Rabbel Âlemin
Yâ Hayyü, yâ Kayyûm, Yâ Zel Celâli ve ikram
Ve ufevvidu emrî ilallâh, innallâhe basîrun bil’ibâd
Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm
Rabîta-i Şerif

7 Fatiha-i Şerif

10 Salavat-ı Şerif

7 Elemneşrahleke-i Şerif

11 İhlas-ı Şerif

7 Fatiha-i Şerif

10 Salavat-ı Şerif

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm Bismillâhirrahmânirrahîm

Rabbi kad âteytenî mine-lmulki ve’allemtenî min te’vîli-l-ehâdîs fâtira-ssemâvâti
vel-ardi ente veliyyî fi-ddunyâ vel-âhira teveffenî muslimen veelhiknî bi-ssâlihîn.

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm Bismillâhirrahmânirrahîm

İlâ Şerefi ruhun Nebiyyi Hatemü'l-Enbiya Muhammed SAV

ve ilâ Ervâhi âlihi ve Ashabihil kiram

ve ilâ Ervâhi Eimme-i erbaa

ve ilâ Ervâhi meşâyihina fittariykatil Nakşibendiyyetil aliyye

hassaten

ilâ Ervâhi ehl-i Hâcegân

ve ilâ ruhi Ebu Muhammed-ül Medeni

ve ilâ ruhi Ebul-beha Ebul-fukara Ebul-alemin, Hazretel Üstaz

el-Fatiha

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm Bismillâhirrahmânirrahîm

İnnallâhe vemelâ-iketehu yusallûne ‘alâ-nnebiy

Yâ eyyuhâ-lleżîne âmenû sallû ‘aleyhi vesellimû teslîmâ

Büyük Salavat

HATME-İ HACEGÂN’IN aslı ve önemi hakkında bilgi;

Şeyh Emanullah-il Haydari ile Ahmed-üs Sakaleyn, Abdülhâlik Gucdüvânî’nin kabir ziyaretine gittiklerinde İsmail Mahzumi adında bir kimseyle karşılaştılar. İsmail, hadis bilginlerinden olup, tarikat yolundan nasibi olmayan kimselerdendi.

İsmail bu iki zata seslenerek, “Ey tarikat yoluna bağlı sizler, siz dinimize sonradan adetler getirmektesiniz. Dine sonradan getirilen her yol sapkınlıktır. Sizin okuduğunuz Hatme Hâcegân da dine sonradan eklenmiştir.” der. Şeyh Emanullah cevaben “Yahu, dine her sonradan getirilen adet, nasıl sapkınlık olur? Minare yapmak, dergahları yapmak sapkınlık mıdır? Bizler ya da tarikat yolunda olan kimseler, hadis-i şerif yahut ayet-i kerime ile gösterilmeyen hiçbir ibadet ve zikir ile meşgul olmayız. Tarikat yolunun kuralları, Kur’an-ı Kerim’in anlamı en açık ayetlerine bağlı olarak düzenlenmiştir ” der. Emanullah Hazretleri, İsmail’i alıp Gucduvani Hazretleri’nin mübarek dergahına girer ve kibleye dönerek oturup, Resûlullah Hazretleri’nden, dua ile bu mesele için yardım ister.O anda Resûlullah Efendimizin ruhu şerifi, mescidi şereflendirdi. Ve ilk önce istiğfar edilmesinin, sebep ve anlamını bildirmelerini emredip, buyurdular ki, “Ben, ümmetimin isyan eden ve günahkâr kimseleri için istiğfar ederken 70 defa istiğfar ederdim. Güzel ahlaklı ve Allah’ın rızası yolundan giden kulları için istiğfar ederken 25 defa istiğfar ederdim. Tarikatınıza bağlı olanlar, Allah’ın rızası yolundan yürüyüp, kurtuluşa eren kimselerdir. Onlar, Ebubekir Sıddık’ın cemaatindendir. Tarikat ve zikir meclislerinde, onlar 25 defa istiğfar ederlerse sünnetime erişmiş olurlar”.

İkinci olarak, rabıta-i şerifin anlam ve nedeninden bildirdi, “Rabıta, sadece bir araçtır. Yani Cenab-ı Hakk’a ulaşmaya sebeptir. Esteizübillah, Vebteğu ileyhil vesilete - sizi O’na yaklaştıracak daha güzel ve yararlı davranışlar sergilemeye çalışın, vesileler arayın, ayet-i kerimesiyle emir olunan bir araçtır. Rabıta, büyük evliyalari kalben anmak ve zikretmek demektir. Kalben ve lisanen büyük evliyalari anmak, Allah’ın merhametine ve ikramına ulaşmaya aracı olur”.

Üçüncü olarak Fatiha-i Şerif okumaktır, “Bunun anlam ve sebebiyse, Allah-u Teâlâ, Kur’an-ı Kerim de bildirir, Esteizübillah, Ve inneke leala Huluk-un aziym-Ayet-i Kerimesinde bildirilen, Efendimizin güzel ahlakından (Ahlak-ı Muhammediye) 7 büyük, övülmüş ahlak vardır. Bu güzel ahlakları kazanmak, Allah’ın yardım ve ikramına bağlıdır. Cenab-ı Hakk’ın bu yardım ve ikramına sebep, Fatiha suresine devam etmek olduğu için, 7 kere Fatiha okumak, Hatmenin kurallarından olmuştur. 2 tekrar ise Fatiha suresi iki defa indirildiği içindir. Hem Mekke-i Mükerreme’de,

hem Medine-i Münevvere’de indirilirken, beraber gelen ilahi lütuf ve ikrama vesile olması için hem başlarken hem bitirirken okumak usulden oldu”.

Dördüncü, Salavat-ı Şerife’dir, “Bunun anlamı ve yüz defa okunması, bir Hadis-i Şerif de bildirilir ki, 'Herkim ki, bana yüz defa salavat-ı şerife verir, Cenab-ı Hak, ona 100 derece yazar. 30'unu dünyada, 70 derecesini ahirette verir. Bu derecelerden, dünyada erişilecek en ilerisi, en yüksek dereceli ümmet olan ümmet-i mutabaa içine, Ahid Misak gününde verdiği ahbine sadık olan ümmetin içine dahil olmaktır. Ahiret derecelerinden birincisi ise ölüm geldiğinde asla korku ve endişe görmeden ruhunu teslim etmektir.

Salavat-ı şerife okumak, hadisi şerifin bildirdiği bu sebepler üzere, Hatme Hacegânın kurallarından oldu”

Beşinci olarak, Elemneşrahleke süresini 79 defa okumaktır. Bunun anlam ve sebebi için, bir Hadis-i Şerif de bildirilir ki, ‘İmanın 79 derecesi vardır. Bu derecelerin tümü, ahlakı olgunluğa erişen müminde bulunur. İman ve ahlakın olgunlaşması ise Elemneşrahleke suresi okumakla mümkün olduğundan, bu büyük sureyi okumak Hatmenin kurallarından olmuştur”

Altıncı, İhlas-ı Şerif’i bin kere okumaktır. Bir Hadis-i Şerif bildirir ki, bin defa ihlas-ı şerif okuyan kimse, kendi nefsinin satın almıştır ve Allah-u Teâlâ o kimseye iki kurtuluş yazar; biri cehennem ateşinden kurtuluş, biri de münafık olmaktan kurtuluştur”

Bu şekilde, Şeyh Emanullah, İsmail’e Hatme Hacegânın, bütün anlamını ve nasıl ayet ile hadislerden temel aldığını açıklar.

Abdülhâlik Gucdüvâni Hazretleri, 15 yaşında iken çıktığı bir seyahatte yaşadığı olaylar neticesinde, Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm ile Ebu Bekir Sıddık Hazretlerini rüyada görür. Uyandıktan sonra, Ebubekir Sıddık Hazretleri buyurdu ki, “Ya Abdülhâlik, senden evvel gelen büyük evliyaya verilmeyen bir hediye seni vereyim. EbuBekir Sıddık, Hatme Hacegan vazifesini, nasıl yapılacağını

bildirip, kendisine ilan etti ve buyurdu ki, “Bir meclis ve topluluk bu hatmeyi 100 kere yapsa ve eğer 100 kere yapılan hatme, zikir ve dualar bir defa bile kabul olursa, şüphesiz ki o topluluğun saadeti daimidir”

EbuBekir Sıddık'ın bildirdiği bu sırrı Peygamber Efendimiz Sallâllahü Aleyhi ve Sellem Hazretleri onaylamıştır. Sıddık-ı Ekber Hazretleri, Hatme Hacegan'ın düzenini ve nasıl yapılacağını, 7 kere tekrar tekrar kendilerine bildirmiştir.

Abdülhâlik Gucdüvâni Hazretleri, Hatme Hacegan yaparken, Sultan-ül Arifin birkaç defa taşları dağıtmak vazifesini yapan kişi olmuştur.⁵⁵

Şeyh Şerafeddin buyurdular;

“Sohbet-i Hakiki yani ilim sohbeti yapacak kâmil – âlim kişi, en dipte olan günahkâr bir inanandan beş yüz derece daha aşağıda gören bir alçakgönüllülüğe sahip olmalıdır, aksi durumda ince ve yumuşak kuralları olan tarikatımızın yardımları bu sohbeti yapmaya izin vermez. Ama eğer ki bu sıfatı hak etmiş olan kişi, Allah'ın varlığına ve birliğine inanan birisi ile, bir anı dahi boş laf olmadan sohbet ederse, bu sohbetin bir saniyesi bile otuz senelik hakiki mücadeleden daha fazla fayda ve ilerleme sağlar.

Tarikatımız yolu sohbettir. Ve bu alçakgönüllülük ile alınacak mutluluğun tarifi şöyledir; bir adam Hatme'ye gitmek için evinden dışarı çıktığı zaman, yollarda çeşitli büyük günahları işleyen kişilere rastlarsa, nasıl ki hesap günü onları görmeyecek, aynı şekilde görmemesi lazımdır. Eğer ki istemeden de olsa gözü onları görürse, kim bilir belki benim bunlardan bin kat daha fazla kötü ahlaklarım vardır diye düşünüp gitmesi gerekir. Aynı şekilde Hatme-i Şerife katılan cemaatten, çeşit çeşit edepsizlik, hürmetsizlik yapan ve hatta büyük günah işleyen birini görüp 'Keşke bu adam olmasa, Hatme'nin bereketi artardı, bunun yüzünden

⁵⁵ Abdülhâlik Gucdüvâni Hazretleri'nin menkıbesidir.

bereket kesildi' diye düşünürse, o fikirlerin - düşüncelerin sahibi olana Şeyhlerin bereket kapısı kapanacaktır. Ve Hatme'ye gelen birisi nefsanî-keyfî bir hal içinde olup, bunu içtenlikle fark ederse, hemen tövbe edip af dilemesi gerekir, aksi halde ona bolluk, bereket ve manevî lütuf kapıları kapanır. İnsanların yaptıklarına bakıp takılmak olmaz".⁵⁶

6.1. Şeyh Şerafeddin'e Tevdi Edilen Son Sır

Şeyh Şerafeddin, vefatının yakın olduğuna dair işaretler almış ve önde gelen müridlerini huzuruna çağırarak onlara : “Çok geçmeden bu dünyadan ayrılacağım. Bana tevdi edilen son sır, En'am Suresi'nin derinliklerinde saklı olan hakikatleri araştırırken açığa çıktı. Allah bu sırı bana vakıf olmayı bana nasip etti, üç aydır En'am Suresi'nin sırrını çözmeye çalışıyordum. Bu sure, Nakşibendi Tarikatı'nın yedi bin yedi müridinin isimlerini barındıran bir okyanus gibidir. Allah'a şükürler olsun, bu isimlerin her birini unvanları ile birlikte öğrendim". Ertesi gün, Abdullah Dağıstanî'yi yanına çağırarak vasiyetini iletti:

Evladım, bu benim son arzum ve vasiyetimdir. İki gün içinde vefat edeceğim. Hz. Resulullah Muhammed'in (a.s.) emriyle, müridimden aldığım yetkiyle seni Nakşibendi Tarikatı'ndaki halifem olarak tayin ediyorum. Yakında Türkiye'yi terk etmen ve Şam-ı Şerif'e gitmen için bir sebep yaratılacaktır.⁵⁷

Ancak bizzat görüşülen Cafer Barlas'ın beyanına göre; “Şeyh Şerafeddin, Abdullah'a (Abdullah Dağıstani) asla bir görev vermediği gibi, vekil de tayin etmemişlerdir ve kendileri tarafından Şam'a gönderilmemiştir.”Bu konudaki gerekçelerini kendi yazdığı kitabında ayrıntılı olarak izah etmiştir. Biz son kısmından bir bölümü aktaralım:

Şeyh Efendi'nin katibi Musa Dada'nın oğlu Kamil Öz: “Babamın söylediği şu önemli bilgileri hiç unutmam” diyerek anlattı: Şeyh Efendi babama

⁵⁶ Hatmede dikkat edilecekler başlıklı menkıbe.

⁵⁷ Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstani”, 2017, 379-380.

“Musa Efendi, şu kapıyı ört de sana bir şey söyleyeyim. Bu toplumumuzda on beş yaşın üzerindekiiler arasında bir harfin manasını bilen bir kişiye rastlamadım, çok üzgünüm”der. Babam da onun müridiydi. şeyhin görevini kimseye bırakmadığını bizzat babamdan naklediyorum. Defaatla bunları babamdan dinledim. Yine şeyh Efendi babama “şu Zekeriya Hoca (şeyh Efendiye gelip giden biriydi), Ebalulal Abdullah(Abdullah Dağıstani)ve Bursa’dan Mehmed Hoca, ben aranızdan ayrıldıktan sonra şeyhlik iddiasında bulunacaklar”diye anlatmış. Babam da eve geldiğinde şeyh Efendi’nin kendisine anlattıklarını bize nakletti. Ben bunu zaman zaman, belki on defa, babama tekrar ettirmişimdir. Babam, şeyh Efendi’ye “bunlara engel olamaz mısınız?” dediğinde, şeyh Efendi “Vakti geldiğinde bunlar bunu yapacaklar” demiş. Bunlar birinci ağızdan duyduğum ve gördüğüm şeyler.

Ayrıca ömrünün büyük bir kısmını geçirdiğı şam’da kendisini şeyh kabul ettiren Abdullah Dağıstani’ye şam âlimlerinin müftü onayı ile verdiğı cevabın başında “Sovyet Rusya’ya bağılı Dağıstan’lı şeyh Abdullah diye tanınan adamın şerrinden sakının ve sakındırın!” yazar.⁵⁸

6.2. Medine’ye Gitmek İstemesi

Ülkede 1930 larda yaşanan değışim konusundan manevi olarak bunalan şeyh şerafeddin, bir ara Türkiye’yi terk edip Medine-i Münevvereye hicret etmek istemiştir. Bu konudaki bir sohbetinde o günlerdeki duygularını şöyle dile getirmiştir: “Asrımızda herkes benliğine, makam ve sair ahval-i dünya zaviyesinden bakarak, sanki ölmeyecekmiş ve kıyamet yokmuş gibi esef verici bir hale mağılup olarak, bu neşe ile vakit geçirmeye başlamıştır. Alemin irşad ve ışlah vazifesini icraya, ilim ve kudretimin kafi gelemeyeceğinden, yeis derecesinde kalarak beş defa halk arasından çekilmek ve Medine-i Münevvere’de ihtiyar-ı mücaveretle Ümmet-i Muhammed’e dua ile imrar-ı hayat etmek için Cenab-ı Mefhar-ı Alem (a.s.) Efendimizden mezuniyet istedim. Cenab-ı Rasulullah’ın,

⁵⁸ Barlas, şeyh şerafeddin, 2024, 288.

katiyyen halk arasından çekilmeme razı olmamaları, cüz’i külli (az çok) benden Ümmet-i merhumelerine menfaatlerin olacağına delalet etmektedir.”

Bu sözlerinde Şeyh Şerafeddin tevazu ile kendisinde irşad için gerekli donanımı eksikliğinden söz etmesi dikkat çekicidir.

7. KURTULUŞ SAVAŞINA KATILMASI - FONKSİYONLARI

7.1. Osmanlı Sarayı ile İlişkiler

Şeyh Şerafeddin, Osmanlı sarayının İslami konularda danıştığı saygın şahsiyetlerden birisidir. Köyünün isminin Osmanlı Sultanı’ndan ilhamla “Reşadiye” olarak konulması da Osmanlı Sarayı ile Şeyh Şerafeddin arasındaki bağın bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Güney köyünde, yaklaşık bin kadar talebenin eğitim gördüğü medresenin masraflarının Osmanlı Sultanı tarafından vakfedilen kaynaklardan karşılandığı rivayeti, o dönemde bir köydeki ilim ortamının ne denli önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Köydeki iki camiden biri olan ve medresenin de yer aldığı külliyenin klasik bir Osmanlı mimarisi örneği olması, köy meydanındaki Sultan Reşad’ın tuğrasını taşıyan görkemli çeşme ve talebelerin ihtiyaçları için vakfedildiği söylenen “Reşad Menba Suyu” işletmesi, bu vakfiyenin bir mirası olarak günümüzde de ayakta durmaktadır. Ayrıca Osmanlı Sarayı’na bu doğal kaynak suyundan gönderildiğine dair rivayetler de mevcuttur. Bu bilgiler, Osmanlı Sarayı ile Reşadiye (Güneyköy) arasındaki ilişkinin detaylı bir incelemeye değer olduğunu göstermektedir. Şeyh Şerafeddin’in, Osmanlı İmparatorluğu’nun resmi makamları nezdinde saygın bir alim olarak ayrıcalıklı bir muamele gördüğü anlaşılmaktadır.

O dönemde Osmanlı Devleti dört bir yandan saldırılarla zayıflamaktadır. Çanakkale Savaşı sırasında Güneyköy'den pek çok genç, diğer Türk köylerinden olduğu gibi cepheye gönderilmiştir. Bu gençler arasında bulunan Abdullah Dağıstani'nin Çanakkale Savaşı'nda ağır yaralandığında yaşadığı bir manevi tecrübe hakkında Şeyh Şerafeddin'in kendisine bunu sorması, müridlerinin halini uzaktan dahi takip edebildiği izlenimini vermektedir.

Şeyh Şerafeddin'in manevi derecesine işaret eden bir diğer olay, “Şeyh Servet” olarak bilinen TBMM 1. Dönem Bursa Milletvekili Servet Akdağ ile arasında yaşanmıştır. Gençliğinde Mevleviyye tarikatına intisap eden Servet Efendi, Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin ruhaniyetinden feyz almaya çalışmış ancak bir rüyasında, Mevlana Celaleddin-i Rumi tarafından müşşidinin kendisi değil, Bursa'da Dağıstan muhacirleri tarafından kurulan Reşadiye köyünde bulunan Dağıstanlı Şeyh Şerafeddin olduğu bildirilmiştir. Rüyasında gördüğü bu kişinin kim olduğunu bilmeyen Servet Efendi, araştırmaları sonucunda Şeyh Şerafeddin'i bulmuş ve ona intisap etmiştir.⁵⁹ Ancak intisabını kabul etmeden evvel müşşidine tam itimatla bağlanabilmesini temin için hakkında gerekli incelemeleri yapması ve bu hususta vaki olacak zuhuratı ve hasıl olacak kanaati kendisine bildirmesi için ona bir süre vermiştir. Bu sürede Servet Efendi, bir gece rüyasında Hazret-i Muhammed'i (a.s.) ve onun arkasında Şeyh Şerafeddin Dağıstani'yi görmüş ve Rasulullah Efendimiz (s.a.v) şeyhe işaretle müşşidinin bu zat olduğunu ve kendisine intisap eylemesi gerektiğini bildirmiştir.

Ertesi gün, bu haberi vermek üzere Şeyh Şerafeddin'i ziyarete giden Servet Akdağ'ı şeyh, gülerek karşılamış “anlat bakalım gördüğün rüyayı” deyince Servet Bey, müşşidinin rüyasından tamamiyle haberdar olduğunu anlamış ve “rüyam sizce de malum bulunduğuna göre buyrun siz anlatınız” diyerek rüyayı müşşidinin ağzından dinlemiş ve her ikisinin de bu rüyayı aynı zamanda birlikte gördüklerini hayretle öğrenmiştir.⁶⁰

⁵⁹ Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstani”, 2017, 377-378.

⁶⁰ Sinan Onbulak, *Ruhi Olaylar ve Ölümünden Sonrası*, (İstanbul: Dilek Yayınevi, 1975).

Bu olaylar, Şeyh Şerafeddin'in Osmanlı Devleti'yle ve dönemin önde gelen manevi şahsiyetleriyle olan bağını, maneviyat alanındaki etkinliğini ve geniş bir coğrafyada etki gücüne sahip olduğunu göstermektedir.

7.2. Din Türkler Elinde Kalacak

Yunan Harbi sırasında, Şeyh Şerafeddin Efendi ile İslamiyet'in ve memleketin geleceği üzerine yapılan bir sohbet dikkat çekicidir. Bu sohbette Şeyh Efendi, geleceğe dair kaygıları dile getiren bir soruya cevap olarak Hz. Ali'nin (r.a.) aktardığı bir olayı nakletmiştir. Rivayete göre Hz. Ali Kerremallahü Vecheh bir gün muharebe meydanında fitne ve kaos içindeki durumun nasıl bir sonuca varacağı sorulduğunda, “Din kıyamete kadar bakidir.” diyerek bir süre sessizliğe bürünmüş ve etrafındakiler uyudu zannetmişler. Ancak kısa bir süre sonra Hz. Ali (r.a.) başını kaldırarak “Ni”mel Etrak, Ni”mel Etrak” yani “Din Türkler elinde kalacak, Türkler ile yücecek ve kıyamete kadar baki kalacak” sözleriyle İslam'ın geleceğinde Türklerin önemli bir rol oynayacağına işaret etmiştir.

Bu nakli temel alan Şeyh Şerafeddin, harbin neticesinde zaferle sona ereceğini müjdelemiş olması yanında bu yorumunu İstanbul'un fethi ile ilgili ünlü hadisteki Ni'mel Ceyş ve Ni'mel Emir ile ilişkilendirerek zaferin kaderde mukadder olduğunu belirtmiştir.⁶¹

7.3. Şeyh Şerafeddin'in Kurtuluş Savaşındaki Rolü

Kurtuluş Savaşı, milletimizin birliği ve inancının yükselişiyle, vatan ve özgürlük uğruna tek yürek olmayı başardığı bir dönüm noktasıdır. Yedi düvelin işgaline karşı verilen bu mücadele, Sezai Karakoç'un “ya olmak ya ölmek” ifadesinde olduğu gibi, halkımızın “var” olma mücadelesini ve yeniden dirilişini simgelemiştir.

⁶¹ Hasan Burkay, *Şerafeddin Zeynel Abidin*, 35.

Cafer Barlas'ın belge göstermeden kaydettiğine göre; Şeyh Medeni ve Şeyh Şerafeddin, milletin birliği, dirliği ve vatanın özgürlüğü için önemli çalışmalar yapmışlardır. Ata yurtlarını terk ederek Anadolu'ya gelen muhacirlerin, yeni yurtlarını düşman karşısında savunmak için cesaretle cepheye koşmalarında, Şeyh Şerafeddin'in toplum üzerindeki etkisi ve rehberliği büyük rol oynamıştır. Bu durum, onun yüksek ahlaki değerleri halk arasında yaygınlaştırmadaki başarısını açıkça ortaya koymaktadır.

Kurtuluş Savaşında Yunan birliklerinin Bursa'dan sonra, Orhangazi'yi işgalleri ve Şeyh Efendi'nin yaşadığı Güneyköy (Reşadiye) sınırına gelip dayanmaları üzerine Şeyh Şerafeddin Yalova'nın birçok köyü ile temasa geçerek Esadiye, Soğucak, Hamzalı, Paşaköy, Yeni Bazar, Safran, Akköy, Kadıköy Yenimahalle sakinlerinin Reşadiye köyünde toplanmaları çağrısında bulunur (1921). Biz Yunanlılarla konuşuruz anlaşırız diyerek Armutlu, Kocadere, Çınarcık köyleri bu davete katılmaz.

Şeyh Şerafeddin'in müridi Sıbgatullah Gayret'in aktardıklarına göre; bu davete Yalova'nın dokuz köyünden insanlar katılmış ve Reşadiye'de toplanmışlardır. Çoluk çocuk binlerce kişi, Şeyh Efendi'nin önderliğinde çevrede konuşlanmış Yunan birliklerinin arasından geçerek Adapazarı Geyve ilçesine hicret etmiştir. Bu zor yolculuk sırasında hiçbir can kaybı yaşanmamış ve halkın onuruna en ufak bir zarar gelmeden büyük bir katliamın eşiğinden dönmüştür. Şeyh Şerafeddin'in Kurtuluş savaşı sırasında ve sonrasında ülkenin yaralarını sarmak, toplumu yeniden birleştirmek için yaptığı hizmetler ne yazık ki bugün hâlâ yeterince bilinmemektedir. Zamanın mürşid-i kamili olan Şeyh Şerafeddin'in değeri, kendi köylülerinin bir kısmı dışında Yalova halkı ve idarecileri tarafından yeterince anlaşılamamış ve takdir edilememiştir. Şeyh Şerafeddin, son derece mütevazı bir yaşam sürmüş, yaptığı onca önemli işin bile fark edilmemesi için çaba göstermiştir. Bu tutumu, onun ne kadar büyük bir şahsiyet olduğunu açıkça kanıtlamaktadır.

Dağıstan'dan hicret ederek Yalova'nın bir dağ köyünde yerleşen Şeyh Şerafeddin Ankara hükümetinin ricasıyla hem Sultan'la hem de İstanbul Hükümeti ile görüşmeler yapmıştır. Kurtuluş Savaşı ve Ankara hükümetinin icraatları hakkında Sultan Reşad ve Sultan Vahideddin'i bilgilendirmiş, özellikle Sultan Vahdeddin'in çevresindeki art niyetlilerin etkisiyle oluşan olumsuz kanaatlerini değiştirmeyi başarmıştır. Sultan Halife İstanbul'da kurulacak hükümetin adayları konusunda Şeyh Efendinin fikirlerini öğrenmek istemiştir. Ayrıca Sultan Vahdeddin'in düşüncelerini Ankara hükümetine ve TBMM'ye iletme için Şeyh Şerafeddin otuzüç gün süren zorlu bir yolculuk yapmış ve TBMM'de okunacak konuşmayı hazırlamıştır. Bu olaylar onun gözlerden uzak bir şekilde vatanın geleceği için ne kadar önemli sorumluluklar üstlendiğini açıkça göstermektedir.

Şeyh Şerafeddin'in hazırladığı metni TBMM'de okuyan Bursa Milletvekili Servet Akdağ; Şeyh Efendi'nin İstanbul hükümet yetkilileri ile görüşmeler yaptığını Sultan Vahdeddin'in hükümet değişikliği yapacağı sırada Şeyh Şerafeddin'in fikrine başvurmaları üzerine; Şeyh Efendi'nin hükümeti kurmakla Tevfik Paşa'yı önermiş olup Damat Ferid Paşa'nınsa kabineden uzak tutulmasını belirttiğini, bunun Hilafet ve saltanata zarar verme ihtimaline dikkat çektiğini söylemiştir. Ayrıca Sultan Vahdettin, Şeyh Şerafeddin'den, Sultan Reşat'ın İstanbul'un işgali esnasında İngilizlerin baskı ve tacizlerine maruz kalan ve ruh sağlığı bozulan iki gelinini okumalarını istemiştir.

Ve yine Şeyh Şerafeddin'in Mustafa Kemal, Fevzi Çakmak Paşa ve İsmet İnönü ile görüşmeleri, Servet Akdağ gibi sürekli kendisiyle görüşen bazı vekillerin TBMM'de yer almaları, damadı Abdulhalik Bey'in Mustafa Kemal Paşa'nın korumaları arasında yer almış olması ve daha bir çok konu üzerinde çalışmalar yapılması toplumun manevi önderlerinin öneminin anlaşılması bakımından önem arz etmektedir.⁶²

⁶² Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 162-164.

Şeyh Efendi'yi kıskanan ve ona iftira atmak için planlar hazırlayan muhalifler, çeşitli asılsız iddialar ortaya atmışlardır. Cumhuriyet'e karşı olduğu, Milli Mücadele Hükümetine katılanların öldürülmesi gerektiğini savunduğu, halkı Şam'a hicret etmeye teşvik ettiği ve Sultan Vahdeddin Hükümetinin bazı fetvalarını köydeki duvarlara astırdığı gibi gerçek dışı suçlamalarla Şeyh Efendi'yi İstiklal Mahkemelerinde yargılanmaya zorlamışlardır. Bu iftiralar sonucunda 39 gün boyunca Eskişehir ve Ankara cezaevlerinde tutulan Şeyh Şerafeddin, mahkeme sonunda kesin bir beraat alarak köyüne dönmüştür. Ancak bu süreçte iftiracıların kurdukları hayallerin gerçekleşmediğini görüp hüsrana uğradıkları da bir gerçektir. Karşıt görüşte olanların iftiralarını çürüten bir başka önemli belge, Gazi Mustafa Kemal'in ve diğer hükümet üyelerinin kararıyla Şeyh Şerafeddin'in emrine altıyüz bin kuruş tahsis edilmesidir. O zor yokluk günlerinde Ankara Hükümeti'nin böyle bir karar alması elbette ki sıradan bir olay değildi. Eğer Şeyh Şerafeddin Cumhuriyet'e, Milli Mücadeleye karşı olsaydı, Cumhuriyet Meclisinde görüşleri ve faaliyetleri neden okunurdu? Milli Mücadele Hükümeti neden ona destek için para tahsis ederdi? Hakikatler asla sonsuza dek gizli kalamaz. Yalanlar ve iftiralar er ya da geç sahipleriyle birlikte ortaya çıkar ve yok olurlar. Buna karşılık, gerçekler, ona sahip çıkanlarla birlikte ebediyen yaşar. Yarım yüzyıl sonra ortaya çıkan bu belgeler, hakikatın gücünü ve iftiraların çöküşünü en açık şekilde gözler önüne sermektedir.⁶³

7.4. Şeyh Efendi'nin İdamla Yargılanışı, Beraatı ve Jurnalcileri Affetmesi

Şeyh Şerafeddin'in müridi ve olayın tanığı Ahmed Hamdi Efendi'nin anlatımını not alan Mehmet Yılmaz'ın kayıtlarında Şeyh Şerafeddin'in idamla yargılanışı:⁶⁴

Halifelik makamına ulaşmış olan Ahmet Hamdi Efendi bu olayı gözyaşlarıyla şöyle anlatmıştır; sabah olduğunda Üstadı ve Ahmet Hamdi Efendi'yi duruşmaya götürürler. Mahkeme heyetinin başında üç Ali'ler bulunmaktadır. Üstadı suçlu

⁶³ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 174.

⁶⁴ Olayın birebir tanığı Şeyh Efendi'nin müridi Ahmed Hamdi Efendi.

sıfatıyla mahkeme salonunda oturtulur. Kimlik yoklama sırasında savcılık makamında bulunan Necip Ali Bey üstada dikkatlice bakar ve onu tanır. Reisten söz hakkı alarak konuşmaya başlar. Necip Ali, Üstadın Bolu’da ve Adapazarı çevresinde Cumhuriyeti destekleyen halka nasihat ederek isyanlardan vazgeçiren ve bu doğrultuda çok önemli hizmetler yapan biri olduğunu uzun bir konuşmayla ifade eder. Bu savunma mahkeme heyetinin dikkatini çeker ve karar verme odasına geçer. Biraz sonra duruşma tekrar başlar ve iddiaların kaynağı ile şikayet edenler açıklanır. Netice olarak üstada yöneltilen suçlamaların tamamen bir iftiradan ibaret olduğu kesinlik kazanır. Üstad ve beraberindekiler derhal beraat ettirilir. Bu arada üstada sorulur: “Bu iftiracıların cezalandırılmasını ister misiniz? Onların hak ettikleri cezayı alması için başka bir talebiniz var mı?” derler.

Ümmetine karşı Rauf ve Rahim olan Seyyid-i Kainat Cihan Peygamberinin gerçek varisi bulunan büyük insan, üstad hemen der ki; “Muhterem Heyet-i Ali Hazeratı, onlar cehlin girdabına düşmüş, hırs ateşinde duyguları pelteleşmiş, hayrı şerri seçemeyecek kadar cahil evlatlardır. Biz af ettik Ali Heyet’iniz de af etmelerini talep ederim” deyince hayretle mahkeme heyeti birbirine bakışır ve mahkemenin son bulduğunu ilan ederler.⁶⁵

Üstad’ın huzunda en çok menkıbe zapta almış olan Kantarcı Refik lakablı, Refik Efendi bir gün, Üstad’ın bir sohbet meclisinde buyurduğu menkıbe-i şerifi şöyle kayıda almıştır:

Üstad buyurmuştur ki; Bu Reşadiye köyümüzün düşman tarafından yanmasına köyümüzden iki kimsenin kötü ahlâkı sebep oldu, demiştir. Bunun üzerine edeb ve terbiye üzere Üstad’dan sorduk “Ya Hazret, bunların hakkında Evliyaullah Kiramlar ne ceza verecekler?” dedik. Cevaben: “Ceza yerine affa mazhar oldular”, cevabını verdi. Bizler şaşkınlık ve hayret içinde iken Üstad buyurdular ki: “Evladlar size Hallac-ı Mansur Hazretleri hakkında bir örnek hadise zikredeyim; Hapishaneye kapatılan Mansur’a hapishanede yanına bıraktıkları kimseler bazı sorular sordular ve dediler ki: “Sabır, kanaat ve mürüvvet nedir?” Verdiği harika cevap şu oldu; mübarek

⁶⁵ age., 175.

elini bir yere temas etti, derhal çeşitli yemek ve meyvelerle dolu şahane bir sofraya zuhura geldi. Ve yanındakilere haydi buyurun yiyiniz, dedi. Kendisi ise kurumuş ve küflenmiş ekmeği yemeğe başladı ve dedi ki: “Cenâb-ı Hak’ın bana ihsan ettiği bu kuvveyi kudsîye malik ve sahip isem de Cenab-ı Hak’ın takdirine razı olup sabır ve kanaat ederim.”

Mürüvvete gelince, dönemin ulemaları tarafından verilen fetva doğrultusunda Mansur Hazretleri “zındık” olmakla suçlanmış ve bu sebeple ailevi hayatı ciddi bir sınavdan geçmiştir. Ailesinin boşanma sürecinde bekleme süresini dikkate almaksızın Mansur Hazretleri’nin dört nikahlı eşi Mansur’un karşısına getirilip bunları şu ulemalara nikahladık dediler. Bu süreçte Mansur Hazretleri’ne her biri sabrı ve hazzı zor olan birçok hakarete bulundular.

Sonunda infaz kararı alınmış, idam günü geldiğinde “Bu zındığın kanı toprağımıza dökülmesin, ölmüş bir eşek derisine kanını ve cesedini sarıp bir çukura atılsın” dediler. Ancak infaz gerçekleşince mübarek kanının her düştüğü yere “Allah” yazıldı. Bu durum herkes üzerinde büyük bir etki bırakmış, onların da vicdani bir muhasebe içine girmelerine neden olmuştur. Fakat ok yaydan çıkmıştır. Nihayetinde Mansur Hazretlerinin son sözleri şöyle nakledilmiştir: “Cümledenize Cenab-ı Hak’dan af diledim. Hakkım helal olsun”. Bu sözlerin ardından Mansur Hazretleri, tasavvufi öğretilerde “sabır”, “kanaat” ve “mürüvvet” erdemlerinin bir timsali olarak anılmıştır.

Şeyh Şerafeddin devamla buyurur ki: “bizi şikayet edenler bizim evlatlardır. Bu kimseler (jurnalçılar) hayli hastalık sıkıntısı çektiler. Yine biz gerek manevi gerek maddi yardımlarımıza devam ettik” diye, Üstadın bu anısını böylece kayda alarak bizlere aktarmışlardır.⁶⁶

⁶⁶ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 176-177.

7.5. Bursa Valisi Abbas Halim Paşa'nın⁶⁷ (1915-1917) Şeyh Efendi ve Köyü Hakkındaki Tarihi Raporları⁶⁸

1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'nın ardından, Kafkasya'dan göç eden Karaçaylar (Kumuk'ların bir kolu) ilk olarak Sivrihisar'a yerleşmiştir. Ancak bölgenin iklim koşullarına uyum sağlayamamışlardır. Bunun üzerine Yalova bölgesinde boşaltılan Ermeni köylerinden biri olan Çağdaş Köyü'ne yerleştirildikleri bilinmektedir.

1918 yılına gelindiğinde ise, Ermenilerin ayrıldıkları köylerine dönmeleriyle Karaçaylar, açıkta kalmışlardır, Bursa Valiliği ve İçişleri Bakanlığı Göçmenler Genel Müdürlüğü, Tahsin Bey'in kadı çiftliklerini Kafkasya göçmenlerine tahsis etmeyi teklif etmiştir. Ancak İzmit Mutasarrıflığı bu teklifi reddetmiştir.

Bunun sonucunda açıkta kalan Kafkas göçmenleri Karaçaylar, Reşadiye (Güneyköy) Köyü'ne sığınmıştır. Köydeki mevcut evlerin yetersizliği nedeniyle cami ve okullarda barınmak zorunda kalmışlardır. Bu dönem köy nüfusu 700 haneye ulaşmış savaş ve kıtlık şartları nedeniyle göçmenler büyük zorluklarla karşılaşmış, temel ihtiyaçların karşılanmasında ciddi sıkıntılar yaşamışlardır.

Osmanlı seferberlik bütçesinin tamamı bu yıllarda geri dönüş yapan Ermenilere tahsis edilmiştir. Herşeye rağmen Şeyh Şerafeddin Göçmenler Genel Müdürlüğü'ne başvuru yaparak köydeki sıkıntıyı yerinde incelenmesi talebi üzerine, Genel Müdür Yardımcısı Muzaffer Bey, bizzat bölgeye gelerek rapor tutmuş, beş sayfalık bu raporunda Reşadiye (Güneyköy) Köyü ve Şeyh Şerafeddin hakkındaki gözlemlerini şöyle belirtmiştir:

⁶⁷ Abbas Halim Paşa (d.1866, Kahire - ö.1934, Kahire), Osmanlı Devlet adamı, Mısır Prensi. Osmanlı Devleti'nde sadrazamlık yapmış Sait Halim Paşa'nın kardeşidir. Malta sürgünlerindendir. Sanatsever bir kişi olan Abbas Halim Paşa, hayatı boyunca pek çok sanatçıya maddi destek sağlamış, milli şair Mehmet Akif Ersoy'un yakın dostu ve hâmisî olmuştur.

⁶⁸ Muhsin Sevencan, 26 Haziran- 3 Temmuz 2008, *Haberci Gazetesi*, Yalova.

“...İş bu köy, vergi kaydına göre 471 haneden oluşmaktadır. Yaklaşık 1000 nüfusu vardır. Muntazam ve oldukça büyük üç camisi, bir medrese ile erkek öğrenciler için iptidai ve rüştiyeyi kapsayan bir okulu vardır. Köy sokaklarının düzeni ve temizliği buna bağlı olarak camii ve diğer genel binaların güzel idare edilmesinde ve korunmasında başarılı olunduğu gözlerden kaçmamaktadır.

Köy, Şeyh Şerafeddin Efendi ile birlikte 1898 yılında Dağıstan’dan ayrılan 60 hane kadar göçmen tarafından kurulmuş peyderpey aynı bölgeden gelen göçmenlerle sayı bugün 400 haneyi aşmıştır.

Köy yüksek dağlar arasına sıkışmış ufak bir vadi üzerinde kuruludur. Etrafı taşlık ve pırnallık-bir ağaç türü- ormanla çevrili olup ziraat yapmaya uygun arazi pek azdır. Halkı ziraat ve çiftçiliğe pek aşına ise de mevcut arazi ihtiyaca uygun olmadığından nüfusun büyük çoğunluğu odunculuk ve kömürcülük işleriyle geçimini sağlamaktadır. Bu sebeble Yalova köylerinde refah seviyesi ve ürün bolluğu bu köyde görülmemiştir. Şeyh Efendi de dahil olduğu halde Türkçeye vakıf olmadıkları ve pek az konuşabildikleri görülmüştür. Köyde kısmen Arapça konuşulmasının yanında genelde Dağıstan lisanı kullanılmaktadır. Halkın Şeyh Efendi’ye itaatleri tamdır. Şeyh Efendi fıkıh ilmine, matematik ve tıp bilgisine sahiptir. Yaşadığımız çağın medeni bilgilerine ihtiyaç duyulacak kadarıyla sahip olup, kesinlikle mutaassıp değildir.

Köyde mevcut binalar ile dini okullar ve binalar sokak ve şaselerin yapım ve bakımı Şeyh Efendi’nin önderliğinde sanatkar göçmenler tarafından yapılmıştır. Köyde her bir fert “bir gün” köyün genel hizmetleri için çalışmaya mecburdur. O gün, sokak ve şaselerin ve kamu binalarının işleri yapılır. Geceleri dahi nöbetleşe on kişi köy içinde ve etrafında kolluk yaparak güvenliği sağlamaktadır.”⁶⁹

7.6. Hüdavendigâr Vilayeti Umumi: 9038 Hususi: 934 İçişleri Bakanlığı Yüksek Makamlarına

Rus baskısı altında yaşam mücadelesi veren ve canlarını kurtarmak amacıyla Osmanlı Halifeliğine sığınan mücahid şehid merhum Şeyh Şamil Hazretleri’nin kabilesinden Şeyh Şerafeddin Efendi ve ona bağlı olanlar Orhangazi Reşadiye (Güneyköy) Köyü mevkiinde iskân halkaları kendilerine tahsis edilmiştir. Özellikle

⁶⁹ Cafer Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 185-186.

Baltacı Çiftliği arazisinin göçmenlere dağıtılması, bu yerleşim sürecinin önemli bir parçasını oluşturmuştur.

Şeyh Efendi'nin önderliği, teşviki ve rehberliğinde, köy halkının destek ve gayretleriyle önemli bir kalkınma hamlesi gerçekleştirilmiştir. Hükümete yük olunmaksızın mermer kaplı üç cami-i şerif inşa edilmiştir. Bunun yanı sıra otuz odalı bir dersane içeren bir medrese ile iptidai (ilkokul) ve rüştiye(ortaokul) mektepleri kurulmuştur. Köyün ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çeşmeler ve şadırvanlar inşa edilmiş, böylelikle Reşadiye köyü çağdaş planlama anlayışıyla imar edilerek bir kasaba görünümüne kavuşturulmuştur.

Köy, gösterdiği gelişme sonucunda başlangıçta 70 hane iken kısa süre içinde 700 haneye ulaşmıştır. Bu durum önceki yıllarda köy halkına tahsis edilen arazilerin yetersiz kalmasına yol açmıştır. Artan nüfus ve gelişen şartlar nedeniyle hazineden devri yapılan Baltacı Çiftliği'nin bir lütuf olarak köy halkına dağıtılması talep edilmiştir. Bu talep üzere nüfus sayısına oranlanarak kişi başına yeterli miktarda arazi dağıtımını gerçekleştirmek üzere görevlendirilen bir memur gönderilmiştir. Ancak tüm hazırlıklara rağmen söz konusu arazi dağıtımı gerçekleşmemiştir.

Memleketlerinde nüfus ve mevki sahibi olmalarına rağmen, dindarlıklarını muhafaza ederek büyük bir fedakarlık ve hamiyet duygusuyla göç etmeyi tercih eden Şeyh Şerafeddin'in sahip bulunduğu üstün ahlaki faziletlerini mükemmel ilmiyle birleştirerek medeni yeteneklerini ortaya koymuş ve bu başarılarını eylemleriyle ispat etmiştir. Şeyh Şerafeddin'in bu başarısı, Hilafet makamına ve Osmanlı Hükümeti'ne duyduğu derin sevgi ve bağlılıkla perçinlenmiştir. Gösterdiği bu bağlılık halka şefkatle yaklaşması, yardımda bulunulmasını ve dolayısıyla kendisine ve bağlılarına arazi tahsis edilmesini gerekli kılmaktadır.

Şeyh Efendi'nin gelişmiş anlayışı, uygun yönetim yeteneği ve geniş ilim – irfanı sayesinde modernleşmeyi hızlandıracağına inanılmaktadır. Bu nitelikleriyle söz konusu Baltacı Çiftliği'nin Kafkasya göçmenlerine hızlı bir şekilde paylaştırılmasının yüce Bakanlık tarafından uygun görülerek gerçekleştirilmesi

temenni edilmektedir. Bu hususta ilgili kişiler için ferman ve buyruk gereğinin yerine getirilmesi emredilmiştir.

Bursa Valisi (1915-1917)⁷⁰

7.7. Kurtuluş Savaşı ve TBMM’ye Manevi Destek: Şeyh Şerafeddin Dağıstanî’nin TBMM’ye Sunulan Bildirisi (11 Mayıs 1920)

Türk İstiklal Savaşı’nın manevi yönünü ele alan az sayıda kitap yayınlanmış olup bu eserlerin daha çok uzman çevrelerde kalması, geniş halk kitlesinin Kurtuluş Savaşı’na manevi katkıda bulunan önderler hakkında yeterince bilgi edinmesini engellemiştir. Bu konudaki akademik çalışmalardan biri olan ve Doç. Dr. Hülya Küçük imzasıyla yayımlanan “Kurtuluş Savaşında Bektaşiler” adlı eser, önemli tarihi gerçekleri belgeleriyle sunmasıyla öne çıkmaktadır. Bu kitapta Şeyh Şerafeddin Dağıstanî’nin TBMM’ye sunduğu beyanın tarihi önemi de vurgulanmaktadır. TBMM ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Şeyh Şerafeddin’in hizmetlerini takdir ederek kendisine bir takdir belgesi ve ödenek tahsis etmiştir.⁷¹

Şeyh Şerafeddin Dağıstanî, Rus işgaline karşı 25 yıl boyunca direnmiş, ardından Osmanlı topraklarına göç eden Dağıstanlılar arasına katılmış ve Şeyh Şamil’in de irtibatlı olduğu tasavvuf geleneğine mensuptur. 11 Mayıs 1920’de TBMM’ye sunduğu bildiriye, henüz 18 günlük olan ve üyelerinin bir kısmı Ankara’ya ulaşmamış meclise iletmış olması, bu bildirinin ne denli tarihi bir öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır. O tarihte, Türkiye için kurtuluşun bir ışığı görünmemekle birlikte, Şeyh Şerafeddin, TBMM kürsüsünden manevî müjde ve destek mesajını Bursa milletvekili olan müridi Şeyh Servet aracılığıyla iletmıştır.⁷²

⁷⁰ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 187.

⁷¹ Şerafeddin Dağıstanî’nin bu hizmetlerini dikkate alan TBMM ve T.C. Hükümeti’nin ilk kararlarından birisine kendisine hizmetlerinin karşılığı olarak verilen takdir beratı ve tahsis edilen ödenek ile somutlaştırılmıştır. Bunun belgesi için bkz. Hülya Küçük, *Kurtuluş Savaşı’nda Bektaşiler*, (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2007).

⁷² Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstanî”, 2017, 381-382.

Bu beyan, henüz İstiklal Savaşı'nın başlamadığı, TBMM'nin kuruluş aşamasında olduğu ve bağımsızlık mücadelesinin kutsiyetine vurgu yapılan bir dönemde manevi bir güç kaynağı olmuştur.

Nakşibendi Şeyhlerinden Şeyh Şerafeddin Dağıstani'nin 11 Mayıs 1920 tarihli beyanı, Bursa Milletvekili ve kendisi de bir Nakşibendi olan Şeyh Servet tarafından TBMM'de sunulmuştur.⁷³ Şeyh Şerafeddin, milletvekili olmadığı için kürsüye çıkamamış; bu ifadeleri müridlerinden olan Şeyh Servet tarafından seslendirilerek TBMM zabıtlarına geçirilmiştir. Bu beyanat, henüz İstiklal Savaşı'nın başlangıcında ve TBMM'nin kurulmasının üzerinden yalnızca 18 gün geçmişken yapılmıştır. Meclis üyelerinin çoğu daha Ankara'ya ulaşamamış ve bağımsızlık yolunda herhangi bir zafer ışığı dahi ufukta belirmemişken, Şeyh Şerafeddin'in bildirisi, gelecekteki bağımsızlık mücadelesine ve cihadın kutsiyetine dair müjdelerle doludur.⁷⁴ Bu tarihî konuşma, İstiklal Savaşı'nın ruhani destekçileri ve onların manevi katkıları hakkında önemli bir belge niteliğindedir.

7.8. Şeyh Şerafeddin Dağıstani'nin 11 Mayıs 1920 Günü Ankara'da TBMM'ye Tebliğ Ettiği Hakikatı Beyanı

11.5.1336 (11 Mayıs 1920) günkü toplantının Birinci Celsesinde, Meclis Başkanlığı makamında Reis Sani Celaleddin Arif Beyefendi'nin, katipliklerde de Haydar (Kütahya mebusu) ve Muhiddin Baha (Bursa mebusu) beylerin bulunduğu celsede önce usul gereği “zaptı sabık hulasası” okunur. Daha sonra “azayı kiram muamelatı” ve “muhtelif evrak”ın görüşülmesi tamamlandıktan sonra, “beyanat” bahsine sıra gelir.

TBMM Zabıt Ceridesi'nin 1. Döneme ait 1. Cildinin 261-265. Sayfalarından aynen aktarılmıştır:

⁷³ TBMM Zabıt Ceridesi 1. Döneme ait 1. Cild, 261-265. Bu tarihi metnin sadeleştirilerek yayınlanması faydalı olacaktır.

⁷⁴ Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstani”, 2017, 382-383.

7.- BEYANAT

1.- Bursa Mebusu Şeyh Servet Efendi'nin, Meclisi ziyarete gelmiş olan Şeyh Şerafeddin Efendi hakkında beyanatı

REİS - Efendiler, müsaade buyurulursa eazımı İslamiyeden Şeyh Şerafeddin Efendi Hazretleri Ankara'yı teşrif buyurdular. Bugün meclisimizde bulunuyorlar, kendileri gerek Meclisimizde mevcut olan haleti ruhiyeyi doğrudan doğruya görmek ve avdetlerinde kendi müridanına bu meseleyi olduğu şekilde izah eylemek ve hem de bulunduğu muhitte meslekimizin, meşrebimizin, arzumuzun ne derecede ali olduğunu bildirmek için buraya kadar bizzat teşrif etmişler, ihtiyarı zahmet etmişler. Bugün de Meclisimizde bulunuyorlar. (Alkışlar)

Müsaade buyurulursa kendileri bazı beyanatta bulunmuşlardır. Şeyh Servet Efendi Meclisi Alinize onu tebliğ edeceklerdir. (Hay hay, sesleri)

FEYZİ Ef. (Malatya) - Kendileri teşrif etsin. (Aza değil, sesleri)

ŞEYH SERVET Ef. (Bursa) - Efendim, bendeniz evvela kısaca birtakım cümlelerle Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin mesleki hususiyeti ve mahiyeti hususiyesini rüfekayı kirama takdim etmekliği bir vazife addediyorum.

Şeyh Şerafeddin Efendi Hazretleri yirmi iki seneden beri kendileriyle pek samimi mürafakat ettiğim zattır. Alemler İslam namına vücudu ehemmiyetli bir şahsiyettir. Ezcümle Meclisi Alinize takdim edeceğim bir meziyeti cümlelerinizi memnun edecektir. İslamiyetin, İslam ahkâmı ilmiyesinin, kala-i celilesinin, manevi, ahlaki yükseklikleri, maaliyatı olduğu gibi maddi terakkiyatı da cami olduğunu canlı bir nümuneyle gösteren bir zattır. (Var olsunlar, sesleri)

Efendim, Şeyh Şamil Hazretlerinin kabilesinden hicret edip memleketimize geldiği günden beri bir ufacık dağ başına etbaiyle, efradiyle çekilmişler, vesaiti umraniyenin her cinsinden mahrum oldukları halde sırf İslamiyetin teavün ve kudsiyetini ve içtimai olan tesiri kudsisini iyi anlamak, iyi tatbik etmek suretiyle, bugün Avrupa'da dahi görülmeyecek derecede, maddi asarı umranın en büyük, en canlı nümunelerini gözümüzün önüne koymuştur, zannedirim.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) - Bizzat şahidiyim.

ŞEYH SERVET Ef. (Devamla) - Pek çok şahid olanlar vardır, rüfekanızın içerisinde. Bu zat efendim pek yüksek emeller ile geldiği gibi pek mühim hadiseleri, havadisleri bize bildirmek, bizim takip ettiğimiz hakkın azametini, kudsiyetini daha büyük bir surette bizim gözümüzün önünde tecelli ettirmek emel-i kutsisiyle teşrif etmişlerdir.

Son zamanlarda en son olarak İstanbul'dan ayrılan ve Zatı Şahane ile de görüşen bir kardeşimizdir. Zatı Şahane ile görüşmelerine sebep; bendeniz Bursa'da iken; bir müddet Bursa'da valilikte bulunan Hazım Beyefendi Dahiliye Nazırı idi. Bir mektup göndermişlerdi. Bekir Sami Bey'e ve bendenize ki; Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin şahsiyeti hususiyesinde gördüğüm yükseklik ve büyüklük bana bir ümit verdi ki, bugün başımızın

taçı olan Padişahımızla görüşürler ve kendileri kendi mesleklerinde ulviyet derecesinde irşada çalışırlarsa zannediyorum ki, pek büyük bir mikyasta Müslümanlara faydalı olur ve Müslümanların Padişahları ile olan vahdetini temine en büyük sebep olmak üzere kabul olurum zannederim” diyorlardı. Bunun üzerine Şeyh Efendi hazretlerine mağruzatta bulundum. Teşrif etmişlerdi. Görüşmüşler Zatı Şahane ile. Tabii lazım gelen münasebatı irşadiyenin her cihetini beyan etmişler. Bu hakikati kendilerinde kabul etmiş, takdir etmiş bulunmalarını; nazarı dikkate alarak o hakikati kalplerinden daha tarsin etmek, temmiye etmek, kasdı ile birçok müsahabat ve irşatta bulunmuşlar. En son Zatı Şahane Hazretleri buyurmuşlar ki; “Efendim, bunu takdir etmemek, hususan hilafet makamında bulunan kimse için kabul edilemez. Takdir ediyorum, hususi ile görüştüğümüz musahabelerimiz neticesinde bu takdim, bu anlayışım daha fazla büyümüşür, yükselmiştir.”

Lakin şunu maalesef söylerim ki –ağlamışlar ve gözlerinden yaş dökmüşler- öyle bir vaziyete beni soktular ki, bugün bu maksadımı milletimle birleşip de meydana koyabilmek adeta muhal olmuş ve imkan kalmamıştır. Muhal derecelerine varmıştır, ben pek mahzunum, pek müteessifim. Salihlerin, alimlerin dualarına muhtacım. Allah bizi kurtarsın. Beni de, İslamları da düşmanların elinden kurtarsın.” (İnşallah kurtaracağız, sadaları)

Benim maksadım Müslümanlarla ve bu Müslümanların ali maksadı ile beraber olmamanın imkanı mı vardır demişler ve ağlamışlar. Yalnız sizden şunu rica ederim ki; maksadım şu olduğunu, Müslümanların bir vücut gibi çalışmasını arzu ettiğimi bilin ve bildirin.

Birincisi bu, ikincisi İstanbul’da düşmanlarımızın yaptıkları fecaat, denaet, yırtıcılık, canavarlık bizim işittiklerimizin pek çok fevkinde imiş. Bizzat gözleriyle gördükleri bir çok hakikatleleri bedeninize anlattılar. Sabaha kadar gözüme uyku girmede. Hanedan-ı Al-i Osman’a şehzadegana o kadar caniyane, şeniane, hayımane tecavüzde bulunmuşlar ki, doğrudan doğruya kapıları kırarak muhasara etmek ve onlara her türlü hakareti yapmakla başlamışlar ve bu dehşetten müteessiren Sultan Reşad merhumun aileleri ve mahdumlarının aileleri yani gelinlerinin her ikisi de tecennüm etmiş. Sultan Reşad merhumla doğrudan doğruya olan münasebetlerinden Şeyh Efendi Hazretlerinin İstanbul’da bulunduğunu duyduklarından derhal kendilerine beyanatta bulunmuşlar. Aman bize biraz gelmek mümkün ise gelsinler diye. Gitmişler bizzat, kendileri tecennüm etmiş olduklarını gözleriyle görmüşler ve kendilerine dua etmesi için ricada bulunmuşlar, dua etmişler. Gözleriyle bu tecennün vakasını görmüşler. Bu teccennün o vakanın dehşetinden olan cinnetten ibaret imiş. (Müsebbipleri kahrolsun sesleri). Sonra daha müthiş, hem böyle yapıyorlar. Hem de bakınız ne şeytanet kullanıyorlar: Siz kendi faydanızı, kendi zararınızı hissetmiyorsunuz, siz insanlık kılığından, kıyafetinde ve insanlık anlayışından mahrum kalmışsınız, bu gün Anadolu’daki kuvvet nedir biliyor musunuz? Toplaşanlar kimlerdir, biliyor musunuz? Bu saltanatı doğrudan doğruya yıkarak bu saltanatın zerre kadar eserini bırakmamak isteyen, Bolşevik mezhebinde toplaşan Bolşeviklerdir.

En büyük gayeleri, saltanatımızın esasını, kökünü yıkmak ve başka türlü yeniden bir esas meydana getirmektir.

Bu suretle halka telkinatta bulunuyorlarmış. Kısaca bu şeyin içerisinde şunu da arz etmek isterim; Böyle propagandayı alabildiğine olarak yapıyorlar. Bunu da Şeyh Efendi hazretlerinden sormuşlar. Siz tabii daha iyi anlamışsınızdır. Ne türlü! Anlayamıyoruz. Bizim bildiğimiz Osmanlılığın, hilafetin kudretin müstakillesine takyit ile beraber mevcudiyet-i hakikiyemiz yaşayamaz diye ortaya çıkmış bir millet kuvveti olmak üzere bir saltanat kudretine ikame ve tahsis için toplanmış bir millet cemaati olmak üzere biliyoruz, ve biliyorduk.

El'an da bundan başka bir şey hatırıma getiremiyoruz, lakin bunlar bilumum bu telkinatta bulunuyorlar. Bununla beraber bazen bu sözü söyleyen Müslümanlara da tesadüf ediliyor. Ne dersiniz buna diye Şeyh Efendiye sormuşlar, Şeyh Efendi de buyurmuşlar ki; Buna katiyen inanır mısınız? Anadolu nedir ve ne gibi itikattadır, nasıl bir ahlaktır, siz bilmez misiniz? İstanbul'u da halas edeceklerdir. Anadolu'nun Makamı Hilafete, Makamı Hilafetin kudretine, izzetine, iman etmediğine inanmış alem-i İslâm da hiçbir mevcudiyet tasavvur eder misiniz? Anadolu'yu İstanbul ile mi kıyas edersiniz? İstanbul'da bile benim birkaç gün içinde anladığım, halkın yüzde doksan beşinin, Anadolu'da, tecemmü etmiş millet kuvvetine şahsiyetin maneviye ile merbut olmaları ve bu merbutiyetlerinin samimi olmasıdır. İstanbul'u bile ben böyle görmüşken saf, temiz, pak ruhları henüz medeniyeti faside ve kazibe-i garbiye ile bulaşmayan Anadolu da böyle şeyleri tasavvur etmekten daha büyük safderunluk, daha büyük ne olur ki?

Bu suretle Şeyh Efendi hazretleri gayet hakimane, mahirane kendilerine telkinatta bulunmuşlar ve pek çok memnun olmuşlar ve bu suretle kalplerine biraz su serpilmiş ve teselli bulmuş...

Zaten Rüfekayı kiram, düşmanların elinde en ziyade korktukları nokta, zerre kadar adalet yüzü görmediğimizden ve andan ana onların zulüm ve taaddillerle pişmiş ve bağırımızın yanmış olduğunu hissettiklerinden dolayı onlar bizim için, yegane çare, birbirlerine muavenet edecek çare ve bir yol varsa ise o da Şark yoludur. Onlar siyasi münesabatı dostane hasıl ederler ve kendilerini kurtarırlar diye en büyük düşündükleri nokta, Bolşevik olacaklar, Bolşevik olmuşlar, Bolşeviklerle saltanatımızı yıkacaklar diye tabii düşman sözü ile, özü ile, kalemi ile her şeyi ile düşmanlıktan başka ne yapabilirler.

EMİN B. (Bursa) – Pek tabii

ŞEYH SERVET Ef. (devamla) – Onlardan, başka ne ümit edilebilir? Pek tabii bir şeydir. Tabii biz hakkı hayatımızı arayacağız. Hakkı hayatımızı ne suretle bulabilmek imkanı mutasavver ise o suretle katileştirir, teyakkun eder ve o yolda yürürüz. Bu mecburidir. Bu, hakkı hayat, yaşamak hakkıdır. Bu başka bir mesele değildir. Sonra efendim, Şeyh Efendi Hazretlerinin İstanbul hakkında havadisi şimdilik bundan ibarettir. Yalnız Meclisi Aliye kendilerinin muciz bir hitabeleri vardır. Onu da bendenize anlattılar. Kısacık onu da arz edeyim.

Evet bir mesele unutmuştum. Onu da hatıratıyım, o da mühimdir. Kendileri Zatı Şahane ile bu yolda görüşükten sonra avdet etmek üzere teşebbüste

bulunmuşlar. O kadar zahmetlere duçar olmuşlar, o kadar muhtelif ve mütaaddit şekillere teşebbüs etmişler ki, İstanbul'dan çıkabilmek için otuz üç gün bununla uğraşmışlar, nihayet çaresini bulmuşlar. Vesikalarını almışlar. Vapura binmek üzere iken Zatı Şahane Başmusahibi vasıtasıyla kendisine bir kağıt göndermiş ve demişler ki; kabinenin değişmesi icabediyor. Şunlar da hatırıma geliyor diye birkaç şahsiyet göstermişler. İçlerinde Ferid Paşa da varmış, bunu istihare etsinler, düşünsünler, bize kendi mütalaalarını bildirsinler; buna göre biz de mümkün olan şeyi yapalım. Elimizden geldiği kadar iyilik cihetine çalışalım. Şeyh Efendi Hazretleri bir gün mü, iki gün mü istihareden sonra kendilerine bir şey yazmışlar, başmusahibe vererek göndermişler, tekrar görüştükten sonra başmusahip, kendi eline yetiştirdim diye yemin etmiş. Orada buyurmuşlar ki; eğer istihareden hasıl olan neticeye itikat ediliyorsa, bütün şeraitiyle bendenizin çıkardığım netice, Tevfik Paşayı kabine teşkiline memur edebilseniz faydalı olacaktır. Öyle gördüm. Mümkün olabilirse yapın.

Ferid Paşayı kabine teşkiline memur ettiğiniz günden itibaren şahsiyetinize ve Hilafet ve saltanatınıza hizmet edememiş olacağını kati olarak anlayınız, Anadolu'nun sizinle artık münasebet peydah edemeyecek bir hale düşmeye mustar kalacağını da yazmıştır, buyuruyorlar.

Bilahara Ferit Paşa kabinesi meydana geldi böyle olduğu halde yine orada buluştum. Zaatı şahane Ferit Paşaya söylemişler ki, Şeyh Efendi Hazretleri var, onu görerseniz o İslam için faydalı bir zattır. Bu suretle buyurmuşlar. Aynı zamanda, demin arz ettiğim gibi Şeyh Efendi Hazretleri avdet etmek üzere Yalova vapuruna binmek üzere iken kendilerinin misafir olduğu yere bir otomobil göndermiş ve kendilerini istemiş, vapura gittiği söylenmiş, vapur şimdi hareket üzeredir. İhtimal ki, gitmiştir demişler, alelacele otomobil Galata'ya gelmiş, Şeyh Efendi'yi çağırılmışlar. Vapur hareket etmemiş olduğundan dolayı Şeyh Efendi otomobile binmişler ve doğrudan doğruya şuna hükmetmişler: Ferid Paşa kabine teşkiline memur olursa zararlı olur dediklerim duyuldu, bundan dolayı beni artık götürüyorlar, zarar yok, bu bir hizmet mukabilidir ve bu, bir şereftir demişler. Otomobile binmişler, Ferit Paşa'nın yanına gitmişler. Ferid Paşa yanlarına kimseyi almamış hususi görüşmek istemiş ve hususi görüşmüşler. Ferid Paşa; Zatı Şahane bana böyle bir irade tebliğ buyurdular. Bu teveccühü ne tarafa daha münasip görüyorsunuz demiş.

Doğrudan doğruya tabii bu sual karşısında müşkül bir mevkide kalmışlar, hakikati hissetmişler ve demişler ki: vallahi benim meslekim, ben Zatı Şahane'ye de öyle söyledim ve her yerde başka suretle söyleyemem, milletin birbirinden ayrılması hususi ile ufacık arada bir kan dökmeye sebep olmaktan daha büyük bir cinayet ben bilmem. Tabii hak, mutlak ki, mevcudiyeti İslamiyenin izzetinde, şerefinden, tealisindedir. Bu tarafı vucüda getirmek için çalışanlar sahibi hak olması da lazım gelir. Benim meslekim bunu uzun boylu tetkik olmadığı için şahsiyet tayin edemem, böyle olması lazım gelir. Binaenaleyh bu hakta toplanmaları lazım gelir. Müslümanların bu hakta ihtilaf etmelerinden daha büyük cinayet bilemem, aralarından ihtilafın kalkmasına çalışılmasını isterim ve aralarında da zerre

kadar kan dökülmemesi için irşadatta bulunulmasını isterim. Arzım bundan ibarettir. Başka bir şey değildir.

Dahiliye nazırı ile görüşüklerini de kısaca söyleyelim: Dahiliye nazırı da herhalde kendilerinin tuttıkları meslekin ehveni şer olan taraflarını söylemek istemişler. Heyeti umumiyesi itibariyle Şeyh Efendi anlamışlardır ki, onların kalplerinden, muhidlerinde kendilerin rivayeti, vicdanlarında cebanet vardır. İngilizlere karşı konur mu? İngilizlere artık karşı koyulur mu? En son delillere bakınız ne kadar çürüktü, ne kadar rezilane ve hasisanedir. En kuvvetli delilleri; İngilizlerin karşısında nasıl dururuz? Daha ziyade zararı mucibolur, daha büyük bir şeyi mucibolur, mahvı mucibolur, inkırazı mucibolur, halkın kanına dökmeyi mucibolur, artık ne yapıp yapmalı, uyuşmalı...

Öyle kanaat getirilmiş ki, hak ve aklın hilafında, akıl ve hikmetin de hilafında, insaniyetin hamiyetin, her şeyin hilafında, hotbinlik, hotkamlık, şuhasis olan şahıslarını, o rezil olan hayatlarını, çok sevmeklikten ibarettir neticesi...

Evet Efendim, neticeyi kelam İstanbul'un son havadisi bundan ibarettir. Anlaşıyor ki, Zatı Şahanenin unku ruhunda bizim maksadımız vardır. Lakin o ruhunu umkunda kalmış, o ruhunun umkundan bile sızabilmek imkanı kesmişler hainler, melunlar.(Kahrolsun, sadaları). Evet Meclisimizin mahiretindeki muşruiyet ve kutsiyet hakkında Şeyh Efendi hazretlerini itikat ve itminanları, mütalaa alileri, yekini alileri; Buraya her birimiz mutmainülkalb mutmainürruh olarak toplanmışız. Şüphe yok. Lakin yakinin daha namütenahi derecatı var, zannederim. Bundan bir miktar beyan etmeliyiz.

Şeyh Efendi hazretlerinin ifadelerinin hulasası: Buyuruyorlar ki, alem-i vücutta bir kanun-u katidir ki, mevcudatın her bir kısmının kendilerine mahsus kavadt-i hayatileri vardır. Tabii vazifeleridir. Onlar o kavaidi hayatiyeleriyle seyri kevnilerini takip ettikleri müddetçe o mevcudiyet maffuzdur. Hat ve, kemalatı vücutta ilerler, teali eder gider. Alemi vücudun en ekmeli bulunan nevi beni ademin, beni beşerin, malum mevcudatın en kamil olması itibariyle vazaif-i hayatiyesi, vazaif-i feriyesi pek bariz, pek açık suretle aşkar olunmuştur. Bu mesele ilmi, hikemi, felsefi bir surette hallonduğu gibi alem-i vücudun levhai tarihi açık suretle göz önüne getirilirse kullun, Kavaid-i hayatiyelerine ne kadar riayetkâr olurlarsa, vazifelerine ne kadar sıkı, samimi, merbut olurlarsa o kadar mevcudiyetlerini muhafaza babında o mevcudiyetlerinin terakkiyat, tealiyat alemine süratle hatveler atmak itibariyle birinin lazımı fitriyesidir. Yani vazife ile hayat, vazife ile şeref birbirinin lazım ve melzum hakayık-ı fitrisinden ve zatiyesindendir. Bu vazifelerin en mukaddesi mevcudiyetlerinin, hayatlarının istiklalîyetine, hürriyetine diğerlerinin gayrimeşru nefine, kendilerinin zararlarına bir kayıt kabul etmektir. Bu; ilk vazifeleri, vazife-i hayatiyeleridir. Hakkı hayata bununla malik olabilirler. Beşer hakkı hayata malik olabilmek için hayatı istiklalini ufacık bir kayitle bile mukayyet tutturmamalıdır. Bu, ilk vazifeleridir. Bu vazife mevcudiyetlerini temin eder. Bu his bu azim ne kadar yükselirse

mevcudiyetleri o kadar terakki ve teali eder. Mevcudatın ekmeli nevi olan insanlığı namütenahi meratibi kusvaye teali ve terakki ettirici Müslümanlık mevcudiyetidir. İşte bu Müslümanlık mevcudiyetini en ufak ve hangi şekilde olursa olsun mutlakiyet kaydıyla, ufacık bir suretle takyid ettirmek, bu İslamiyetin ahkâmıyla Müslümanlık ile katiyen kabili telif değildir. İşte bu mukaddes ve muazzez ve muazzam vazifeyi, vazife-i hakkı hayat-ı İslamiyeyi deruhte eden mevcudiyet bugün bu Meclis-i Alide toplanan mevcudiyettir, bunun azameti, bunun hüsn-ü cemali beni doğrudan doğruya ihtiyarsız bir halde cezbetmiş ve celbetmiştir ve ziyaretlerine getirtmiştir. (Teşekkür ederiz, alkışlar)

İşte bu meclisin azametidir ki bin üç yüz bu kadar seneden beri alem-i insaniyeti nurlariyle tenvir eden hayatın saadetleriyle ünsiyet eden Müslümanlığın mevcudiyetini hıfzedecektir, muhafaza edecektir. (İnşallah sadaları) Bundan sonra ve bundan böyle kabiliyeti terakkiye, kabiliyeti tealiye doğru da hududlarını çizicektir. (İnşallah sadaları)!

Şu halde bu mevcudiyet, bu cemaatin mevcudiyeti, mahiyet-i hakikiyesi itibariyle, tasavvurların fevkinde daha büyüktür, tasavvurların fevkinde daha cemildir. Daha şems-i cemali alemleri vücudu tenvir etmemişse de anbean tenvir edecektir. Henüz makamından doğmuş bir güneştir. Evet bu kanaati, kanaat-i ilmiyemi biz de (leyselhaberü kelayan) kabilinden nazariye ilmiye dahilinde bırakmamak, bilfiil temas etmek, o şahsiyeti manevidin yüksekliğini temin eden efradın yüzlerini görmekle şeref-yab olmak... Bundan sonra hüsn-ü zann ettiler, garip muhacir olduğumuz halde buraya geldiğimiz, bütün Osmanlı memleketlerinde birer, ikişer, üçer ihvanımız mevcuttur. Onlara bu hakayık, ilmi, felsefi, hikemi ve gayesine müstenit tecrübi kaideler ile yazmak ve onlara da bu vazifeyi bugünkü ibadetin en büyüğü, Allah ve Resulünü razı etmenin en büyüğüne ifa ve etmeyi anlatmak suretiyle de bir hizmet arzusuyla de buraya geldiler. (Teşekkür ederiz, sadaları) Elhamdülillah bu şerefe nail oldum. Bundan böyle vazifem, gece, gündüz bu Meclisin efradının kalplerini, İslamiyete faideli her türlü ilhamat ile tenvir etmesi için barigah-ı uluhiyete dua ile meşgul olacağım ve bu Meclisin azamet ve meşruiyeti hakkında daima tenvir ve irşat ile etrafı dolaşacağım ve suretle avdet edeceğim. Perşembe günü avdet edeceğim. Kendilerine arzı veda eylerim, buyuruyorlar. (Teşekkür ederiz, sadaları) REİS-Celseyi on dakika tatil ediyorum.⁷⁵

7.9. Bildirinin Arka Planı ve Analizi

TBMM Başkan Vekili, celseyi açarken kısa bir takdim konuşması yapar: “İslam’ın büyük şahsiyetlerinden Şeyh Şerafeddin, Ankara’ya teşrif etmiştir ve şu an

⁷⁵ Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstanî”, 2017, 383-391.

Meclisimizde bulunmaktadır. Kendileri, Meclisimizin ruh halini doğrudan müşahade ederek döndüğünde müridlerine bu durumu hakkıyla açıklamak ve işimizin, gayemizin yüceliğini çevresine duyurmak amacıyla bizzat buraya kadar gelmişlerdir. Bildirilerini Yüce Meclis’e Şeyh Servet Efendi⁷⁶ iletecektir.”Bu konuşmanın ardından kürsüye gelen Bursa Milletvekili Servet Akdağ’ın konuşması, iki ana kısma ayrılmaktadır:

Birinci Kısım: Konuşmanın ilk bölümünde Bursa Milletvekili Servet Akdağ, Şeyh Şerafeddin Dağıstani’nin TBMM ile ilgili düşüncelerini aktarır ve bu şahsiyetin kimliğiyle ilgili bilgi verir. Kısa bir süre önce İstanbul’da Padişah Vahideddin ile gerçekleştirdiği görüşmeleri de hatırlatarak şöyle der:

Öncelikle Şeyh Şerafeddin Dağıstani’nin özel konumunu ve manevi niteliklerini değerli arkadaşlarıma takdim etmeyi bir vazife addediyorum. Şeyh Şerafeddin Dağıstani, yirmi iki yıldır tanıdığım, İslam dünyası için varlığı mühim bir şahsiyettir. Kendisi, İslam’ın manevi ve ahlaki yüceliklerini olduğu kadar, maddi gelişmeleri de içeren bir örnek olarak önemli bir misal teşkil etmektedir.⁷⁷

Kafkasyanın ünlü direniş lideri Şeyh Şamil ile aynı Avar boyundan gelen Hazretin hicret edip memleketimize geldiği günden beri bir ufacık dağ başına aile fertleri ve bağlıları ile çekilmişler, medeniyet araçlarının her çeşidinden mahrum oldukları halde sadece İslam’ın kutsallığını ve dayanışma ruhunu ve topluma olan kutsal etkisini iyi anlayıp uygulamak suretiyle bugün Avrupa’da dahi görülmeyecek derecede, maddi eserleri, medeniyetin en canlı örneklerini gözümüzün önüne koymuştur.⁷⁸ (Sözün bu noktasında yine Bursa milletvekili olan operatör Emin Bey’in “Bizzat şahidiyim” sözü tutanağa girmiştir.) Arkadaşlarımız arasında bu

⁷⁶ Servet Akdağ 1880’de Tosya’da doğdu. I. Dönem Bursa Milletvekili seçilmiştir. Hatay Müftülüğü de yapan Şeyh Servet Efendi, I. TBMM’deki Nakşebendi şeyhlerindendi. Bkz. Ali Sarıkoyuncu, *Milli Mücadelede Din Adamları*, (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007).

⁷⁷ Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstani”, 2017, 391-392.

⁷⁸ Servet Akdağ bu sözleriyle konuşmasından yaklaşık 30 yıl önce bugünkü Yalova’nın Güneyköy adı verilen köyüne yerleştirilen Dağıstani Avar göçmenlerinin kısa sürede bu dağ köyünü imar ederek örnek bir yerleşim haline getirmelerine işaret etmektedir. Güneyköy bugün de merkezi su, kanalizasyon tesislerine varana kadar bütün uygarlık gerekliliklerinin sağlandığı örnek köydür.

duruma tanıklık eden birçok kişi bulunmaktadır. İşte bu kişi çok büyük olumlu niyetler ile aramıza geldiği gibi, takip ettiğimiz hakkın büyüklüğünü, kutsallığını gözümüzde canlandırmak amacıyla da buraya kadar teşrif etmişlerdir.

İstanbul'dan ayrılan son kişilerden biri olarak Padişah Vahdeddin ile görüşen bir kardeşimizdir. (Bu noktada Servet Efendi Padişah Vahdeddin ile Şeyh'in görüşmesinin nasıl gerçekleştiğine dair bir açıklama yapma ihtiyacı hissetmiştir.) Bursa'da bulunduğum dönemde bir dönem Bursa valiliği de yapmış olan Dahiliye Nazırı Hazım Beyefendi⁷⁹ Bekir Sami Bey'e ve bana bir mektup göndermişti:

Şeyh Şerafeddin Efendi'nin şahsiyetinde gördüğüm yücelik ve büyüklük bana bir ümit verdi. Padişah Vahdeddin ile gerçekleşecek olan bu görüşmenin Müslümanların birliğine büyük fayda sağlayabileceğine ve Müslümanların Padişahları ile olan bağlarını güçlendirmesi açısından önemli bir adım olacağına inanıyorum.

Bu mektup, Dahiliye Nazırı Hazım Bey'in, Şeyh Şerafeddin Dağıstani'nin Padişah ile bir araya gelerek görüşmesini uygun gördüğünü ortaya koymaktadır. Bunun üzerine, Şeyh Şerafeddin'in bu görevi yerine getirmesi sağlanmış ve böylece Padişah Vahdeddin ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında Şeyh Şerafeddin, bilmesi gereken tüm hususları padişaha iletmış ve hakikatin kabul edilmesi için birçok önemli konu ele almış, sohbet gerçekleştirmiştir. Padişah Vahdeddin bu sırada duygularını şu sözlerle ifade etmiştir:

Efendim, içerisinde bulunduğum gerçeği takdir etmemek mümkün değil. Özellikle Hilafet Makamında oturan biri olarak bu durumun ağırlığını derinden hissediyorum. Görüşmemiz sonucunda bu anlayışım daha da pekişti. Ancak üzülerek belirtmeliyim ki (burada Padişah Vahdeddin'in gözlemlerinden yaşlar aktığı belirtilmektedir) beni öyle bir hale soktular ki, artık

⁷⁹ Bursa Valisi Ebubekir Hâzım Tepeyran (1864 Niğde-1947 İstanbul) 1918 de Bursa Valiliğine atandı ve sadrazam Ali Rıza Paşa kabinesinde içişleri bakanı olarak yer aldı. Ali Rıza kabinesi istifa ettiğinde kurulan Hulusi Salih Paşa hükümetinde de aynı görevi sürdürdü. Kısa ömürlü olan bu kabineden Kuvâyi Milliye'nin asi olduğunu ilan etmeyi reddettiği için istifa etti. Cumhuriyet döneminde Niğde milletvekilliği yapmıştır.

milletimle birleşip amaçlarımızı hayata geçirmek neredeyse imkansız hale geldi. Bu durum beni derinden üzüyor, adeta mahvolmuş durumdayım.

Bu noktada Padişah'ın çaresizlik duyguları ve yaşadığı derin üzüntü açıkça görülmektedir. Ayrıca şöyle devam etmiştir. “Salihlerin dualarına ve alimlerin desteğine muhtacım. Allah bizi ve müslümanları düşmanların elinden kurtarsın. Tek gayem Müslümanların birlik olması ve yüce bir hedef etrafında birleşmesidir. Ancak bu hedefe ulaşmanın imkanı var mıdır?” Bu sözlerin ardından Padişah Vahdeddin tekrar gözyaşlarına boğulmuş ve sözlerinin sonunda Şeyh Şerafeddin’e “Müslümanların birlik içinde hareket etmeleri için destek olmak arzusunda olduğumu bilin ve bildirin” (Bu aktarım İngiliz işgalindeki İstanbul’da bulunan Vahideddin’in samimi duygularını göstermektedir.)

İstanbul’da düşmanlarımızın yaptıkları alçaklık, ve canavarlık bizim duyduklarımızın çok üzerinde imiş. Şeyh Şerafeddin Dağıstani, bizzat şahit olduğu birçok gerçeği bana aktardılar. Sabaha kadar gözümüze uyku girmedi. Osmanlı Hanedanı mensuplarına yönelik o kadar haince davranışlarda bulunmuşlar ki, doğrudan kapıları kırarak ve onlara her türlü hakaretlerde bulunarak Sultan Reşad’ın aile bireylerinin ruh sağlığını bozmuşlardır. (Servet Akdağ burada Padişah’ın manevi derecesine saygı duyduğu şeyhten bu aklını yitiren haneden üyeleri ile görüşerek manevi telkinde bulunmasını da rica ettiğini anlatır.)

Servet Akdağ, daha sonra Ankara’da bir araya gelen Milliyetçilerin kimler olduğu hakkında İngiliz işgalcilerin saray üzerindeki etkilerini artırmak için bazı iftiralar attığını ifade etmektedir. Bu durum Padişah Vahdeddin’in Şeyh Şerafeddin Dağıstani Efendi’ye bir açıklama yapmasını istemesine yol açmıştır. Padişah bu konuya dair şu önemli sözleri dile getirmiştir:

“Saltanatı ortadan kaldırmaya niyetlenen Anadolu’daki kuvvetler Bolşeviklerdir. Bizi tamamen etkisiz hale getirmeye çalışanların hedefi, Bolşevik ideolojisini yaymaktır. Onların nihai amacı, saltanatın kökünü kazıyarak ülkeyi tamamen kontrol altına almaktır. Ne dersiniz buna?” Şeyh Şerafeddin : “Buna kesinlikle inanır mısınız? Anadolu nedir ve ne gibi itikattadır, nasıl bir ahlâktadır, siz bilmez misiniz? İstanbul’u da kurtaracaklardır. İslâm dünyasında Anadolu’da hilafetin manevi kudretine

ve izzetine iman etmediğine inanmış hiçbir varlık düşünülebilir mi? Anadolu'yu İstanbul ile mi kıyas edersiniz? İstanbul'da bile benim birkaç gün içinde anladığım, halkın yüzde doksanbeşinin, Anadolu'da, toplaşmış millet kuvvetine manevi olarak bağlı olmaları ve bu bağlılıklarının samimi olmasıdır. İstanbul'u bile ben böyle görmüşken saf, temiz, pak ruhları henüz Batılı yalanları ile karşılaşmamış Anadolu'da böyle şeyleri düşünmek olur mu?"

Bursa milletvekili Servet Akdağ, bu tabloyu değerlendirirken sözlerine şu şekilde devam eder ve Bolşeviklik iddialarına açık bir yanıt verir:

Şeyh Şerafeddin Efendi, bu süreçte büyük bir hikmet ve ustalıkla padişaha telkinlerde bulunmuş, bu telkinler padişahın gönlünü rahatlatmış ve kendisine bir teselli olmuştur. Düşman, bugün Bolşevik olmuş, yarın yine Bolşevik olacak; onlar, saltanatınızı yıkacaklar. diye sözü ile, özü ile, kalemi ile her türlü düşmanlıktan başka ne yapabilir? Ancak biz hayat hakkımızı savunmak zorundayız. Bu tartışmaya açık bir mesele değil, aksine varoluş mücadelemizdir. Yaşama hakkımızı hangi yolla elde edebilecekseniz o yolda kesin adımlar atmalı ve bu doğrultuda kararlılıkla ilerlemeliyiz. Bu bir zorunluluktur, başka bir mesele değil, doğrudan, yaşam hakkının korunmasıdır.⁸⁰

Bu sözlerle Servet Akdağ, milletin yaşama hakkını vurgulamış ve bu hakkın korunması adına gerekli mücadeleden kaçınılamayacağını ifade etmiştir. Böylece, Bolşeviklik iddialarına karşı net bir duruş sergileyerek, mevcut durumun bir varoluş mücadelesi olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Servet Akdağ daha sonra Şeyh Şerafeddin Dağıstanî'in padişah Vahdettin ile son Osmanlı sadrazamının atanması sırasında gerçekleştirdiği istişareyi nakleder. Şeyh Şerafeddin Efendi, bu görüşmeden sonra İstanbul'dan çıkabilmek adına tam otuz üç gün boyunca karşılaştığı zorlukları aşmak için büyük çaba göstermiştir. Nihayet gerekli izinleri alarak İstanbul'dan çıkış belgesine kavuşmuştur. Yalova'ya dönmek üzere vapura binmek için hazırlık yaparken, padişah Vahideddin'in özel kalemi

⁸⁰ Servet Akdağ'ın kendisi de 1. TBMM içerisindeki kadroda Bolşeviklik (komünistlik) iddialarının muhataplarından olduğundan bu konuda hassasiyet gösterdiği anlaşılmaktadır.

aracılığıyla kendisine bir not iletilir. Bu notta padişah kabinenin değiştirilmesi gerektiğini ifade ederek şu sözlere yer verir:

Yeni kabineyi kurdurmak için, içlerinde (Damat) Ferid Paşa'nın⁸¹ da olduğu bir liste aklımdan geçiyor bu konuyu lütfen istihare edin, detaylıca düşünün ve bize kendi değerlendirmelerinizi bildirin; buna göre biz de mümkün olan en doğru şeyi yapalım ve elimizden geldiğince hayırlı olanı gerçekleştirmek için çalışalım.

Bunun üzerine birkaç gün daha İstanbul'da kalması gereken Şeyh Şerafeddin Dağıstanî, 1-2 gün istihare ettikten sonra kanaatini içeren belgeyi yazılı olarak Padişah'ın özel kalemine iletmış; tekrar görüştüklerinde özel kalem müdürü "Notunuzu bizzat Padişah'ın kendi eline verdim" diye yemin etmiştir. Şeyh Şerafeddin Dağıstanî, Padişah'a bu konudaki tavsiyesinde:

Eğer istihareden çıkan sonuca inanılıyorsa, bütün şartları ile bendenizin çıkardığım netice, Tevfik Paşa'yı⁸² kabine teşkiline memur ederseniz

⁸¹ (Damat) Mehmed Ferid Paşa: (1853, İstanbul-1923, Nice-Fransa), Osmanlı diplomat ve devlet adamı. Kayınbiraderi olan VI. Mehmed Vahideddin'in saltanatı sırasında 4 Mart 1919-30 Eylül 1919 ve 5 Nisan 1920-17 Ekim 1920 tarihleri arasında toplam bir yıl bir ay on beş gün sadrazamlık yapmıştır. Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki kurtuluş hareketine muhalefetinden dolayı vatan hainliği ile suçlanmış ve yurt dışına gitmiştir.

⁸² Ahmed Tevfik (Okday) Paşa (11 Şubat 1845-8 Ekim 1936, İstanbul): Soyu Kırım Tatar hanları olan Giraylar Hanedanı'na çıkar. 3 kez sadrazam olarak atandı. 31 Mart hadisesini takiben 14 Nisan 1909 tarihinde ilk kez sadrazamlığa getirildi. Tevfik Paşa, 12 Ocak 1919'da yeniden sadrazam olarak atandı; ancak işgalci İngilizlerin zorlamasıyla kısa süre sonra, 3 Mart 1919'da istifa etti. 21 Ekim 1920'de Damat Ferit Paşa'nın yerine üçüncü ve son kez sadrazamlığa getirilerek 4 Kasım 1922'de istifa edinceye kadar yaklaşık üç yıl bu makamda kaldı. Ahmed Tevfik (Okday) Paşa'nın son hükûmetinin ilk işlerinden biri Kuvvâ-yı Milliye'ye yardım ettikleri için kürek ve sürgün cezasına çarptırılmış olan milliyetçileri affetmek oldu. Ardından Mustafa Kemal ve arkadaşları hakkında verilmiş olan "gıyâbî idam ve yeniden yargılanma" kararını kaldırdı. Kuvvâ-yı Milliye'ciler için yasaklanmış olan "bey" ve "paşa" ünvanlarının kullanılmasını serbest bıraktı. Görevi sırasında TBMM Hükûmeti'ne, Londra Konferansı'na (Şubat-Mart 1921) birlikte katılmayı önerdi, ama Mustafa Kemal'in bunu reddetmesi üzerine konferansta Ankara Hükûmeti'ni tek temsilcisinin Ankara Hükûmeti olduğunu belirten Ahmed Tevfik Paşa,

faydalı olacaktır. Mümkin olabilirse yapın. (Damat) Ferid Paşa'yı kabine teşkiline memur ettiğiniz günden itibaren şahsiyetinize, Hilafet ve Saltanatınıza zarar gelme ihtimalini kesin olarak anlayınız. (Damat) Ferid Paşa'yı sadrazam yaparsanız Anadolu ile İstanbul artık pek ilişkilenecek bir hale gelir, diye yazmıştım.

Bu aktarımlar, dönemin siyasi atmosferinde Şeyh Şerafeddin efendinin yalnızca bir manevi rehber değil, aynı zamanda önemli istişarelerde bulunan bir şahsiyet olduğunu da göstermektedir.

Ancak Padişah Vahideddin, bu açık tavsiyelere rağmen (Damat) Ferid Paşa'yı sadrazam olarak tayin eder. Şeyh Şerafeddin Dağıstanî'nin sonradan öğrendiğine göre padişah, kabineyi kurmak görevini verdiği (Damat) Ferid Paşa'ya şu ifadeleri kullanır: "İslâm için faydalı bir zat olarak tanıdığım Şeyh Şerafeddin Dağıstanî Efendi var, onu görseniz." der. Bu sözlerin ardından Damat Ferid Paşa Şeyh Şerafeddin Dağıstanî'yi görmek ister ve aratır. Tam o sırada vapura binmek üzere olan Şeyh Şerafeddin, Damat Ferid'in gönderdiği bir otomobil ile huzuruna getirilir.

Servet Akdağ, bu sırada Şeyh Şerafeddin'in "Ferid Paşa kabine teşkiline memur olursa zararlı olur, dediğim duyuldu, bundan dolayı artık beni götürüyorlar, zarar yok; bu bir hizmet mukabilidir ve bu, bir şereftir" diye düşündüğünü naklediyor. Otomobil ile makamına gittiklerinde (Damat) Ferid Paşa kimseyi araya almadan

sözü Bekir Sami Bey'e bıraktı. Bu diplomatik jesti ile, TBMM hükûmetinin Londra Konferansı tarafından resmen tanınmasını sağlamış oldu. Osmanlı'nın son sadrazamı olarak tarihe geçen Ahmed Tevfik Paşa, cumhuriyet döneminde hiçbir görevi kalmayınca istifa etmek istemiş ancak padişah da ülkeyi terk ettiğinden istifa edecek merci dahi bulamamıştı. Ahmed Tevfik Paşa, Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra yurtdışına sürülmeyen Osmanlı Hükûmeti üyelerindendir. Ayrıntılar için bkz. Angel Fire, "İstanbul Hükûmetleri Hain Mi, Değil Mi?",

<https://www.angelfire.com/rnb/atadiyar/ata30e.html>

başbaşa görüşme yapmak istemiş. Bu özel görüşmede (Damat) Ferid Paşa, Şeyh Şerafeddin'e şu soruyu yöneltir: "Padişah bana böyle bir irade tebliğ buyurdular. Bu teveccühü ne tarafa daha münasip görüyorsunuz?". Bu soruyla doğrudan doğruya zor bir duruma düşen Şeyh Şerafeddin Dağıstanî hakikatin hatırını daha yüksekte tutarak şu şekilde cevap verir: "Vallahi, manevî halim gereği ben Zat-ı şahaneye de öyle söyledim, her yerde başka suretle söyleyemem. Milletin birbirlerinden ayrılması sonucu, arada azıcık bir kan dökmeye sebep olmaktan daha büyük bir cinayet bilmem. Tabii hak, mutlak ki, İslâm'ın varlığının izzetinde, şerefinde, yüceltilmesindedir. Bu hedefi gerçekleştirmek için çalışanlar, hak sahibi olması da gerekir. Benim mesleğim bunu uzun boylu tetkik olmadığı için şahsiyet tayin edemem. Böyle olması, binaenaleyh hakta toplanmaları lazımgelir. Müslümanların bu hakta ihtilaf etmelerinden daha büyük cinayet bilemem, aralarından ihtilafın kalkmasına çalışılmasını isterim ve aralarında da zerre kadar kan dökülmemesi için irşad faaliyetinde bulunulmasını isterim. Arzum bundan ibarettir." demişler.

Bu aktarımdan Şeyh Şerafeddin'in, siyasi zorlamalar ve baskılara rağmen, tarafsızlığını ve hakikate olan bağlılığını koruduğu anlaşılmaktadır. Şeyh Şerafeddin Dağıstanî'nin görüşü, islam birliğini ve Müslümanların ayrışmasının önlenmesini hedefleyen bir tutum olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca kan dökülmesinin önlenmesi gerektiği yönündeki vurgusu, onun barışçıl ve uzlaştırıcı rolünü de açıkça ortaya koymaktadır. Bu, Şeyh Şerafeddin'in yalnızca bir dini lider değil, aynı zamanda dönemin önemli bir manevi ve ahlaki rehberi olduğunu göstermektedir.

Bu sırada daha öncesinde, Bursa valiliği sırasında Şeyh Şerafeddin Dağıstanî ile tanışmış olduğu anlaşılan Dahiliye (İçişleri) Bakanı da kendi tercihleri konusunda istişare etmiş Servet Akdağ bu görüşme sonucunda şeyhin ulaştığı sonucu TBMM huzurunda şu ağır sözlerle özetler:

Şeyh Efendi anlamışlardır ki, onların kalplerinde, muhitlerinde kendilerinin menfaati, vicdanlarında korkaklık vardır. "İngilizlere karşı konur mu, artık karşı koyulur mu? İngilizlerin karşısında nasıl dururuz? Daha ziyade zararı,

daha büyük bir yokoluşu, çöküşü, halkın kanını dökmeyi gerektirir; artık ne yapıp yapmalı, İngilizler ile uyuşmalı.” Öyle kanaat getirilmiş ki, hak ve aklın, akıl ve hikmetin de; insaniyetin, hamiyetin, her şeyin tersine, bencillik, kendini beğenmişlik, şu hasis olan şahıslarını, o rezil olan hayatlarını, çok sevmeklikten ibarettir neticesi....

Servet Akdağ, Şeyh Şerafeddin Dağıstani'nin İstanbul'daki temaslarını böylece özetledikten sonra “Padişahın durumu”nu şu şekilde arz eder: “Zat-ı şahanenin (Padişah'ın) ruhunda bizim maksadımız vardır. Lakin o ruhunun derininde kalmış, o ruhunun derinliklerinden bile sızabilmek imkânını kesmişler hainler, melunlar.” (Kahrolsun, sesleri).⁸³

Bu bölümde Şeyh Şerafeddin'in, Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki siyasal karmaşa ve İngiliz etkisine karşı eleştirileri dikkat çekmektedir. Özellikle İngilizlerle uyuşma fikrine karşı, bunun bir çöküş ve hakiki kan dökülmesi getireceği yönünde yaptığı tespit, onun ileri görüşlülüğünü ve devlete olan derin bağlılığını gösterir.

Aynı zamanda, Padişah Vahdettin'in ruhunda bir çözüm maksadı taşıdığını ancak bu maksada hainler ve melunlar tarafından engeller konulduğunu ifade ederek, ihanet unsurlarının devlet yönetimindeki etkisini vurgulamaktadır. Bu durum Osmanlı'nın son döneminde iç ve dış unsurların birleşerek devleti zayıflatma sürecine değinen önemli bir bakış açısını sunar.

Servet Akdağ bu kanaatini arz ettikten sonra: “Meclisimizin mahiyetindeki meşruiyet ve kudsiyet hakkında Şeyh Şerafeddin Efendi'nin itikat ve ıtminanları, yüksek görüşü, yakın derecesindeki bilgisi şöyledir: Buraya her birimiz kalblerimiz, ruhlarımız tatmin olarak toplanmışız. Şüphe yok. Lakin yakînin sonsuz dereceleri vardır. Bundan da bir miktar beyan etmeliyiz.” Bu cümleyle Servet Akdağ, Şeyh Şerafeddin Dağıstani'nin TBMM hakkındaki değerlendirmesinin meşruiyetin ilke ve birlikteliğinin önemine işaret eden bildirinin ikinci kısmına geçer.

⁸³ Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstani”, 2017, 395-396.

İkinci: TBMM tutanaklarında “Şeyh Şerafeddin Efendi’nin İfadelerinin Özeti” başlığı ile yer alan ve yepyeni TBMM’nin meşruiyeti ve manevi değeri açısından önemli olan bölüm (Şeyh Şerafeddin Dağıstanî) “Buyuruyorlar ki” diye başlar:

“Varlık âleminde bir kesin bir yasadır ki, mevcudatın her birinin kendilerine özel hayat kuralları vardır. Tabii vazifeleridir. Onlar o hayat kuralları ile yaratılışa uygun seyrini takib ettikleri sürece o varlıklar korunmuştur. O varlık adım adım, varlığın kemaline doğru ilerler, yükselir, gider. Varlık âleminin en olgunu bulunan Âdemoğlu türünün, insanoğlunun, bilinen varlığın en kâmil olması itibarıyla hayatî görevleri, ferî görevleri de pek bariz, pek açık suretle aşikâr olmuştur. Bu mesele ilmi, hikemi, felsefi bir surette hallolunduğu gibi varlık âlemin tarih levhası açık suretle göz önüne getirilirse kulun, hayati kurallarına ne kadar riayetkâr olurlarsa, vazifelerine ne kadar sıkı, samimi, bağlı olurlarsa o kadar varlıklarını koruma konusunda, o varlıklarının ilerleme ve yücelmesi âlemine süratle adımlar atmak itibarıyla birbirinin fitri gereğidir. Yani vazife ile hayat, vazife ile şeref birbirinin gereği ve gerekli fitri ve zatî gerçeklerindendir. Bu vazifelerin en mukaddesi, varlıklarının, hayatlarının bağımsızlığına, hürriyetine, diğerlerinin gayrimeşru yararına, kendilerinin zararlarına bir kayıt kabul etmemektir. Bu; ilk vazifeleri, hayatî görevleridir. Böylece hayat hakkına sahip olabilirler. Beşer, hayat hakkına malik olabilmek için istiklal hayatını ufacıklık bir kayıtle bile mukayyet tutturmamalıdır. Bu, ilk vazifeleridir. Bu vazife mevcudiyetlerini temin eder. Bu his, bu azim ne kadar yükselirse mevcudiyetleri o kadar ilerler ve yücelir. Varlıkların en olgun türü olan insanlığı sonsuz ve en yüce mertebelerine ilerletici ve yüceltici müslümanlık mevcudiyetidir. İşte bu müslümanlık varlığını en ufak ve hangi şekilde olursa olsun mutlakıyet kaydıyla, ufacık bir suretle sınırlamak, İslâm hükümleriyle, müslümanlık ile kesinlikle bağdaştırılabilir değildir.

İşte bu mukaddes ve muazzaz ve muazzam vazifeyi, İslâmî hayat hakkını sürdürme görevini üstlenen varlık, bugün bu Yüce Meclis’te toplanan varlıktır. Bunun azameti, bunun güzel yüzü, beni doğrudan doğruya elimde olmadan cezbetmiş (çekmiş) ve celbetmiştir (çağırmıştır) ve ziyaretlerine getirtmiştir. (Teşekkür ederiz, alkışlar) İşte bu Meclisin azametidir ki, binüçyüz bu kadar seneden beri insanlık âlemini nurları ile aydınlatan hayatın saadetleriyle ünsiyet eden müslümanlığın varlığını esirgeyecektir, koruyacaktır. (İnşaallah sesleri) Bundan sonra ve bundan böyle ilerleme ve yücelme kabiliyetine doğru da sınırlarını çizecektir. Şu halde bu varlık, bu cemaatin mevcudiyeti, gerçek niteliği yönünden, tasavvurların üzerinde daha büyüktür, daha güzeldir. Henüz güzellik güneşi varlık âlemini aydınlatmamışsa da, anbean aydınlatacaktır. Henüz makamından doğmuş bir güneştir. Evet, bu kanaati, ilmi değerlendirmemi “İşitmek görmek gibi

değildir” kuralı gereği ilmi bir varsayım olarak bırakmamak, fiilen temas etmek, o manevi şahsiyetinin yüksekliğini sağlayan üyelerinin yüzlerini görmekle şereflenmiş olmak istedim.”⁸⁴

Şeyh Şerafeddin Dağıstanî’nin bildirisi daha sonra TBMM’nin desteklenmesi yolunda neler yapacağını ifade eden satırlarla şöyle devam eder:

“Bundan sonra, garip muhacir olduğumuz halde geldiğimiz bütün Osmanlı memleketlerinde -hüsn-ü zann ettiler- birer, ikişer, üçer ihvanımız (bağlı dervişlerimiz) vardır. Onlar da bu gerçekleri, ilmi, felsefi, hikemi ve gayesine dayalı tecrübî kurallar ile yazmak ve onlara da bu görevi bugünkü ibadetin en büyüğü, Allah ve Resulünü razı etmenin en büyüğünü ifa etmeyi anlatmak suretiyle de bir hizmet arzusu ile buraya geldiler. (Teşekkür ederiz, sesleri)

Elhamdülillah bu şerefe nail oldum. Bundan böyle görevim, gece, gündüz bu Meclisin üyelerinin kalplerini, İslâm’a yararlı her türlü ilhamlar ile aydınlatması için Hakk’ın kapısında (barigâh-ı ulûhiyet) dua ile meşgul olacağım ve bu Meclisin azamet ve meşruiyeti hakkında daima aydınlatma ve uyandırma duygusu ile çevreyi dolaşacağım ve bu suretle döneceğim. Perşembe günü (Yalova’ya) döneceğim. Kendilerine vedalarımı arz ederim.” (Teşekkür ederiz, sesleri)⁸⁵

Bu bölümde Şeyh Şerafeddin Efendi’nin TBMM’ye olan yaklaşımı meşruiyet ve kutsiyet boyutunda ele alınmaktadır. Özellikle kalplerin ve ruhların bağlılığı vurgulanarak TBMM’nin manevi temellere dayanan bir yapı olduğu ifade edilmektedir. Ancak yakın derecelerinin sonsuzluğu fikri, bu bağın daha derin bir anlama sahip olduğuna işaret eder.

TBMM’nin sadece bir siyasi oluşum değil, aynı zamanda manevi bir birliktelik üzerine inşa edildiği mesajı verilmektedir. Bu bakış açısı, hem devletin meşruiyetini sağlamlaştırmakta hem de toplumsal ve dini bir destekle güven inşa etmektedir.

⁸⁴ Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstanî”, 2017, 398.

⁸⁵ agm., 398-399.

Şeyh Şerafeddin Dağıstanî'nin daha açılışı üzerinden bir ay geçmeden 11 Mayıs 1920 günü "TBMM'yi İslâm imanının yeni kalesi" olarak nitelemesi dikkat çekicidir.

Şerafeddin Dağıstanî'nin TBMM'ye sunulan bildirisinin özetlersek:

1. İstanbul'daki Padişah, Anadolu'daki Kuvvâ-yı Millîye hakkında pek doğru bilgilere sahip değildir. İngilizler, saray çevresini etkilemeye çalışarak, Anadolu hareketini başlatanların Bolşevik eğilimli oldukları yönünde bir algı oluşturmaktadır. Ancak Şerafeddin Dağıstanî'nin gözlemleri, Padişah'ın ülkenin kaderi konusunda ciddi bir endişe taşıdığını ve hatta ülkesinin istikbalini düşünerek gözyaşı döktüğünü ortaya koymaktadır. Bu tespit, Osmanlı İmparatorluğu'nun en zayıf döneminde tahta çıka Sultan Vahideddin için tarihî bir tezkiye, savunma niteliği taşımaktadır.⁸⁶

Bu metinde Şeyh Şerafeddin'in gözlemlerinin, Padişah Vahdeddin'in Anadolu hareketine yönelik tutumunun anlaşılması açısından önemli bir kaynak olduğu vurgulanmaktadır. İngilizlerin saray çevresini manipüle etmeye çalışmaları, dönemin siyasi ve sosyal karmaşasını gözler önüne sererken, Padişah'ın duyduğu derin endişe ve ülke geleceğine dair hassasiyeti, onun zayıf fakat iyi niyetli bir hükümdar olarak değerlendirilmesine imkân tanımaktadır. Osmanlı'nın son dönemlerindeki siyasi baskıları ve padişahın ruh halini anlamak açısından tarihi bir perspektif sunmaktadır.

2. Padişah çevresi, Şerafeddin Dağıstanî ile yapılan istişarenin manevi yetkinliğine inanmakla birlikte, bu istişarenin aksine, Padişah'ın Tevfik Paşa yerine (Damad) Ferid'i sadrazam olarak ataması şeyhin İstanbul'dan umudunu kesmesinde etkili olmuştur⁸⁷

⁸⁶ Bice, "Şeyh Şerafeddin Dağıstanî", 2017, 399.

⁸⁷ Bice, "Şeyh Şerafeddin Dağıstanî", 2017, 400.

3. Henüz bir ayını doldurmayan TBMM'nin saray nezdinde değer verilen bir maneviyat önderi olan Şerafeddin Dağıstanî tarafından İslâm âleminin hayat hakkının devamındaki 'yegâne meşru odak' olarak ilanı çok önemlidir. Bu sırada bazı İslâm âlimlerinin Anadolu hareketine katılanların dinden çıktıklarına dair fetvalar hazırlamakta olduğu bir dönemde bu desteğin önemi daha da iyi anlaşılmaktadır.⁸⁸
4. Şerafeddin Dağıstani TBMM'ye desteğini yalnızca mecliste dile getirilen manevi görüşleriyle sınırlı bırakmamıştır. Bursa'nın işgali sonrasında Marmara kıyılarına ilerlemek isteyen Yunan kuvvetlerinin Orhangazi üzerinden Yalova'ya yönelmesi üzerine Yunanlıların bölge halkını katledilmesini önlemek amacıyla müridleri önderliğinde bir direniş gücü oluşturmuştur. Bu direniş sayesinde Yunan ilerleyişi durdurulmuş, bölgedeki halk, özellikle kadın, çocuk ve yaşlılar Sakarya-Geyve civarına tahliye edilerek katliamlardan kurtulmuştur. Ancak, bu süreçte Şeyh'in tavsiyelerine uymayan birkaç köyün halkı Yunan işgali ve ardından gerçekleşen katliamlardan ne yazık ki kurtulamamıştır.⁸⁹

7.10. Mustafa Kemal İle İlişkileri

Bazı araştırmacılara göre basında da yer alan Şeyh Nazım Kıbrısı'nın ifadesi "Atatürk ile Şeyh Şerafeddin'in Bursa'da görüşmelerinde, Kurtuluş Savaşında yardım istemiş, Şeyh Şerafeddin ise Mustafa Kemal'in gelecekteki Hilafet ile ilgili düşüncelerini önceden süzmesi üzerine 'sana verecek birşeyim yok'demiş." şeklindedir.⁹⁰

⁸⁸ ay.

⁸⁹ Bice, *İşaret Taşları*, 2006; Hayati Bice, *Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler*, 1991.

⁹⁰ Küçük, *Kurtuluş Savaşında Bektaşiler*, 2003, 72.

Şeyh Şerafeddin'in has müridlerinden Sibğatullah Gayret'e Nazım Kıbrısı'nın bu görüşleri sorulduğunda; “Bu ifade tamamen Nazım'ın kendi görüşüdür. Şeyh Efendi, beşikteki çocuktan en yaşlımıza bütün gücümüzle Mustafa Kemal'i destekleyeceklerini ifade etmişlerdir. Şeyh Efendi'nin müritlerinin Kurtuluş Savaşı boyunca çeşitli cephelerde savaştıkları doğrudur. Mesela Atatürk ve silah arkadaşları İzmir'de Yunan birliklerini denize döküp, kumandanını esir aldığıında, Yunan kumandanı Atatürk'e:

“Diğer askerlerin , o sarıklı kılıklı askerlerin nerde, onlar bizi mahvettiler, bizim attığımız topları onlar gerisin geriye atıyorlardı” der. Allah'ın veli kulları bu savaşlarda İngiltere, Fransa, İtalya, Yunan ordusuna karşı savaşmışlardır. Bu kadar güçlü ve kalabalık bir orduyu söküp atmak kolay şey değil, hele birlik olmayan bir ülkede” demişlerdir.⁹¹

Yunan ordusunun Anadolu'yu işgali sırasında, Şeyh Şerafeddin'in önderliğinde, bağlılarından ve sevenlerinden oluşturulan İmam Şamil Alayı, dağlarda çete savaşı yaparak işgalcilere karşı mücadele verirken Ankara'da oluşturulan Kuvayı Milliye birliklerine de asker temini sağlamaktadır. Şeyh Şerafeddin'in talimatlarıyla, Dağıstan göçmenlerinden oluşan birlikler, Bursa'yı işgal eden Yunan ve yerli Rum işbirlikçilerini Orhangazi sırtlarında durdurmuş, Kafkasya'dan getirdikleri cihat geleneğini Anadolu'da yaşatmışlardır. Bu süreçte, kadın, çocuk ve yaşlılardan oluşan sivil halk, olası katliamları önlemek amacıyla Adapazarı ve Geyve yönünde cephe gerisine gönderilmiştir. Düşman Marmara bölgesine yüklenip Bursa'da yerleştikten sonra her tarafa yayılınca Orhangazi sırtlarında altı ay süreyle yunan ordusunun Yalova'ya girişini ve Marmara denizine ulaşmasını engelleyen Şeyh Şerafeddin ve bağlılarının çekirdeğini teşkil ettiği milli güçler, daha sonra Adapazarı Geyve yönünde çekilmek zorunda kalmışlardır. Ali Usta'nın hatıralarına göre, Şeyh Şerafeddin, Geyve'de bulunduğu sürede de irşad faaliyetlerine ara vermeden devam etmiştir. Yunanlıların Güneyköyüne yaptıkları topçu ateşinin izleri, köy camisinin duvarlarında hala görülebilmektedir. Yine Yunan işgalciler

⁹¹ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 295.

tarafından medresenin bulunduğu külliyedeki cami ve minare yakılmış, ancak yapılar hala ayakta kalarak tarihe tanıklık etmektedir.

Şeyh Şerafeddin'in Kurtuluş Savaşı'ndaki bu katkıları, genç Cumhuriyet'in meclisince de takdir edilmiş ve TBMM tarafından kendisine “hizmet beraatı”⁹² verilmesine dair karar alınmıştır .

Bu dönemde Gazi Mustafa Kemal ile Şeyh Şerafeddin arasında da karşılıklı saygıya dayalı bir ilişki gelişmiştir. Atatürk, Yalova'daki yaz çalışmalarında Şeyh Şerafeddin'i sıkça davet ederek görüşlerini ve tespitlerini dinlemiştir. Güney köyden alınarak Yalova'daki Atatürk köşküne getirilen Şeyh Şerafeddin, sohbetlerin ardından yine özel araçla köye bırakılmıştır. 1936 yılında yapılan bir görüşmede, Şeyh Şerafeddin, Atatürk'e o yıl içinde kendisinin, iki yıl sonra ise Atatürk'ün vefat edeceğini belirtmiş ve Atatürk'e hayatının son iki yılında dikkat etmesi gereken konularla ilgili bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Bu görüşme, Şeyh Şerafeddin ile Atatürk arasındaki manevi bağın bir işareti olarak hatırlanmaktadır. Yunan ordusu Bursa'ya ilerlediğinde Anadolu'da direniş devam ediyordu. Bir taraftan da Anadolu'ya asker sevk ediliyordu. İşte bu sırada Mustafa Kemal Paşa adına, Hasan Bey adında kalpaklı bir adam Ali ustaya gelerek:

“Mustafa Kemal, sizden destek istiyor. Şeyh Efendi'ye bu mesajı iletin” dedi. Ali ustanın anlatımıyla; Ben de durumu Şeyh Şerafeddin'e aktardım. Şeyh Efendi kendinden emin bir şekilde şu cevabı verdi: “Ali Usta! Sen ona söyle. Biz İstanbul'dan düşmanı atana kadar var gücümüzle çalışacak, her türlü çabayı göstereceğiz İstanbul'u kurtarmak için Mustafa Kemal mücadele ederken biz de üzerimize düşeni yapacağız. Ona desteğimiz tamdır”. Bu cevabı Hasan Bey'e ilettim. Daha sonra düşmanın ilerlemesi nedeniyle bizler de Geyve'ye çekilerek orda yerleştik. O sırada Büyük Taarruz henüz başlamamıştı. Şeyh Efendi'ye Ankara'dan bir davet geldi. Şeyh Efendi davetin ardından Ankara'ya gitti ve iki üç gün sonra geri döndüğünde merakla kendisine sordum : “Efendi Hazretleri neden çağrıldınız, ne gibi haberler var?”. Şeyh Efendi şöyle cevap verdi: “Ali Usta, Mustafa Kemal bana “Zafer kazanabilecek miyiz? ” diye sordu. Ben de, “

⁹² Bu berat, *Tarih ve Düşünce* dergisinde Prof. Dr. M.Kemal Öke tarafından yayınlanmıştır.

Evet, zafer bizim olacak. Bir miktar bedel ödenecek, ama İstanbul mutlaka geri alınacaktır”dedim. Daha sonra Mustafa Kemal bana kendi ömrüyle ilgili sordu: “Ömrüm uzun olur mu, yaşar mıyım?”. Ben de ona dedim ki: “Padişahlara ilişmezsen, ömrünce yaşarsın. Onları devirecek olursan senin hayatın da o kadardır”⁹³

Bu kısım Şeyh Şerafeddin’in modern tarih üzerindeki etkisini gösteren bir kaynak olabilir. Mustafa Kemal Paşa ile ilgili olan bu görüşme, Şeyh Şerafeddin’in:

1. Milli Mücadeleye manevi ve stratejik desteğini, onun vatan savunmasındaki kararlılığını ve milli birlik bilincini gösteriyor.
2. Mustafa Kemal Paşa ile iletişimini, Ankara’dan çağrılmasının Milli Mücadele’nin lider kadrosu tarafından dikkate alınan önemli bir şahsiyet olduğunu vurguluyor.
3. Anadolu halkı üzerindeki etkisini, halkı Mustafa Kemal önderliğindeki mücadeleye destek vermeye yönlendirdiğini ve halkın üzerindeki manevi gücünü ortaya koyuyor.

Şeyh Efendi’nin ifadeleri, tasavvufi liderliğin halkın moral ve motivasyonunu güçlendirmedeki rolü açısından önemlidir. Şerafeddin Zeynel Abidin sadece dini bir lider değil, aynı zamanda tarihi bir şahsiyet olarak modern Türkiye’nin kuruluş sürecine de katkıda bulunmuştur.

8. VEFATI

Şeyh Şerafeddin Dağıstanî, Hicri 1355, Miladi 1936’da, Cemaziyelahir ayının yirmi yedisinde, bir Pazar günü Reşadiye köyünde altmış üç yaşında vefat etmiştir. Köyün mezarlığında, tepeciğin yamacında ebedi istirahatgahına defnedilmiştir. Şeyhin yaşadığı ev, zaviye ve mescit günümüze kadar korunmuş ve ibadet ile

⁹³ Hasan Burkay, *Şerafeddin Zeynel Abidin*, 33-34. Bir lider değil, aynı zamanda tarihi bir şahsiyet olarak modern Türkiye’nin kuruluş ...

ziyaret için açık tutulmuştur. Pek çok insan Şeyh'in himmetinden ve bereketinden istifade etmek amacıyla bu mekanı ziyaret etmiştir ve etmektedir. Şeyh Şerafeddin'in idare ettiği, Nakşibendi cemaatinin zikri olan hatm-i hâcegan tespihi de hâlen duvarda asılı olarak muhafaza edilmektedir.

Şeyh Şerafeddin, “Bir insan için en mutlu an ölüm vaktidir; çünkü günahları onunla son bulur” diyerek tasavvuf yolcusuna ölümden korkulmaması gerektiğini vurgulamıştır. Bu yaklaşım, Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin “şeb-i arus” (düğün gecesi) kavramıyla da örtüşmektedir. Kendisinin öleceği gün önceden kendisine bildirilen Şeyh'in cenazesindeki atmosferi Abdullah Dağıstanî şöyle anlatır: “Cenazesi için on binlerce insan toplanmış, kasaba kalabalığı kaldıramamıştı. Yalova, Bursa ve İstanbul gibi yakın yerlerden gelenlerin yanında, Adapazarı, Eskişehir, İzmir ve Kastamonu'dan da birçok seveni katıldı.” Şeyh Şerafeddin, sağlığında işaret ettiği yere, mürşidi Ebu'l Muhammed el-Medenî'nin yanına, Cebel-i Hafakan tepesiğinde defnedildi.

Cumhuriyet'in ilk devlet başkanı Mustafa Kemal Atatürk, sağlığında birçok kez istişare ettiği bu büyük maneviyat insanına duyduğu saygıyı, cenazesinde bir temsilci heyet görevlendirerek göstermiştir. Kabri, Yalova'ya on kilometre mesafede Güneyköyde olup halen ziyarete açıktır.⁹⁴

Abdülmecit Efendi, Ali Usta'ya naklediyor:

“Şerafeddin Efendi bir gün bana şöyle dedi; Abdülmecit Efendi! Hazret-i İbrahim, Hazret-i Musa, Hazret-i İsa aleyhisselamların makamında olan “El ulema veresetül enbiya”, “Alimler nebilerin varisleridir” dedikleri evliyalar bu Rasullerden fazla yaşayabilir. Amma Hazret-i Resulullah (a.s.) Efendimizin makamında olan evliya 63 yaşını geçmez. O'nun yaşında o da vefat eder. Abdülmecit Efendi. Sen şimdi 63 yaşındasın, senin de benim de doğumumuz aynı gecede olmuştur, dediler. Bu sözü Şerafeddin Efendi biraz

⁹⁴ Bice, “Şeyh Şerafeddin Dağıstanî”, 2017, 380-381.

muğlak söylediğinden ne demek istediğini anlayamamıştım. Fakat o sene Şeyh Şerafeddin vefat edince, O'nun Resulullah (s.a.v.) Efendimizin makamında olduğunu anladım.”⁹⁵

Şeyh Şerafeddin, bir defasında İstanbul'a gittiğinde Meserret otelinde kalıyordu; Muallim Ziya Efendi adlı bir dostu tarafından ziyaret edildi. İleri gelen müridandan olan Ziyaüddin Efendi, "Ey şeyhim ölüme nasıl gideceksin?" diye sorunca Şeyh Şerafeddin "Bu soru senin için ağır bir soru değil mi?" diyerek cevap vermek istemedi. Muallim Ziya Efendi "Kalbime bu soruyu sormak arzusu ilham olundu" deyince biraz da mecburen cevapladı: "Yunanistan'da bir saldırıya uğradığımızda ben öleceğim ve bu sırada ülke için de büyük bir sıkıntılı hal olacak" dedi. Bu cevap üzerine çok hüznlenen Ziyaüddin Efendi, aynı gece abdest alarak iki rekat namaz kıldı ve sabaha kadar Allah'a: "Ey Allah'ım üzerimizden Rum Ermeni saldırısı şeklindeki bu belayı kaldır ve sevgili müşidimizi esirge, onun yerine beni al..." diye yalvardı. Ertesi gün Şeyh Şerafeddin ona: "Ey Ziya, bütün bir gece dua ederek ne yaptın? Duan kabul olundu. Bu bela benden kaldırıldı fakat benim yerime sen acı çekeceksin ve sonunda şehit olarak öleceksin.". Meserre otelindeki bu olaydan sekiz yıl sonra Rum-Ermeni çeteleri Yunan askerleri ile Reşadiye ye girdiler. Rumlara karşı direniş gösteren mücahidler içindeki Ziya Efendi öldürülerek şehid edildi.

9. TASAVVUFÎ GÖRÜŞLERİ

Şeyh Şerafeddin Hazretleri, tarikat anlayışında ihlas teslimiyet ve edebe büyük önem vermiştir. Zikir meclislerinde ve sohbetlerinde maneviyatın derinliklerine inmeyi teşvik etmiş, müridlerine sabırlı ve samimi bir hayat yaşamalarını öğütlemiştir. Özellikle tasavvufun halk tarafından daha iyi anlaşılabilmesi ve yaşanabilmesi için çaba göstermiştir. Onun tarikat anlayışı insanları Allah'a yakınlaştırmayı, dünya işlerinden uzaklaşmadan maneviyatı yaşamayı öğütler.

⁹⁵ Hasan Burkay, *Şerafeddin Zeynel Abidin*, 23.

Tasavvuf pratiğiyle toplumda barış, adalet ve merhamet gibi erdemlerin yayılmasına büyük katkı sağlamıştır.

9.1. Şeyh Şerafeddin Efendi'nin Geleceğe Dair Görüşleri (Hicri 1355)

i. Bu Zamanın Önemi ve Manevi Şerefi:⁹⁶

Şeyh Şerafeddin, içinde bulundukları zamanın, birçok büyük zatın yaşamak istediği bir dönem olduğunu belirtir. Bu dönemde Resulullah (a.s.)'ın saadet dolu günlerinden gelen manevi yükselişin devam ettiğini ve bizden sonra gelecek nesillerin derecelerinin bugünkü büyüklerden bile daha yüksek olacağını ifade eder. Bu maneviyat dolu zamanda insanlar şaşkınlık verici bilimsel ve teknolojik gelişmeler görecektir.

ii. Yakın Gelecekteki Teknolojik Gelişmeler:⁹⁷

Şeyh Efendi, ileride elektrik lambalarının yerini alacak büyük bir aydınlatma sistemi sayesinde tüm şehrin tek bir lambayla aydınlanacağını, hayvan gücüyle yapılan işlerin makinelerle hızla gerçekleştirileceğini öngörmektedir. İnsanların uzaktan birbirini görerek konuşacağı ve uçak olmadan bile seyahat edebilecekleri araçların icat edileceğini belirtir. Bu yeni teknolojiyle insanlar mevcut ulaşım araçlarını yetersiz göreceklidir. Var olan harp aletleri kalkacak yerine acayip harp aletleri icad olacak.

iii. İlim ve Fen Alanındaki Gelişmelerin Dinle İlişkisi:⁹⁸

Allah'ın kulları üzerinde ilahi cemalinin tecelli edeceği, bilim ve teknolojinin hızla gelişeceği ve insanların dine olan muhabbetinin azalacak, fakat o nisbette ricaller

⁹⁶ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 58.

⁹⁷ ay.

⁹⁸ age., 59.

vasıtasıyla büyük inayetlere nail olacakları bir dönemin yaklaştığını ifade eder. Bu dönemde bazı büyük devletler İslam'ı tanıyıp kabul edecek, Kur'an-ı Kerim'den öğrendikleri bilgiler sayesinde büyük keşiflere imza atacaktlardır. Bu keşifler, Resulullah (a.s.)'ın yüceliği ve Allah'ın kudretine dair anlayışlarını derinleştirecektir.

iv. Hükümetimizin Gelecek Zaferleri:⁹⁹

Şeyh Şerafeddin, hükümetimizin ilahi inayet ve diğer devletler arasındaki rekabet sayesinde birçok şehir ve bölgeyi fethedeceğini öngörmektedir. İslam milletleri arasındaki birlik ve dayanışma sayesinde yabancı güçler İslam üzerinde hâkimiyet kuramayacaklardır. Bu başarının kaynağının maddi imkanlar değil, Allah'ın rahmeti, kullarına olan merhameti ve Resulullah (a.s.)'ın ümmetine olan şefkati olduğunu belirtir.

v. İslam Âlemi'nin İlâhi Aydınlığa Erişimi:¹⁰⁰

Şeyh Şerafeddin, tüm İslam âleminin ilahi nurla aydınlanacağı bir dönemi işaret eder. Kurtuluş Savaşı sırasında elde edilen zaferin bu ilahi nurun bir yansıması olduğunu ifade eder. Ufak bir devletin büyük güçlerin işgaline karşı başarı kazanmasının, ilahi bir lütuf olduğunu ve aynı şekilde ilahi yardımların devam edeceğini belirtir.

“Ve buna dair zahir alametlerde görülüyor, devletlerin vaziyetleri buna işarettir. Alem -i İslam senelerce devletler elinde sömürge halinde yaşadı. Artık islamiyetin kemal zamanı geldi. Bu çok gerekli olan durumu pek yakında göreceğiz” der.

vi. Hükümetin Millet İçin Sağlayacağı Faydalar ve Destek Gereği:¹⁰¹

⁹⁹ ay.

¹⁰⁰ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 60.

¹⁰¹ ay.

Hükümetin aldığı kararların milletin yararına olduğunu ve bu yolda başarı için dua etmenin her Müslümanın görevi olduğunu ifade eder. Hükümet ricalinin Allah'ın vekilleri olduğuna inanan Şeyh, hükümet aleyhinde konuşmanın büyük bir günah olduğunu vurgular. Hükümetin hareketlerinin Allah'ın ilhamıyla yönlendiğini ve bu nedenle her Müslümanın onlara iyi niyetle yaklaşması gerektiğini belirtir.

vii. Yöneticiler İçin Yapılacak Duaların Önemi:¹⁰²

Şeyh Şerafeddin, hükümet ricali için yapılan duaların Allah katında yüksek derecelere erişebileceğini belirtir. Hükümet liderleri hakkında kötü düşüncelerde bulunmamak gerektiğini vurgular. Onlar sayesinde asayiş ve düzen içerisinde rahat rahat uykumuzu uyuduğumuzu hatırlatır. Tüm ibadetlerden önce hükümetin başarılı olması için dua etmenin önemine dikkat çeker ve bu duaların dünya ve ahiret saadetine anahtarı olduğunu ifade eder.

“Onların geceleri uykuda aldıkları bir nefes, yüzbinlerce ibadet edenlerin derecesinden aladır. Cenab-ı Hak onları sevmese o büyük makam-ı aliye tayin buyurmaz” der.

viii. Devlet Yöneticilerine Karşı Duyulan Saygı:¹⁰³

Yöneticilere Allah'ın sevgili kulları olarak muhabbetle bakılmasını öğütleyen Şeyh Efendi, yöneticilere karşı iyi niyet beslemenin önemine vurgu yapar.”Peygamber vekili” diye itikatle bakmamızı tavsiye eder.

ix. Bağımsızlık ve Gelecek Başarılar İçin Şükür:¹⁰⁴

¹⁰² age., 61.

¹⁰³ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 61.

¹⁰⁴ age., 62.

Şeyh Şerafeddin, 5 devletin işgali altında olan ülkemizin bu hükümetin başarısıyla bağımsızlığa kavuştuğunu belirtir. Ülkemizin bu devlet sayesinde yabancı işgalinden kurtulduğunu ve büyük sanayi yatırımlarıyla ilerleme kaydettiğini hatırlatır. Ülkenin bundan sonra daha büyük gelişim göstereceğini ve bu başarıların sadece hükümetin himayesiyle mümkün olacağını ifade eder. Cahil kimselerin bu ilerlemeyi göremeyeceğini de ekler.

Son olarak, Şeyh Şerafeddin tüm ihvanına Allah'ın yardımını dileyerek, hükümete ve devlete olan desteğin hem dini hem de dünya saadetimiz için vazgeçilmez olduğunu ifade etmektedir.¹⁰⁵

9.2. Şeyh Şerafeddin Efendi'den Manevi Uyarılar ve Nasihatler

Şeyh Şerafeddin, dünya hayatı ile ahiret hayatının farkına varılması gerektiğini öğütleyerek şöyle der:

“Dünyada ve mezarda ne kadar kalacaksanız o kadar hazırlık yapın. Cennette hangi makamı istiyorsanız, o makama göre amel edin; orada yükseği ve alçağı vardır. İblis, dünyayı ahiretten üstün tutmanız için sizi çağırır. Nefsiniz, sizi isyana ve kötü işlere sürükler. Heva, nefis, şeytan, dünya hepsi sizi kendilerine çekmek ister. Vücudunuzdaki her bir uzuv bile sizi günah işlemeye davet eder. Ancak Allah Teâlâ şöyle seslenir: ‘Onların dediklerine uymazsan seni cemalime kavuştururum.’”¹⁰⁶

Şeytana uyup cevap veren kimse dinini kaybeder. Nefsine teslim olan ruhunu yitirir. Dünyaya bağlılık gösteren ahiretini kaybeder.

Ey muhacirler! Şu üç şeye dikkat edin:

- Dünyayı fazla istemeyin; çünkü dünya müminlerin değil.
- Şeytanı dost edinmeyin; zira şeytan müminlerin dostu değildir.

¹⁰⁵ *age.*, 58-62.

¹⁰⁶ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 74.

- İnsanlara zarar vermeyin; başkalarına zarar vermek mümine yakışmaz.

İnsanda dört önemli cevher vardır: Akıl, din, haya ve salih amel. Ancak şu dört şey, bu cevherleri zayıflatır:

- Öfkelendiğinizde aklınızı kaybedersiniz.
- Haset ettiğinizde hem dininiz hem ahiret nimetleriniz azalır.
- Çok fazla talep eden kişi haysiyetini yitirir.
- Gıybet eden kişinin salih amelleri yok olur.

Bu cevherleri koruyabilmeniz için Allah’tan yardım dileyin.”¹⁰⁷

Kalbin Fesada Uğramasının Altı Sebebi:¹⁰⁸

1. Günah işleyip sürekli tövbe edeceğini düşünmek,
2. İlim öğrenip, öğrendiklerini hayata geçirmemek,
3. İbadet ederken ihlasla değil, gösteriş için yapmak,
4. Allah’ın verdiği rızıkı tüketip, şükretmemek,
5. Allah’ın nimetlerine razı olmayıp şikayet etmek,
6. Ölen kimseleri ziyaret etmemek ve kendisinin de ölüme gideceğini düşünmemek.

Dünya ile İlişkinizi Dengede Tutun:

“Allah’a ne kadar ihtiyacınız varsa ona göre amel edin. Dünyada ne kadar süre yaşayacaksanız o kadar dünyalık hazırlayın. Ahirette sonsuz kalacağınızı unutmadan orası için hazırlık yapın. Eğer günah işlemekte ısrar ederseniz, ahirette akrep ve yılanlara dayanabileceğiniz kadar günah işleyin.”

Peygamber Efendimiz (a.s.) şöyle buyurur: “Ahir zamanda ümmetimin başına beş şey gelecek ve bu beş şey beş önemli değeri unutturacaktır.”¹⁰⁹

¹⁰⁷ age., 75.

¹⁰⁸ age., 75.

¹⁰⁹ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 76.

1. Dünya sevgisi, ahireti unutturur.
2. Güzel evlere özenmek, kabri unutturur.
3. Mal sevgisi, hesap vereceğini unutturur.
4. Nefsini, aile efradını aşırı sevmek, Allah'ı unutturur.
5. Böyle olan bir toplum, Allah'tan uzaklaşır, Allah da onlardan uzak olur.”

Allah Teâlâ'nın şu buyruğunu da unutmayın: “Kim zerre kadar hayır yaparsa, onu görür. Kim zerre kadar şer yaparsa, onu da görür.”¹¹⁰

“Ayetleri kulaklarımız duyuyor ama kalbimize etki etmiyor. Sizler işlediğiniz günahları gözyaşları ile yıkamıyorsunuz. Menfaatiniz olan şeyi sırtınızın arkasına atmışsınız. Dünyayı usulü dairesinde bilmezseniz dünya akrep olur, bilerseniz olmaz.” der.

Sahte Manevi İddialar Hakkında Uyarılar:

“Eğer biri, levh-i mahfuzun hakikatine vakıf olduğunu, orada yazılan kaderi bildiğini iddia ederse, bu kişinin 124 bin peygamberin isimlerini bilmesi gerekir. Eğer biri, Hızır (a.s.) ile görüştüğünü iddia ederse, Kur'an'ın ayetlerini, nüzul sebeplerini ve her bir ayetin genel ve özel anlamlarını bilmesi şarttır. Avam-ı nassa ait havasa ait ve hassül havasa ait olan manaları bilmek lazımdır. Bu şeriata vakıf olunmadığında, iddialar hayalden öteye geçmez. Eğer bir kimse, ‘Ben manevi rehberlerle buluşuyorum’ iddiasında bulunuyorsa, bu kişinin yedi tarikatın esaslarını ve silsilelerini bilmesi gerekir. Her tarikatın nihai derecesini ve hidayet makamını bilmediği takdirde, bu iddialar gerçek dışıdır.”

Bu nasihatler, Şeyh Şerafeddin'in, hakikate ulaşmak için gereken manevi disiplini, samimiyeti ve dini ilimlerde derin bilgiyi önemseyen anlayışını yansıtır.¹¹¹

¹¹⁰ Zilzâl 99/7.

¹¹¹ Barlas, Şeyh Şerafeddin , 2024, 74-76.

9.3. Mürşid-i Kiram Hakkında Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin'in Açıklamaları

Şeyh Şerafeddin, gerçek bir varis olmanın, asıl olanın her niteliğine sahip ve onun yolundan gitmek anlamına geldiğini ifade ederek, bir mürşidin Cenab-ı Peygamber'e hakiki manada varis olması için sahip olması gereken beş temel vasfı sıralar:¹¹²

9.3.1. Yakinen Varis Olmak:

Şeyh Şerafeddin, Şura Suresi'nin 23. ayetine dayanarak; İşte bu Allah ın iman edipte iyi amel ve hareketlerde bulunan kullarına müjdelemekte olduğu saadettir. “Habibim de ki; “Ben bu tebliğime karşı akrabalıkta sevgiden başka hiçbir mükafat istemiyorum”. Kim bir güzellik kazanırsa biz onun bu husustaki güzelliğini artırırız. Çünkü Allah çok yargılayıcıdır. Güzel amellere karşı güzel sevap ve mükafat ile mükaaabele edicidir.”¹¹³

Gerçek yakınlığın bu ayetin anlamıyla ifade edilen ilahi muhabbet bağlamında olduğunu belirtir. Ayet, Allah'ın iman eden ve iyi amellerde bulunan kullarını müjdelediğini ifade ederken, Cenab-ı Peygamber'in bu ilahi yakınlığa erdiğini, yaratılışın başında Allah'ın onun nurunu yaratıp ona “Habibim” diye hitap ettiğini anlatır. Bu ilahi yakınlık beş manevi makam üzerinden gerçekleşmiştir:

- Makam-ı Kurbiye (Yakınlık Makamı)
- Makam-ı Muhabbetiye (Saf Sevgi)
- Makam-ı Lauf (Koruma)
- Makam-ı Rica (Halis İstek)

¹¹² age., 81.

¹¹³ Hasan Basri Çantay, *Tefsirli Kuran Meali*, (İstanbul: Risale Yayınları, 2022), Şûrâ 23. Âyet tefsiri.

- Makam-1 Haya (Utanma ve Edep)

Cenab-ı Allah, Resulullah'ın bu makamlara erişimini, her bir makamda uzun süreli terbiye süreçleri ile gerçekleştirmiş ve onu yüceliğe erdirmiştir. İlahi irade ile, Resulullah'ın ümmeti içerisinde, ona yakın olan ve onun sıddık yolunda yürüyen veli zatlar yaratılmış ve bu manevi nurlarla ümmet arasındaki bağ kurulmuştur.¹¹⁴

Cenab-ı Hak habibinin bu makamlarda terbiyesi sırasında Habibinin gönlü memnun olması için başta Ebu Bekir Hazretleri olmak üzere yeterince sadık Ricalullah kiramdan halk eyleyerek Habibine şöhret arkadaşları yarattı. Bu ana kadar hiç bir şey yaratılmamıştı. İşte Cenab-ı Habibiyle yakınlığı tescil edilen o Ricalullahlar gerçekten hakiki varisi muhammedidirler. Bu zevatı kiram Ervah Aleminden itibaren Cenab-ı Resulullah'a hem yakınlık, hem ilmen, hem ahlaken ve hemde mucizeten varislerdir. Böylece Cenab-ı Resulullah'a hakiki yakınlık işte bu yakınlıktır.¹¹⁵

9.3.2. İlmi Veraset:

Allah, canlı ve cansız bütün varlıkların hakikatlerini, onların ilmi mahiyetini ve yaratılış gayesini Cenab-ı Peygamber'e bildirmiştir. Bu ilim, gerçek manada varis olan kamil mürşidlere de bahşedilmiştir. Mürşid-i kamil olan zatlar, eşyanın hem maddi hem de manevi ilimlerine vakıf olup, Peygamber'e ilmen varis olma sıfatına sahiptirler.¹¹⁶

9.3.3. Amelde Veraset:

Cenab-ı Peygamber, Allah'a karşı tüm ibadetlerinde ve kulluğunda samimi, mükemmel bir sadakatle ibadet etmiştir. Aynı zamanda mahlukata karşı da engin

¹¹⁴ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 81.

¹¹⁵ age., 82.

¹¹⁶ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 82.

şefkat ve merhametle muamele etmiştir. Hakiki varis olan rical-i kiram, Cenab-ı Peygamber'in bu örnek davranışlarına amelde de varis olmuş ve ona sadık kalmıştır.¹¹⁷

9.3.4. Ahlakta Veraset:

Cenab-ı Peygamber'in ahlakına varis olan kamil mürşidlerin, onun ahlakının özünü temsil eden 12 temel ahlaki özellikleri bulunur. Şeyh Şerafeddin, mürşidlerin bu özelliklere sahip olması gerektiğini vurgular. Bu özellikler şunlardır:

- Hilm (Yumuşak huyluluk)
- Tevazu (Alçakgönüllülük)
- Selamet-i Sadr (Gönül genişliği)
- Sabır
- Elhimme (Yüksek azim)
- Vefa (Sadakat)
- Ket-i Sır (Sır saklama)
- Kanaat
- Züht (Dünya sevgisinden uzaklık)
- Tevekkül (Allah'a dayanma)
- Sehavet (Cömertlik)
- Şecaat (Cesaret)

Bu özellikler, mürşid-i kamillerin Peygamber ahlakına olan bağlılıklarını gösterir ve onların hakiki varisler olduklarını işaret eder.¹¹⁸

Bu özellikler, Şeyh Şerafeddin'in ifadesiyle, Cenab-ı Peygamber'e hakiki varis olan zatların taşıması gereken temel sıfatlardır. Bu özellikler sayesinde mürşid-i

¹¹⁷ ay.

¹¹⁸ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 82.

kamiller, hem ilmî hem manevî açıdan ümmete örnek teşkil eder ve Peygamber'in yolunu sürdüren gerçek varisler olarak kabul edilirler.¹¹⁹

Şeyh Şerafeddin'in, sahte mürşitler ve yol göstericilik iddiasında bulunan kişilere yönelik bir uyarısını burada aktarmak, konuyu aydınlatmak açısından faydalı olacaktır:

“Ehli olmayan kişilerin irşad ve hidayet yolunda insanlara fayda sağlaması, güneşin batıdan doğması ve tövbe kapısı kapandıktan sonra rahmetin devam etmesi kadar imkansızdır. Nasıl ki tövbe kapısı kapandıktan sonra rahmet ve hidayet beklenmezse, gerçek bir manevî olgunluğa sahip olmayan taklitçi mürşitlerden de hidayet beklenemez. Böyle kişilerden gelecek yarar, sıcak bir günde uzaktan parıldayan ve yolcunun su zannettiği seraba benzer. Yolcu, su bulduğunu sanarak sevinir, ancak yaklaştığında aslında hiçbir şey bulamaz. Nasıl ki seraptan yarar elde edilmezse, sahte bir mürşidin rehberliğinden de fayda sağlanmaz. Bu tür sahte mürşitler, Ümmet-i Muhammed'in (a.s.) doğru yolda ilerlemesine engel olan birer yol kesicidir. Hakiki mürşidi bulduğunda hidayete erişebilecek olan kimseyi, sahte mürşitler yanlış yönlendirerek manevî saadetten mahrum bırakır.”¹²⁰

i. Ümmül Hikayat:¹²¹

Allah Teâlâ, Hz. Adem'den (a.s) Hz. Peygamber'in (s.a.v) zamanına kadar insanları rehbersiz bırakmamış, doğru yolu göstermek üzere peygamberler göndermiştir. Bu peygamberler, insanları Allah yoluna çağırarak hakikatle buluşturmakla görevlendirilmişlerdir. Son olarak, yaratılmışların en yücesi olan Hz. Muhammed Mustafa (a.s.), bütün âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. “Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik” ayetinin ifadesiyle, Allah onu tüm mahlûkat için rahmet kılmıştır.

Hz. Peygamber'in (a.s.) dar-ı dünyadan ayrılmasından sonra da Allah, ümmetini boş bırakmamış, her asırda evliya-i kiram ve mürşid-i kamilleri eksik etmemiştir.

¹¹⁹ age., 81-82.

¹²⁰ age., 12.

¹²¹ age., 91.

Bir asrın içine 124 bin evliya-yı kiram ve 313 mürselin-i kiram yerine geçen ve dimdik ayakta duran mürşidin-i izam yerleştirdi. Yevm-i ahd vel misakta belirlenen bu ilahi düzen, peygamberlerin ardından bu zâtlara emanet edilmiştir. Yüce Allah, kıyamete kadar Hz. Peygamber'in ümmetine rehberlik edecek, onu doğru yolda tutacak olan bu mürşidleri tayin ve tahsis etmiştir. Her mürşide irşad edeceği kişilerin sayısı gösterilmiş ve bu görevi üstlenmeleri için ahd alınmıştır.

ii. Gerçek Mürşid ile Mürid İlişkisi:¹²²

Hakiki mürşid, Yevm-i Ahd'de aldığı söz doğrultusunda, kendisine emanet edilenleri doğru yola iletmekle mükelleftir. Bu emanetin gereği olarak, mürşidlik makamı ve tarikat adabına uygun hareket etmek, salıklere hakikat yolunu öğretmek asli görevidir. Ancak, her kim bu ilahi ahdi unuttur veya yerine getirmezse, doğru yoldan sapmış sayılır. Bu ahdi bilmeyen ya da ehil olmayan bir kişi, mürşidlik iddiasında bulunursa, ümmet-i Muhammed'e zarar verir ve hakikatten uzaklaştırır. Mürid ile mürşid arası dini mahiyette kayda bağlanmış ise yevmil ahid vel misakta gösterilmiş ve çizilmiş olan hatt-ı harekete göre amel edilmesi lazımdır. Aralarında muhalefet olduğu sürece maksat ve netice oluşmaz. Yapılan amel ve ibadet zahir itibariyle ne kadar yüksek ve mukaddes olsa da hakikat itibariyle makbul olmaz. Şu halde, mürid olsun, mürşid olsun, salık olsun hatta avamı nas olsun zerreyi geçen ahdu misaka göre çalışması lazımdır. O şekilde çalışmayıp kendi bildiğine giderse hakiki hidayete varmasına imkan yoktur. İşte bunun için hakiki bir mürşide intisab edip onun emirlerine harfiyen riayet, itaat lazımdır.

Fakat olabilir ki, Cenab-ı Hak Teala Hazretleri'nin fevkalade inayetlerine nail olup, meczup olarak vasıl olur bu da ancak yüz binde bir olasılıkla olur.

¹²² Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 92.

Resul-i Ekrem (a.s.) Hazretleri'nin ahlakıyla ahlaklanmayan kişi ahde vakıf olamaz. Nefsi emmarenin üstüne çıkıp istikrarlı bir şekilde güzel ahlak üzerine hareket etmeyen kişi ahlakı hamidiye varis olamaz.

“Müminlerden öyle erler vardır ki Allah’a verdikleri sözü yerine getirdiler; kimi adağını ödedi (canını verdi), kimi de beklemektedir; verdikleri sözü hiçbir şekilde değiştirmediler.”¹²³

Ayet-i kerimesinin sırrına mazhar olmayan, zamanın fetret ve zulmetine kapılıp gafilane ömür geçiren kimse o günkü ahidden haberdar olur mu?

Velhasıl Cenab-ı Hak Teala Hazretleri'nin mutlak inayeti ile meczuplardan olup yahut mürşidi kamilin taht-ı terbiyesinde son muzafferiyet ve hakiki fütuhata kadar mücahedeye devam etmedikçe kamil olmak imkan haricidir.

Hakiki mürşid kendine işaret etmez. Mevlana Ebul Hasanîşazeli Hazretleri kendi müridanından birisinin üstadım Ebul Hasan kutuptur dediğini işitmiş, Şazeli hazretleri o müridi huzuruna çağırtmış ve oğlum ben kutup değilim, kutbiyet makamına da layık bir kimse değilim, bir daha bana kutup demeyeceksin demiştir. Halbuki Ebul Hasanî Şazeli esas itibariyle kutup idi , öyle olduğu halde kendisine kutup denmesinden hoşnut olmayıp irşaddan haberi olmayan kimseler nasıl buna razı olur da kutbaniyet davasına cesaret ederler.

Makamül irşat ve makamül kutbaniyye bu iki makama vasıl olmak için 313 embiyyayı mürselin-i kiram hazeratına nübüvvet ve risaletin ihsan edilmesine esas ve vesile olan ahlakı hamideye malik olmak lazımdır.

¹²³ Ahzâb 33/23.

“Haberiniz olsun ki, Allah size emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz vakit adaletle hükmetmenizi emrediyor. Gerçekten Allah size ne güzel öğüt veriyor. Şüphesiz ki Allah işiten ve bilendir.”¹²⁴

Burda zikrolunan emanetin içinde mürşid ve mürid arasında olan emanet dahildir. Emaneti yerine koymak Allah’ın emridir. Kendi irşad ve makamı hidayetle memur olduğunu bilmediği halde irşadla meşgul olmak bilmediği ve akıl erdiremediği şeylerle başkalarını uğraştırmak emanete hıyanet demektir ki ruzu mahşerde o kimse hain zümresi ile birlikte olur.

iii. Sahte Mürşidlerin Zararları.¹²⁵

Zamanımızda, ehliyetli olduğu halde mürşidlik iddiasında bulunan sahte mürşidler türemiştir. Kendilerini irşad makamına layık görüp, mürşidlik davasına kalkışanlar, aslında makamın gereklerini yerine getirmekten uzaktır. Bu sahte mürşidler, ümmet-i Muhammed’in yolunu kesen, onu hakikatten alıkoyan yol kesicilerdir. Sahte mürşidlerin rehberliği, yolculuğunda bir seraba ulaşan yolcunun hayal kırıklığı gibidir; su sandığı şeyin aslında olmadığını fark ettiğinde boş bir beklentiye kapıldığını anlar. İşte böyle bir mürşidin rehberliğinden de fayda sağlanamaz.

Hiz. Peygamber (a.s.) şöyle buyurur: “Ümmetimden otuz üç sahte Mesih (deccal) çıkacaktır.” Sahte mürşid ve taklitçi mürşidler de bu deccallerden olabilir. Ümmet-i Muhammed’i hakikat yolundan saptıran, onları hakikate ulaşmaktan men eden kimseler, bu deccallardan sayılır.

Bu mesele bir fitne ve fesat meselesidir. Bir kimsenin mürşidi kamil makamına nail olması için tarikatın ıstılahatına muvafık suretle, bir mürşidi kamilin terbiye ve tedbiri altında güzel ahlaka sahip oluncaya kadar mücadele edip başarması gerekir.

¹²⁴ Nisa 92/58.

¹²⁵ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 93-94.

iv. Gerçek Mürşide İhtiyaç ve Bağlılığın Gerekliliği:¹²⁶

Yevm-i Ahd'de verilen bu ilahi sözü bilen ve onu yerine getiren bir mürşide bağlanmak, bir salık için en doğru yoldur. Bu mürşid-i kamil, insanları eğitmek ve onları hakiki saadete ulaştırmak üzere Yüce Allah tarafından görevlendirilmiştir. Gerçek bir mürşid, Allah'ın kendisine emanet ettiği müridlerini, onların sayılarını ve ihtiyaçlarını bilir ve onları gözetir. Mürşid, müridini tanır, onun kalbini kötülüklerden arındırır ve hakikate ulaşması için rehberlik eder.

v. Kalbin Zikir ile Yüceltilmesi:¹²⁷

Bir kişinin kalbinin hakiki zikir ile dolması için, önce kötü ahlâktan tamamen arınmış olması gerekir. Ahlak-ı zemime ile dolu bir kalbe zikir yerleşmez. Kalp, Allah'ın zikrinin yurdu olabilmesi için ahlak-ı hamide ile süslenmelidir. Ancak o zaman bir kalp, tüm mahlukatın tesbihatını işitebilir ve onların ibadetlerinin sırrına vakıf olabilir.

vi. Sır Zakir Olmak İçin:¹²⁸

Evvela Kuran da olan kelimelere en aşağı üçer mana ve tefsir bilmesi, namazın hakikatine vakıf olması lazımdır. Kuran-ı azimüşanın sırrına mutabık olmalıdır. Sır zakir olan kimse kırkbir tarikatın usul, adap ve erkanı ile o kırkbir tarikatın geldiği membağı ve silsilei şeriflerini bilmesi lazımdır.

vii. Sırrul Sır Zakiri:¹²⁹

¹²⁶ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 95.

¹²⁷ age., 97.

¹²⁸ ay.

¹²⁹ age., 98.

O kimse istediği zaman, arzu ettiği ervahı mukaddesleri davet eder ve onlarla görüşür. Maşrık ve mağrip arasında ne kadar ehli kubur varsa onların ahvali berzahıyyelerini bilmesi gerekir.

viii. Gerçek Mürşidin Varlığının Hikmeti:¹³⁰

Mürşid, müridanı usul ve adap üzere irşad etmek, hidayete kavuşturmak vazifesi yanında tüm insanlığın saadet ve selametine de ayrıca hizmet eder. Mürşid-i kamil, ümmet-i Muhammed'in saadeti için dua eden, halkı hidayete sevk eden ve irşad göreviyle ilahi emaneti üstlenmiş bir rehberdir.

Şeyh Şerafeddin, tüm ihvanına bu hakikati anlatmakta ve sahte mürşidlerin ümmet için oluşturduğu tehlikeye dikkat çekmektedir. Müminler, bu gerçeklerin farkında olmalı, hakiki mürşidi sahte olandan ayırt ederek doğru yola yönelmelidirler.¹³¹

Şeyh Efendi , kendisini tanıyan ve ona intisap eden tüm mümin erkek ve kadınlara şu vasiyette bulunmuştur:

“Ey ihvanlarım! Sizlere emanetim ve vasiyetimdir ki; evham ve hayal dünyasında yaşayan, hakikatten uzak kimselerin ve asılsız sözlerin peşine düşüp, tuttuğunuz yoldan ayrılmayın. Bizimle olan manevi bağınızı ve rabitanızı sakın ha kesmeyin. Ufak bir zuhurat veya olağanüstü hal gördüğünüzde, onu hemen hakikat sanmayın; zira hakikat bambaşka bir şeydir. Keyfi bir keramet zannedip hayal ve vehimlere kapılanların sözlerine bakarak, bizim aramızdaki rabıtaya ve muhabbete zarar verecek bir tutum içine girmeyin. Eğer söylenenlerin hak ve hakikate dayanıp dayanmadığını anlamak isterseniz, bu menkıbeyi baştan sona düşünerek okuyun. Böylece bir kişinin gerçek bir mürşid-i sadık ve hakiki bir terbiye edici olup olmadığını idrak edebilirsiniz; hakikat böylece açığa çıkar. Bir kimse irşad makamına yükselmiş ve Hz. Muhammed'in (a.s.) varislik makamına ulaşmışsa, o kişi tüm mahlukata rehberdir ve varlıkların hizmetkârıdır. Onun menfaati her şeye yayılır, hizmeti dokunmayan bir fert kalmaz. Son zamanlarda, Nakşibendiyye yolunun büyükleri olan tüm meşayih-i kiram, Resulullah'ın varisleri olarak kabul edilmiştir. Yani, ilmen, amelen ve

¹³⁰ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 99.

¹³¹ *age.*, 91-100.

ahlaken Hz. Peygamber'in (a.s.) varisleridirler. Bu aziz zatlardan herhangi biri, bir kimse hakkında hüsn-ü şehadette bulunursa, bu kişi için yüz yirmi dört bin peygamber ve mürsel dahi güzel bir şehadette bulunmuş olur. Aslı ve esası olmayan evham ve hayalata kapılıp hakikat olmayan bir şeyi doğru ve esas sayıp rabıta ve muhabbetimize hanel getirecek bir yola girmeyin. Mürşid , zakir, kutup kimdir ve önemi ne derece büyüktür anlaşıldı. Böyle bir mesele ile karşılaştığınızda bu zikrettiklerimizle tartar ve tahkik edersiniz. Doğru ise istifade etmek kabildir. Değilse bu kişilerden uzak durmak daha hayırlıdır."¹³²

10. SONUÇ

Osmanlı'nın son asrında yaşamış Nakşibendiyye tarikatı şeyhi Şeyh Şerâfeddîn Zeyne'l-Âbidîn 19.yüzyılın 2.yarisında 1292/1875 yılında Dağıstan'ın

¹³² Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 100.

Temirhanşura vilayeti, Gunip kazasının Kikuni köyünde, dünyaya gelmiş ve genç yaşlarından itibaren tasavvufa ilgi duymuştur. İçinde yaşadığı dönemin şartlarına rağmen ilim öğrenmek ve öğretmekten geri durmamış ve devamlı olarak Allah yolunda tasavvufi kimliğini korumuştur. Küçük yaşlarında başladığı ilim yolculuğunda öncelikle Arapça, Farsça ve İslami ilimler üzerinde derinleşmiştir. Hem medrese eğitimi almış hem de tasavvufun pratik yönlerini bizzat yaşamıştır.

Osmanlı Sultanları ve devlet erkanından saygı ve muhabbet görmüş olması, bazı tarihi olaylara doğrudan dahil olması, modern tarihteki etkisini göstermektedir. Ayrıca yeni Cumhuriyetin inşa sürecinde de kendisine müracaat edilen bir isim olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında özellikle tarikatlar ve tasavvuf üzerindeki baskılara rağmen Şeyh Şerafeddin maneviyatını korumuş ve bu dönemde de müridlerini eğitmeye devam etmiştir.

Alevi, Melami ve diğer Müslüman topluluklar arasında birlik sağlamayı amaçlamıştır. TBMM tutanaklarına kaydedilen konuşması Zeynel Abidin'in toplum üzerindeki etkisini göstermektedir ayrıca bu konuşma Anadolu'daki dini liderlerin Milli Mücadeleye katkıları bağlamında önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Dönemin tarihi belgeleri , ZeynelAbidin'in sadece bir tarikat lideri değil, aynı zamanda milli mücadeleye destek veren bir figür olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu bağlamda, onun rolü; dini inançların ve toplumsal dayanışmanın bir bütün olması gerektiğinin önemini vurgulamıştır.

Sonuç olarak Şeyh Şerafeddin tasavvuf dünyasında derin bir iz bırakan ve yaşadığı dönemin sosyal, siyasi ve manevi olaylarına yön veren önemli bir şahsiyettir. Hem Osmanlı hem de Cumhuriyet dönemlerinde manevi rehberlik yapmış, toplum üzerinde kalıcı etki bırakmıştır.

İnsan ve toplum inşasında dinden etkilenme geçmişte olduğu gibi günümüz dünyasında da insanın yaşantılarında görülmektedir. Günümüzde geleneksel tasavvuf anlayışındaki tarikatlar ise her kesimden insanlara kapısını açarak bu etkilenmeyi sürdürmektedir. Ayrıca günümüzde tarikatların, kapısına gelen her

bireye sosyal konumu ne olursa olsun kucak açıp onun dininde ve sosyalleşmesinde birçok işlev üstlenmekte olduğu da hakikattir. Ancak burda üzerinde durulması gereken konu hakikatı temsil eden yol ve rehberleri bulmaktır. Şeyh Şerafeddin'in de önemle vurguladığı üzere sahte mürşidler insanı dinden imandan ederler. "Akletmez misiniz?" Ayeti ışığında ince eleyip sık dokuyarak bir yola girilmelidir. Aksi halde farkında olmadan uğranacak zararlar telafisiz hale gelebilir. Gönlün tam anlamıyla mutmain olmadığı her alandan uzak durmak , kendine dönmek bazen hakikate giden en güvenilir yoldur.

Tasavvufî ekolde her bireyin hakikati daha iyi anlaması ve onu uygulaması önemlidir. Tasavvuf, insanın İslam dininin vecibelerini yerine getirmesi ve gerektirdiği hayat tarzını sürdürmesine çalışmaktadır. Bu bağlamda tasavvufun insan ve toplum üzerinde mühüm bir etkisinin olduğu görülmektedir. Ancak bu hiçbir zaman dogmatik değil bilahare gönülden, isteyerek oluşan bir husustur.

Tasavvufun diğer bir işlevi ise toplumsal yardımlaşma ve dayanışma konusunda üstlendiği aktif roldür. İhvan-ahavat olma hukuku sayesinde tarikatlarda sıkı bir yardımlaşma ve dayanışma ruhaniyeti vardır. Tarihsel süreç içerisinde farklı şekillerde toplumsal hayata etki eden tarikatlar ve cemaatler, Cumhuriyet döneminde yerlerinin kapatılmasına rağmen bir şekilde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu varoluş süresi boyunca toplumsal hayattaki birçok işlevi de icra etmeye devam etmişlerdir.

Kökünü İslam dininden alan tasavvuf anlayışı farklı din, dil ve kültürleri biraraya getirerek cem edebilmektedir. Modern insanın sadece akli esas alarak inşa ettiği ve ölçtüğü insan-hayat ilişkisi sebep-sonuç değerlendirmesi ile yetersiz kalmaktadır. Özellikle yaşam-ölüm gerçekliğine dair algıda bazı sorular cevap bulamadığı gibi zihinler bu kavramlarla bazen başa çıkamamakta ve bunun eksikliği topluma yansımaktadır.

"Nefsini bilen Rabbini bilir." önemli bir yol göstericidir. Ebû Saîd el-Harrâz'ın "Nefsinde olanı bilmeyen Rabbini nasıl bilebilir?" sözünden hareketle, kendi

yaradılışını izleyen, Allah'ın takdirine razı olan, O'nun terbiyesiyle terbiye olan, bunlar dolayısıyla kendini bilen, tanıyan kişi, bunları ve daha fazlasını ona Rabbi'nin öğrettiğini de bilir. Böylece, sadece kendini bilenin Rabbi'ni bilebileceğini tanıyabileceğini söyleyebiliyoruz.

KAYNAKÇA

- Abdülazizova, Muhammed , *Tarikatın Cevheri*, Mahaçkale, 2010.
- Angel Fire, “İstanbul Hükûmetleri Hain Mi, Değil Mi?”,
<http://www.angelfire.com/rnb/atadiyar/ata30e.html>.
- Barlas, Cafer, *Bilinmeyen Yönleriyle Dağıstan Muhaciri Nakşibendî Şeyhlerinden Mürşid-i Kâmil Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin*, İstanbul: Dağıstan Kitapevi Yayınları, 2024.
- , *Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler*, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., 1991.
- , *Kafkasya'nın Kurtuluş Mücadelesi*, İstanbul: Kitabevi Yay., 1990.
- Bice, Hayati, *İşaret Taşları*, İstanbul: İnsan Yay., 2006.
- “Şeyh Şerafeddin Dağıstanî ve TBMM'nin Manevî Tasdiki”, ed. Ethem Cebecioğlu vd., Ankara: Kalem Neşriyat, 2017, 371-400.
- Burkay, Hasan, *H. Muhammed (s.a.v)'in Varisleri*, Ankara, 1994.
- *Mev'ıza-i Hasene*, III, Ankara: Semih Ofset Matbaacılık Yayıncılık, 1998.
- Burkay, Hasan, *Şerafeddin Zeynel Abidin Hazretleri ve Ali Usta*, İstanbul: Dağıstan Kitabevi, ty.
- Tosun, Necdet, *Altın Silsile, SİLSİLETÜ'Z-ZEHEB*, Erkam Yayınları, 2022.
- Koyuncu, Ali Sarı, *Milli Mücadelede Din Adamları*, Ankara: DİB Yayınları, 2007.
- Küçük, Hülya, *Kurtuluş Savaşında Bektaşiler*, İstanbul: Kitap Yay., 2007.
- Sevencan, Muhsin, *Haberci Gazetesi*, 26 Haziran-3 Temmuz 2008, Yalova.
- Şeyh Şerafeddin, *Menâkıb-ı Şerefiyye*, I, haz. Hasan Burkay, Ankara: Semih Ofset Yayıncılık, 1995.
- Onbulak, Sinan, *Ruhi Olaylar ve Ölümünden Sonrası*, İstanbul: Dilek Yayınevi, 1975.
- Öngören, Reşat, “Sugûri”, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansklopedisi*, 2, 2019, 522-523.
- TBMM Zabıt Ceridesi 1. Döneme ait 1. Cild.

EKLER

Ek 1: Şeyh Şerafeddin'in Bursa, Yenişehir, Eskişehir ve Ankara Hapishanesinde Tuttuğu Notlardan Seçmeler

Furkan Suresi, Ayet 44:¹³³

Yoksa sen, onların çoğunun gerçekten tebliğini, Kur'an'ı anlama niyetiyle dinleyeceklerini yahut söylediklerini akıllarını kullanarak düşüneceklerini mi, sanıyorsun? Gerçekte onlar hayvanlar gibidirler. Denilebilir ki hayvanlardan daha başıboş ve daha kötü bir hayat tarzı yaşamaktadırlar.

Notlarında bu meali yazan Şeyh Şerafeddin , mahkemeye çağrıldıkları Rabiülahirin 14. Pazar gününü çok üzgün bir gün olarak değerlendirir.

“Cemazülahirin 21. Çarşamba günü, saat 11’de başlayan İstiklal Mahkemesi saat ikiye kadar devam etti. 53 soru soruldu ve idam talep edildi. O lahza üzerimize gelen inayetle beraat olunduk. 2.5 saat nezaret sonunda tamamen serbest olduk.” Kanunisani ayının 6. Günü sene 1343 (1927).

Şeyh Şerafeddin mezarlık ziyaretinin önemini belirtip ölüleri ziyaret edenlerin fayda sağlayacağını ve derece sahiplerinin, bizim kendilerinin ziyaretlerinden haberdar olacağını bildirir. Kıyamet gününde kimseden davacı olmayacağını belirtir.

Ehline seslenerek rüyasını aktarır. “Peygamber Efendimiz dedi ki; ‘Bana karşı olan muhabbet size dünyada belalar yaşatsa da ahirette büyük nimetlere vesile olur.

¹³³ Tercüme: Yahya Yılmaz, Mehmed Atamen.

Benden ayrılmaz bir parça olanlar, beni sevenler, kıyamette benim beraberimde olacaklardır. 'O muhabbeti Allah bize nasip etsin.'"

Kendisiyle muhabbet içinde olduğunu söyleyenlere seslenerek; şimdiye kadar büyük zarar vermiş şikak, nifak ve bunlara benzer amel üzere olanları şahsı adına affettiği halde Dağistan'lıların onun üzerinde hiçbir hakkı olmadığını belirtir.

"Ya Muin" hitabıyla yardım kapılarının açılmasını niyaz eder ve yardım talep ettiği kişilerin isimlerini yazar: Ahmed-ül Bena, Necmuddin-i Havrani, Tacuddinül Ebheri, Sediyyüddin, Muğinüdiynil Avali, Abu Tahirul Sacid, Muhammed Nacmuddiyn-il Küzberi, Müslühiddiyn Bahahuddin, Abdalbaki Lahuti, Abul Sarabil Mağavutti, Abulrakip, Muslihiddin, İmaduddin, Muhammed Fatihul Hedevis, Zeynulabidin, Nasurulhak, Abdulbarul Ahvali.

Kapısı 24 saatte bir defa açılan hücreye tek başına konulmasını "makamı Yusuf" olarak tanımlar. şaban ayının 21'inde, 6 Mart Cumartesi günü kefaletle hücreden çıkarılır.

Teşrinisani ayının, Rabiülahirin 16 ncı arşamba günü Ankara'ya sevk edilir, ayın 17 nci Perşembe günü arkadaşları getirilir.

İmamul Budalai şehabuddin Askeri birliğinde 191 numarada Dağistanlı Zaynulabidin Zülhice şerifin 28 inde Yenişehirde tevkif edilen şeyh, Muharrem ayının 10 unda tahliye edilir. 1347 (1931).

Şeyh Şerafeddin'in İstiklal Mahkemesi Notları:¹³⁴

1927 yılında 39 gün süren İstiklal Mahkemesi sırasında yazılan notlar, dönemin sosyo-ekonomik koşulları ve dünya gündemine dair enteresan bilgiler içeriyor. Notların başında, 1942 ve 1945 yılları görülmektedir. Bu tarihlerde gerçekleşen olaylar, sayfada listelenen fiyatlar ve yan sayfaya yazılan notlar tarihin ilginç bir kaydı olarak değerlendirilebilir.

Örneğin, dönemin temel gıda ve yakıt fiyatları şu şekilde belirtilmiş:

- Gaz yağı teneke 45 para
- Şeker kilo 52 kuruş
- Mısır kilo 120 kuruş
- Buğday kilo 120 kuruş
- Çay kilo 20 kuruş
- Yevmiye 500 kuruş
- Koyun Eti kilo 200 kuruş
- Sığır Eti kilo 165 kuruş
- Zeytinyağı kilo 600 kuruş
- Tereyağı kilo 500 kuruş
- Soğan kilo 40 kuruş
- Fasulye kilo 80 kuruş

Bu sayfanın yan tarafında; İkinci Dünya Savaşı ihtilaf ve müttefik devletlerinin isimleri yer alıyor. “Almanya, İtalya, Japonya” ve bunların karşısında yer alan “İngiltere, Amerika, Rusya” gibi ülkeler not düşülmüş. Savaşın başladığı yıl ve harbin gelişmelerine dair notlar da kaydedilmiş.

¹³⁴ Barlas, Şeyh Şerafeddin, 2024, 149.

Şeyh Şerafeddin'in Mektupları:¹³⁵

i. Medine'den Ebu'l Muhammed Medeni Hazretlerine Gönderilen Mektubu

Bu mektupta; Şam'dan Medine'ye demiryoluyla beş günde vardıklarını belirten Şeyh Şerafeddin , Dağıstan ahalisinin tamamı için Fahr-i Kainat Efendimizden af ve merhamet talep eder. Haya içinde sabırla altı gece cevap bekledikten sonra yedinci gece Resulullah, Huzur-i Saadet'te kalmasını istemiş ve sekizinci gece hücre- i saadete girerek Dağıstan ahalisinin tümü için, Peygamber Efendimiz'in (a.s.) yüzüne doğru güneşin doğuşuna kadar ayakta dua eder. Arefe günü sabahında büyük bir teveccühle müjdelendiğini belirtir.

ii. Ankara Hapishanesi'nden Hanımı Ümmül Baha'ya Mektuptan Bölümler:

1342 (1926) yılında yazılan bu mektupta Şeyh Şerafeddin eşinden dayanışma ve birlik içinde olmalarını talep eder. Artan romatizma ağrıları için dua ister. Ankara hapishanesinde hayatın oldukça pahalı olduğunu “burda bir ay kalmak, Bursa Hapishanesi'nde bir yıl kalmaktan daha zor.” ölçüsüyle belirtir. Eşine,sabrı karşılığında rızada olduğunu söyler.

İçtiği üç bardak ıhlamur çayını cennet şarabı sandığını ve bunun da kayıt defterine yazıldığını belirtir. İttifak içerisinde olurlarsa vicdanı rahat bir şekilde her zorluğa katlanabileceğini belirten Şeyh, selamını münasip yerlere ulaştırması için eşini vekil tayin eder.

¹³⁵ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 153-158.

iii. Şeyh Şerafeddin'in Müridi Yusuf Özcü'ye Yazdığı Mektuplar

“Temiz ruh sahibi Yusuf Efendi'ye” diyerek başladığı mektuplarında Yusuf Özcü'nün rüyasını tabir eder. Yorumları net olmakla birlikte sonunda belalardan korunmak için hayır işlemlerini tavsiye eder. Burda Şeyh Şerafeddin'in rüya yorumlama yönüyle karşılaşıyoruz.

Mektuplarından bir tanesinde hastaya şifa amaçlı, tüm ayrıntısıyla hangi ottan ne kadar miktarda ve ne şekilde kullanılacağını belirten reçete yazmıştır. Bu Şeyh Efendi'nin Lokman Hekim yönünü ortaya koymaktadır.

Hatice Validenin isteği üzerine, Şeyh Şerafeddin Hazretleri'nin çocuklara şifa olması için buyurmuş olduğu Ayetler;

Ve yeşfi sudûre kavmin mu'minîn.

Yâ eyyuhân nâsu kad câetkum mev'izatun min rabbikum ve şifâun limâ fîs sudur.

Yahrucu min butûnihâ şarâbun muhtelifun elvânuhu fîhi şifâun lin nâs.

Ve nunezzilu minel kur'ânî mâ huve şifâun ve rahmetun lil mu'minîn.

Ve izâ maridtu fe huve yeşfin.

Kul huve lillezîne âmenû huden ve şifâun.

El'âne haffefallâhu ankum ve alime enne fîkum da'fâ.

Zâlike tahfîfun min rabbikum ve rahmeh.

Yurîdullâhu en yuhaffife ankum ve hulikal insânu daîfâ.

Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd. Zikru rahmeti rabbike abdehu zekeriyyâ. İz nâdâ rabbehu nidâen hafîyyâ. Kâle rabbî innî ve henel azmu minnî veştealer re'su şeyben ve lem ekun bi duâike rabbî şakîyyâ.

(Baş ağrısı için)

Rabbi ennî messeniyed durru ve ente erhamur râhimîn.

(Her türlü hastalık için)

Lekad kunte fî gafletin min hâzâ fe keşefnâ anke gıtâeke fe besarukel yevme

hadîd. (Göz ağrıları için)

Ve in yekâdullezîne keferû le yuzlikûneke bi ebsârihim lemmâ semîûz zikra ve yekûlûne innehu le mecnun. Ve mâ huve illâ zikrun lil âlemîn. (Nazar için)

Not: Şeyh Şerafeddin'in sağlığında, köye doktor gelmeden birçok hastalık tedavi ediliyor, hukuki meseleler de mahkemelik olmadan çözülüyordu.¹³⁶

Ek 2: Şerafeddin Zeynel Abidin (k.s.) ve Ali Usta¹³⁷

i. Ali Usta Kimdir?

Ali Usta 1304 Rumi yılında Kafkasya'nın Hocalmaki köyünde dünyaya gelir. On beş yaşında yani 1319 Rumi yılı Kafkasya'dan üstazına tabiiyet kasdi ile önce annesi Ayşe Hanım daha sonra kendisi Türkiye'ye hicret eder. Şeyh Şerafeddin, Ali Usta'nın kendisine şu müjdeyi vermiştir ; “Benden sonra çok yaşayacaksın. Maneviyat yolunda başından geçmiş olan canlı olayları anlatacaksın”. Ali Usta Miladi 1980 yılında Bursa'nın Hıdırlık semtindeki hanesinde vefat etmiştir. Güneyköy'de üstazıyla aynı kabristandadır.

ii. Ali Usta'nın İntisabı

Kolay ikna olmayan, iman ile imansızlık arasında bocalayan Ali Usta pek çok hocayı sınavıp beğenmediği halde Şeyh Şerafeddin'e de öncesinde sınama amaçlı bağlanır. Şeyh Şerafeddin: “kırk gün içinde abdestsiz durma. Boş söz konuşma. Günde elli bir defa Kul euzü birabbil felak elli bir defa Kul euzü birabbil nas oku.” der.

¹³⁶ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 153-157.

¹³⁷ age. 205-209.

Şeyh Efendi'nin emirlerini yerine getiren Ali Usta'ya Hazret müjdeli haber verir. Bundan gayrı dünyada sıkıntı görmeyecek ve ahirette de mesut olacağı haberini alan Ali Usta nedenini sorar. Cevaben; “Bir insana büyüklerin ruhları ziyarete başladı mı o bir daha asi olmaz. Sana da büyüklerin ruhu geliyor” der.

Bir gün İhvanlar, Şeyh Efendi'ye “Bu Ali Usta her zaman seni imtihan ediyor. Sana ağır sualler soruyor. Defet bunu başından.” demişlerdir. Şeyh Efendi de: “Ali Usta ruhlar aleminde bana böyle emanet edilmiştir. Onu böyle teslim aldım; yerine böyle götüreceğim” demiştir.

iii. Hz.Ali'nin Dertlere Devası

*Üstazımdan Bir Kıssa:*¹³⁸

Ali ustanın müşterisi olan bir binbaşı “Bu yaşa gelmeme rağmen çocuğumuz olmadığı için eşim çok üzülüyor. Şeyh Şerafeddin'in gücünü duyduk, bu dileğimizin gerçekleşmesi için bir muska yazsa da biz de muradımıza ersek” der. İstemeyerek durumu Şeyhine arz eden Ali ustaya Şeyh Şerafeddin : “Muska ile çocuk olmaz.” deyip İmam-ı Ali (r.a.) ile örnekleme yapmıştır. Üç farklı dertle gelen ayrı ayrı üç kişiye de istiğfar etmelerini söylemiştir. Bunun üzerine orada oturanlardan birisi Hz. İmam-ı Ali'ye “Bir doktora üç hasta gelse, bu üç hastanın da hastalıkları farklı olsa, hepsine aynı tedavi aynı ilaç söylenir mi? ” der. Hz. Ali: “Biz konuşurken Allah'ın dilinden konuşuruz. ‘Rabbinizden bağışlanma dileyin ki, doğrusu O çok bağışlayandır.’ (Nuh 71/10). Allah mağfiret ederse, semadan size bölük, bölük rahmet yağdırır; size nehirler akıttırır.”

Şeyh Efendi: “Sen de ona söyle. Hem karısı hem de kendisi günde yüz adet “estağfurullah” çeksin. Evlad-ı Resul'den de iki yetimi sevindirsin.”

Nihayetinde binbaşı baba olmuştur ve Şeyh Efendi'ye hürmetleri büyüktür.

¹³⁸ Hasan Burkay, *Şerafeddin Zeynel Abidin*,16.

iv. Ali Usta'nın Karşılaştığı Bir İmtihan

Bir gün Ali ustayı yanına çağıran Şeyh Efendi şöyle der: “Seni bir imtihan bekliyor. Üç farklı sınavla karşılaşacaksın İlk imtihanın bir insan ile olacak. Eğer bu sınavı başarıyla tamamlarsan, diğer ikisini daha kolay aşacaksın. Ama bu ilk imtihana dikkat et. Git şimdi ve hazır rol”.

Şeyh, ilk imtihanı geçemeyen Ali ustayı uzlete gönderir. Uzlette gördüğünü söyleme izni istediğinde “Tasdik edecek kimselere söyle Ali Usta. Tasdik etmeyecek kimselere ailenle olan muameleden daha fazla sakla, söyleme” der.

Uzlet sırasında yaşadığı bir deneyimi Şeyhine aktarmak için evine giden Ali ustayı görür görmez Şeyh Efendi : “Ali Usta, uzlet tamam” der. “Şeyhim, ama ben altı aydır o uzlette bir kere bile Allah’a layık ibadet edemedim” diyen Ali ustaya Şeyh Şerafeddin “İşte, uzletten maksat bu idi. Resulullah Efendimiz de her ibadetin sonunda ‘Yarabbi, sana hakkıyla ibadet edemedim, seni hakkıyla tanıyamadım.’ derdi. Uzletten maksat insanın hiçliğini anlamasıdır” diye cevap verir.¹³⁹

v. Altı Günü Unutma

Seferberlik (I. Dünya Harbi) esnasında Şeyh Efendi'nin karşısında olanlardan biriyle muhatap olan Ali Usta, olumsuz etkilenerek içini bozar ve dersini yapmaktan ve Şeyh Efendi'den vazgeçer. Tekrar karşılaştıklarında Şeyh Efendi “Ali Usta, bak Allah'ın sanatına. Bu kadar mahlukat, bu kadar insan var. Hiç biri birine benzeyen var mı? Bunda Allah'ın büyük hikmeti var” der ve onu alıp bir kahveye götürür. Küçük Hüseyin Efendi (Mareşal Fevzi Çakmak'ın üstadı) orada

¹³⁹ Hasan Burkay, *Şerafeddin Zeynel Abidin*, 8-10.

bulunmaktadır, selam verip yanına otururlar. Şeyh Efendi Ali ustaya dönüp : “İnsanda binbir tane kötü ahlak vardır. Sen bu tarikata girmeden evvel bunların hepsi sende mevcuttu. Bu Nakşibendi yolunda yapılan ibadetle sende bu kötü huylardan iki tane kaldı. Birisi gazap, diğeri şehvet. Onları da bu hafta içinde icra ettin ya” der. Hakikaten o hafta içinde şehvetine ve gazabına yenilerek iki büyük günah işleyen Ali ustanın ağlamaya başlaması üzerine kendi aralarında Suryanice birşeyler konuştuktan bir süre sonra Şeyh Efendi Ali ustaya: “Yeter artık Ali Usta, affettik seni” der.

“Şeyhim, sen benim yaptığım bu işleri gördükten sonra. Resulü Ekrem muhakkak gördü. Allah bizzat her şeyi görür. Ey benim kalp gözü açık şeyhim sen affettin ama onlar da affeder mi?”

“Ah oğlum, biz Resulullahın kapıcısı ve Allah’ın kapısının kullarıyız. Bizim yaptığımızı onlar reddetmez, her ne olursa olsun, başvurursak kapıdan çevirmezler.”

“Peki Şeyhim bu Allah’ın lütfuna karşı, bu ihsanına karşı şükren ne yapayım ben?”

“Ali Usta, sen bu altı günü unutma, bu sana yeter.” Ali usta bir hesap eder ki o kişi ile konuştuğu tam altı gündür.¹⁴⁰

vi. Şeyh Efendi’nin Kerameti; Ali Usta’nın İfadesiyle

Dağıstan dönüşü İstanbul’a geldim. Gidişim Sıvastopol güzergâhından, kış mevsimi, Ocak ayıydı. Dönüş yolumu değiştirdim. Ruslar’ın eline geçmemeyim diye. İstanbul’a ayak bastığımda yerlere yüzümü sürdüm, Ruslar’ın elinden kurtuldum diye. Herkes bana bakıyor. Alman vapuruyla geldim. Üzerimde çok para

¹⁴⁰ Hasan Burkay, *Şerafeddin Zeynel Abidin*, 13-14.

var. Şeyh Efendi'ye, Türkiye'deki akrabalarına gönderilmiş. Orada, burada, her tarafımda para dikili, iç çamaşırlarımda bile. Uyuyamazdım o paranın korkusundan. Bir gece İstanbul'da kaldım Rus paralarını Türk parasıyla değiştirdim. Üzerimdeki onca para, emanet paralardı, benim değil. Bir kısmı Şeyh Efendi'ye gönderilmişti. Kendi paramla da İstanbul'dan bir palto aldım. Beni okutmuş akrabalarımın Hacı Bahavdin isminde hocam var köyde. Şeyh Efendi köyün aşağı tarafındayken benim hocam Hacı Bahavdin'i çağırıp: "Senin taleben Ali geliyor (Dağıstan'dan), karşılamaya gideceğim, sen de hazırlan" demiş. İstanbul'dan Yalova'ya gemiyle geldim. Şeyh Efendi, Musa ve hocam Hacı Bahavdin üçü beni karşıladılar. Şeyh Efendi orada benim elimden tuttu, dedi ki: "Ali Usta şu eli senin sırtına koydum. Bu el senin üstünden kalkmayacaktır. Üç yerde de ben senin yanında bulunacağım. Ruhunu verirken, Azrail geldiğinde yanında olacağım Münker-Nekir gelince de orda bulunacağım. Ruz-u mahşerde Allah'ın huzurunda ben seninle beraberim" . Şeyh Efendi Musa ile ilerledi. Benim hocam dedi ki (Dağıstan'daki) benim köylüm akrabam:"Ali sen Şeyh Efendi'ye telgraf mı çektin, geliyorum diye?" "Hayır, hocam çekmedim." "Mektup mu yazdın, şu gün geleceğim diye?" "Mektup da yazmadım hocam." "Biri ile haber mi gönderdin?" "Kimseyi de görmedim ben İstanbul'da" dedim. "Dün çıktım, bugün geliyorum."

"Allah Allah Şeyh Efendi bizim bildiğimizden daha büyük adam" dedi hocam Bahavdin. Şeyh Efendi, sabah namazında beni çağırdı ve dedi ki: "Senin Ali geliyor bugün. İstikbale gitmek istermisin?" "İsterim" dedim. "Ben de zannettim ki sen telgraf çekmişsin. Nereden haber aldı böyle erkenden dedim" "Hocam, telgraf çekmedim, mektup da yazmadım, kimseyi de göndermedim" dedim. Bu kerametine hocam şaşıtı "Nasıl beni çağırdı, sen ordan biz de köyden çıktık" dedi. Şeyh Efendi'nin büyük kerameti diye hocam da söyledi.

Hakikaten Şeyh Efendi bambaşka bir insandı.¹⁴¹

¹⁴¹ Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 229-230.

vii. Üstad'ın Ailesi, Şeyh Medeni Hazretlerinin Kızı Hatice Valide(1305-1964)'nin Hatıralarını Not Almış Mehmet Yıldız'dan Naklen:¹⁴²

Birgün üstad, hanımı Hatice validemiz ile birlikte İstanbul'a giderler. Hatice valide, ziyaretler son bulup köye dönmek üzere Yalova vapuruyla bir müddet yol aldıktan sonra üstada: “Efendi insanlar sizde pek çok şeyler gördüklerini söylüyorlar. Ben ise bir şey görmedim. Babam Ebu'l Muhammed Medeni'den çok harika haller gördüm. Sizden ben de bir şeyler görmek isterim” der.

Büyük insan tebessümle hanımı Hatice validemize bakar. Ve der ki: “Benden bir şey görsen, kendini kaybetmeden, şuuruna sahip çıkarak ayakta durabilirsen göstereyim “ deyince validemiz hemen cevap verir. “Dururum” der. Bunun üzerine üstad der ki: “Bu haller benim adetim değil. Ama madem ki istedin olsun bakalım”diyerek; denize bir nazar-ı teveccüh eyler. O anda deniz içinde büyük küçük ne kadar hayvan var ise hepsi başlarını sudan dışarı çıkararak üstadı selamlarlar . Vapur adeta duracak şekilde yavaşlar. Bu vaziyet karşısında validemiz çoktan baygın bir halde üstadın kucağına düşmüş habersiz yatmaktadır. Ve Yalova'ya yaklaştığı sırada Hatice validemiz gözlerini açar. İlk sözü, gördüm ama bu olaydan daha büyüğünü görmedim diyerek üstadı kutlar. Bunun üzerine üstad: “Ya Hadicat, eğer dayanıp da ayık kalabilmiş olsaydın, o hayvanların benimle nasıl konuştuklarını da duyardın.” der.

Üstad, zikirden sonra bazen başından aşağı soğuk su döktürür . Yine bir gün, bir akşam vakti zikri yarıda keserek şeyh efendinin dışarı çıkması üzerine, ben de başına su dökülecek zannıyla yanıma su alıp şeyh efendinin yanına varınca, “Hatice suyu oraya bırak da yanıma gel. Gökyüzüne bak” dedi. İlk bakışta gökyüzünde bir şey göremedim, dedim. “Bir daha bak” dedi, ben de baktığımda kuzeydoğudan

¹⁴² Barlas, *Şeyh Şerafeddin*, 2024, 203.

gökyüzünde uçarak gitmekte olan ve ortalarında bir tabut olan çok kalabalık bir cemaat gördüm. Hayret ve heyecan içinde gözlemekte iken şeyh efendi ellerini omzuma koydu ve dedi ki: “Ya Hatice o gördüğün cemaat insan değil nakliyyun melaikeleridir. Gerektiği zaman, Cenab-ı Hak hazretleri emrinde, hak dostları Ricalullahları arzu mukaddese Cenab-ı Reslullahın civarına nakil ederler. O tabuttaki zatı şerif de üstadımız Şeyh Ebu Ahmed Abdurrahman Suğuri hazretleridir. Üzerimizden geçeceği bildirildi ve karşılamam gerektiği için Zikrullahı keserek üstadımı karşılayıp uğurladım.”, dedi. Ben ise hayranlığım içinde odaya tekrar dahil olduk. Şeyh efendi bana bu vukuu bulmuş kerameti de gösterdi.

Ek 3: Şeyh Şerafeddin'in Mezar Taşı

Ek 4: Şeyh Muhammed Medenî'nin Mezar Taşı

Ek 5: Türbenin İçi

Ek 6: Şeyh Şerafeddin'in “Büyük Ev” Olarak Geçen Medresesinin Dış Görünümü

Ek 7: Şeyh Şerafeddin'in Medresede Asılı Olarak Bulunan Fotoğrafi

Ek 8: Şeyh Şerafeddin'in Medresesinin İç Görünümü

Ek 9: Şeyh Şerafeddin'in Şeyh Şamil ile Fotoğrafi

Ek 10: Şeyh Şerafeddin'in Yerel Olarak Bıraktığı Silsile

Ek 11: Şeyh Şerafeddin'in Medresesinin İç Avlusunun Görünümü

Ek 12: Şeyh Şerafeddin'in Medresesinde Zikir ve Hatme-i Hacegân Yapılan Yerin Görünümü

Ek 13: Şeyh Şerafeddin'in Kendisi ve Son Eşi Hatice Hanım (Ebu Muhammed-ül Medenî'nin Kızıdır)

Ek 14

Bu fotoğraf Metin Sungur'un evinde bulunmaktadır. Fotoğrafta yazan yazı da şudur:

*1914 Senesinde Başlayan BİRİNCİ CİHAN HARBİNE Gönüllü olarak iştirak eden
Köyümüz Şüheda ATALARININ Ölmeyen Hayalleri*

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Yemin Metni Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “DAĞISTAN MUHÂCİRİ ŞEYH ŞERÂFEDDİN ZEYNELÂBİDÎN’in HAYATI, TARİKATI ve TASAVVUF ANLAYIŞI ” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih:

Adı SOYADI: Yasemin Deprem

İmza: